

A HUDI20035 Nagykőrösi pusztai tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

Jelen fenntartási terv a Földművelésügyi Minisztérium költségvetési fejezetének Természetvédelmi kártalanítás elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat keretéből a 2018 februárjában kiadott „Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez” alapján készült

Budapest
2019

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

székhely: 1121 Budapest, Költő u. 21.
postacím: 2509 Esztergom, Strázsa-hegy
Tel: 0036-391-4610 Fax: 0036-200-1168
E-mail: dinpi@dinpi.hu
Web: <http://www.dinpi.hu>

Felelős tervezők

Baranyai Zsolt
Pétsch Nóra
Vida Alexandra

Vezető szakértők

Bércesné Mocskonyi Zsófia (térinformatika, természetvédelem)
Bérces Sándor (természetvédelem)
Vincze Tibor (mezőgazdaság)

Közreműködő szakértők

Kun András
Pál Attila
Estók Péter

© Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság 2019

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1. A terület azonosító adatai.....	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód.....	6
1.3. Kiterjedés.....	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.4.1. Jelölő élőhelyek (a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok)	6
1.4.2. Jelölő fajok (a *-gal jelöltek kiemelt közösségi jelentőségű fajok)	6
1.5. Érintett települések	7
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	8
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	8
1.7.2. Településrendezési eszközök	8
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	8
1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek.....	8
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	9
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	9
2. Veszélyeztető tényezők.....	10
3. Kezelési feladatok meghatározása	18
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	18
3.2. Kezelési javaslatok	18
3.2.1. Élőhelyek kezelése	19
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	49
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	50
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	51
3.2.5. Mellékletek.....	53
Kezelési egységek térkép:	53
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	60
3.3.1. Agrártámogatások	60
3.3.2. Pályázatok	63
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	64
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	64
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	65
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	68

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	69
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	70
1.1. Környezeti adottságok.....	70
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	70
1.1.2. Vízirajzi adottságok	70
1.1.3. Talajtani adottságok.....	71
1.2. Természeti adottságok.....	72
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	75
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	81
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	85
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	92
1.3. Területhasználat.....	93
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	93
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	93
1.3.3. Területhasználat és kezelés	93
2. Felhasznált irodalom	100
3. Térképek és mellékletek.....	101

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve: Nagykörösi pusztai tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója: HUDI20035

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése: 3302,06 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek (a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok)

A jelölő élőhelyek és állatfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

- Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410)
- Pannon homoki gyepek (6260)*
- Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)
- Euro-szibériai erdősztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0)

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelytípus

- Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440)

1.4.2. Jelölő fajok (a *-gal jelöltek kiemelt közösségi jelentőségű fajok)

- tartós szegfű (*Dianthus diutinus*)*
- homoki kikerics (*Colchicum arenarium*)
- homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*)
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- szarvas álganéjtúró (*Bolbelasmus unicornis*)
- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)
- csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Érintett terület %	Település területének érintettsége (%)
Nagykörös	Pest	3143,26	95,19	13,8
Csemő	Pest	158,8	4,81	2
Összesen		3302,06	100	15,8

1. táblázat: Érintett települések

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos ökológiai hálózat magterület övezete	MT	Nagykörös területén	3143,26	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény
országos ökológiai hálózat pufferterület övezete	PT	Nagykörös területén	17,7105	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény
országos ökológiai hálózat magterület övezete	MT	Csemő területén	158,8	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény
országos ökológiai hálózat pufferterület övezete	PT	Csemő területén	1,396	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény
helyi jelentőségű védett természeti terület	12/49/TT/78	Strázsadomb Természetvédelmi Terület	33,77	Nagykörös Város Önkormányzat Képviselő-testülete 15/ 2004. (VI.25.) Önk. rendelete a helyi építési szabályokról

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
ex lege láp	DI0043	Gógány-ér	3,103	Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény; egyedi jogszabállyal nem került kihirdetésre

2. táblázat: Egyéb védettségi kategóriák

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A területre vonatkozóan elfogadott természetvédelmi kezelési terv nem áll rendelkezésre.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Nagykörös Város Önkormányzat Képviselő-testülete 15/ 2004. (VI.25.) rendelete a helyi építési szabályokról Módosításai: 32/2006. (XI. 17.) önkormányzati rendelet - 43/2008. (X. 31.) önkormányzati rendelet - 21/2011. (IV. 29.) önkormányzati rendelet - 19/2015. (VI. 25.) önkormányzati rendelet

Csemő Község a Képviselő-testületének 1/2006. (I.31.) sz. rendelete a Szabályozási Tervről, illetve a Képviselő-testület 1/2006. (I.25.) sz. határozata a Szerkezeti Tervről. Módosítása: 14/2013 (VIII.14.) önkormányzati rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A természetmegőrzési területre a 2016. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendelet és 9. melléklete vonatkozik.

A Nagykörös erdőtervezési körzet erdőterve érvényes 2017. január 1-től, a következő körzeti erdőterv jogerőre emelkedéséig.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület három vadászatra jogosult vadásztársaság területére esik. Az új vadgazdálkodási tervek és üzemtervek 2018-ban készültek el.

- Csókáserdei Vadásztársaság
  - vadgazdálkodási tájegység: Közép-Pesti Vadgazdálkodási tájegység
  - vadgazdálkodási terület kódszáma: 13-579450-307
  - érvényes: 2017-2037.

- Nagykörösi Nagyerdei Vadásztársaság
  - vadgazdálkodási tájegység: Közép-Pesti Vadgazdálkodási tájegység
  - vadgazdálkodási terület kódszáma: 13-579150-307
  - érvényes: 2017 -2037.

- Csemő Községi Vadásztársaság
  - vadgazdálkodási tájegység: Közép-Pesti Vadgazdálkodási tájegység
  - vadgazdálkodási terület kódszáma: 13-578650-307
  - érvényes: 2017-2037.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A természetmegőrzési területen nyilvántartott halgazdálkodási vízterület nem található.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Magyarország felülvizsgált, 2015. évi Vízyűjtő-gazdálkodási Terve
- Tisza részvízyűjtő vízyűjtő-gazdálkodási terv, 2015. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság 2016. április
- 2-12 Nagykörösi-homokhát vízyűjtő-gazdálkodási tervezése alegység 2015. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság 2016. április

A vízyűjtő-gazdálkodási tervek megtekinthetők az alábbi linken:

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

2. Veszélyeztető tényezők

A veszélyeztető tényezők felsorolásánál figyelembe vettük a Natura adatlapon felsorolt tényezőket, amelyeket az aktuális állapotra alakítva ismertetünk.

Területen belül ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	15	Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (9110)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) A legeltetés felhagyásával a homoki és mocsárréti gyepek növényzete avarosodik, megjelennek az inváziós fajok, és megkezdődik a nem kívánt szukcesszió, zárt cserjések kialakulása. Ezzel párhuzamosan a jelölő fajok élőhelye megszűnik. Az erdőssztyepp tölgyesek kialakulásában nagy szerepe volt a korábbi intenzív erdőkielésnek, közte az erdei legeltetésnek. A legeltetés megszüntetével az erdők fafaj összetétele és szerkezete is megváltozik (pl. a közönséges nyír eltűnik a területről, a cserjésedés nagymértékű)
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	8	Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) Az intenzív kaszálás tönkreteszi a gyep változatos szerkezetét, romlik az élőhely természetessége. A rossz időpontban végzett kaszálás a jelölő faj állományát károsítja.
B01	Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősités (kivéve lecsapolás)	M	5	Pannon homoki gyepek (6260)* tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) Az új erdők telepítése során a meglévő gyep fragmentumokat, tisztásokat is beerdősítik, ami a foltokban fennmaradt jelölő homoki gyep élőhelyeket is megszünteti, a hozzá kötődő fajok állományaival együtt.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B03	Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	H	75	<p>Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>hoz tartozó mocsárrétjei (6440) szarvas álganéjtúró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>) nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>) hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>) nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>) homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* A jelölő élőhelyek és jelölő fajok állományai az utóbbi 150 évben fragmentálódtak, elsősorban az idegenhonos és idegenhonos inváziós faállományok nagyarányú telepítése miatt. A fragmentáció a jelölő élőhelyek fajkészletének elszegényedését okozza, a jelölő fajok esetében a genetikai diverzitást csökkentheti, részpopulációk kihalását eredményezheti. A meglévő erdőssztyepp erdőállományok idegenhonos fajokkal való felújítása megszünteti azokat, a hozzá kötődő jelölő fajokkal együtt. A sokszor felnyílt erdőssztyepp állományok és a kiritkult telepített erdők területén létrejött fátlan területeken kialakult homoki gyepek az erdőfelújítások során gyakran megsemmisülnek a hozzá kötődő jelölő fajokkal együtt. A denevér- és bogár fajokat elsősorban az idős fák hiánya miatt veszélyezteti a hatás. Az élőhelyek és gyepphez kötődő fajok esetében az általános teljes talaj előkészítési technológia a káros. Az idegenhonos inváziós (fehér akác (<i>Robinia pseudo-acacia</i>) állományokkal történő felújítás a szomszédos jelölő élőhelyeket is veszélyezteti.</p>
B07	Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmelékét is	M	75	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0)* skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B07	Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmelékét is	M	75	nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>) hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>) nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>) Megszünteti a holtfához kötődő fajok élőhelyét, illetve csökkenti az erdős állományok komplexitását.
B17	Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok	H	50	Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0)* szarvas álganéjtúró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>) hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>) nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>) homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) A területen folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódban kezelt erdőrézlet nincs. Az élőhelyeket és fajokat leginkább az idős őshonos erdők helyén teljes talaj előkészítéssel végzett mesterséges erdőfelújítás veszélyezteti. Ennek hatására az élőhelyek és a hozzájuk kötődő jelölő fajok populációi megszűnnek.
B29	Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket	M	75	Pannon homoki gyepek (6260)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) szarvas álganéjtúró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) Ide tartozik tuskópászták létrehozása és a kitermelt faanyag gyepekre készletezése, mely hatások az élőhelyeket károsítják, megszüntetik a jelölő fajok ott levő állományait együtt.
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, alagutak)	M	100	Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440)

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	M	100	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) Jogilag létező út sokkal kevesebb van, mint amennyi nyomvonalat a valóságban használnak. Ilyen „spontán” kialakult utak pl az erdészeti közelítőnyomok, nem hivatalos erdészeti utak, vadetetőkhöz bejárók, stb. Ezek fragmentálják az élőhelyeket, adott ponton meg is szüntetik őket. Az autók könnyebb közlekedése érdekében a fákat időnként illegálisan kivágják. A veszélyeztető tényező károsítja a jelölő élőhelyeket, fajok populációit.
F07	Sport, turisztika és szabadidőstevenységek	L	100	Pannon homoki gyepek (6260)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) szarvas álganéjtúró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) A lovasok használják a vadak elől elzárt területeket is, gyakran viszont nem zárják vissza a kaput. Ezen kívül jelölő élőhelyekre is betévednek, ahol a lovak taposással rongálják a talajt és felsértik a gyepeket.
G09	Egyéb vadon élő növények és állatok begyűjtése/gyűjtése (kivéve vadászat és szabadidős horgászat)	L	30	Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (9110)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) Elsősorban gombát, gyöngyvirágot, és fagyalt szednek helyi lakosok. Ezen kívül veszélyezteteti az élőhelyeket és a jelölő fajokat, hogy a tevékenység zavarással és taposással jár, valamint járulékos negatív hatás, hogy sokszor miután bementek a területre nem zárják vissza a vadkizáró kerítéseket, amin keresztül a vadak be tudnak jutni az elzárt területekre is.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	H	20	Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (9110)* tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)*

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	H	20	<p>homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) A területen jelen lévő EU listás inváziós faj: selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) Az idegenhonos inváziós fajok az élőhelyeket teljesen átalakítják, terjedésük azok megszűnésükhöz vezet, a jelölő fajok az élőhely átalakulásával eltűnnek.</p>
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	H	100	<p>Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) szarvas álganéjtúró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>) hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>) nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) A területen jelen lévő inváziós növényfajok: fehér akác (<i>Robinia pseudo-acacia</i>), kései meggy (<i>Prunus serotina</i>), bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), aranyvessző fajok (<i>Solidago spp.</i>), amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>). Az idegenhonos inváziós fajok az élőhelyeket teljesen átalakítják, terjedésük azok megszűnéséhez vezet, a jelölő fajok az élőhely átalakulásával eltűnnek. A területen jelen lévő idegenhonos állatfaj: dámszarvas (<i>Dama dama</i>). Csemeterágásuk és makk felevésük jelent elsősorban problémát. Jelentős a taposásukból eredő kár is. Jelenlétükkel, és túlzott létszámukkal visszavetik a növényzet felújulását, felsértik a gyeptakarót, utat nyitnak az idegenhonos inváziós fajok megtelepedésének. A hatások degradálják, megszüntetik a jelölő élőhelyeket és a hozzájuk kapcsolódó jelölő fajok állományait.</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	H	100	<p>Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (9110)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) szarvas álganéjtúró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) Elsősorban a nagyvadak jelentenek problémát, így a vaddisznó túrása, az őzek csemeterágása, a vadak makk felevése. Ezzel párhuzamosan jelentős a taposásukból eredő kár is. Jelenlétükkel, és túlzott létszámukkal visszavetik a növényzet felújulását, felsértik a gyeptakarót, utat nyitnak az idegenhonos inváziós fajok megtelepedésének. A hatások degradálják, megszüntetik a jelölő élőhelyeket és a hozzájuk kapcsolódó jelölő fajok állományait. A területen jelen lévő élőhely átalakító faj: siska nádtippan (<i>Calamagrostis epigeios</i>). Az élőhelyeket átalakítja, egyes erdőssztyepp élőhelyeken az újulat növekedését akadályozza, megváltoztatja a fajkészletet.</p>
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)	M	10	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (9110)* Pannon homoki gyepek (6260)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) Az erdőssztyepp erdők esetében a korábbi területhasználat (erdőkielés) felhagyása okoz problémát. Pl. a fafaj készletből eltűnnek a pionír fafajok, a tölgy felújulása is nehezkesebbé válik, a pusztuló erdőállományok helyén homoki gyepek, majd zárt cserjések alakulnak ki, melyek további fejlődését még nem ismerjük. A hatások eredményeképpen a jelölő élőhelyek zárt cserjésekévé alakulnak, megszűnnek, a hozzájuk kötődő jelölő fajokkal együtt.</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
N02	Aszály és csapadékmenyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	100	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (9110)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) szarvas álganéjtúró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>) hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>) nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) Az erdőssztyepp tölgyesek esetében elsősorban a talajvízszint csökkenés jelent problémát, mivel a lesüllyedt vízszint miatt a facsemeték elpusztulnak, mielőtt gyökerükkel elérnék a víztükrot. Így a területen a természetes felújulás nagyon nehézkes és lassú - lassúbb, mint a pusztulás. A mocsárrétek esetében a csapadékhiány miatti az ártéri jelleg megszűnése okoz problémát. A kiszáradással a jelölő élőhelyek átalakulnak, megszűnnek, a hozzájuk kötődő jelölő fajok állományai eltűnnek.</p>

3. táblázat: Belső veszélyeztető tényezők

Kívülről ható veszélyeztető tényezők:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentőség	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
F09	Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése kezelése	L	20	Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőzirom (<i>Iris humilis</i> ssp. <i>arenaria</i>) A terület szomszédságában lévő házakból származó háztartási hulladék kiszórása a területet degradálja, gyomosodáshoz vezet.

4. táblázat: Kívülről ható veszélyeztető tényezők

Potenciálisan a jövőben ható veszélyeztető tényező:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentőség	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H04	Vandalizmus vagy gyújtogatás	M	30	Pannon homoki gyepek (6260)* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0)* Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) szarvas álganéjtűró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>) hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>) nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>) tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)* homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) homoki nőzirom (<i>Iris humilis</i> ssp. <i>arenaria</i>) Nagyságrendileg 1000 ha fenyőültetvény van a tervezési területen, mely gyulladás esetén, a jelölő élőhelyekre is át tud terjedni, azok súlyos károsodását, megsemmisülését okozhatja a jelölő fajok populációival együtt.

5. táblázat: Potenciálisan ható veszélyeztető tényezők

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Rendeltetés: A terület őrizzze meg az alföldi homoki és vízhatásnak kitett élőhelyekre jellemző, gyepekkel mozaikoló nyílt és zárt tölgyes társulások mára fragmentálódva megmaradt elemeit, az ott található közösségi jelentőségű jelölő élőhelyeket, valamint a közösségi jelentőségű, illetve védett növény és állatfajok populációit.

Célkitűzés:

Kiemelt célkitűzés a jelölő élőhelyek, alkotta élőhelykomplex (faállomány, erdőszegély, gyepek) tájképének, dinamikájának, a benne honos védett, fokozottan védett és Natura 2000 jelölő növény-, és állatritkaságok védelme és élőhelyük természetközeli állapotában való fenntartása, helyreállítása.

Kiemelt célkitűzés a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációi fragmentálódásának csökkentése.

Kiemelt célkitűzés a jelölő élőhelyeket veszélyeztető inváziós fajok -fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), kései meggy (*Prunus serotina*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), zöld juhar (*Acer negundo*), aranyvessző fajok (*Solidago spp.*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorítása. Cél az erdőssztyepp erdő állományokba ékelődő inváziós fafajú foltok szerkezet átalakítása őshonos fafajú állományokká, az erdőssztyepp erdő állományokban előforduló inváziós fajok folyamatos eltávolítása, mechanikai és speciális növényvédőszer kijuttatási módszerekkel. Cél a gyepterületeket veszélyeztető, a nem üzemtervezett területeken terjedő állományok eltávolítása.

Kiemelt cél a természetmegőrzési területen a vadlétszám olyan szinten tartása, hogy az a külön vadvédelem nélküli erdőfelújítást ne gátolja, valamint ne okozza a gyepek degradációját.

Külön kiemelő a fokozottan védett és a világállomány tekintetében is kiemelten veszélyeztetett tartós szegfű (*Dianthus diutinus*)* állomány védelme, fenntartása. Kiemelt célkitűzés e növényfaj hosszú távú védelme, az élőhely természetes állapotban való megőrzése.

Cél az esetleges abiotikus katasztrófák (pl: tűzkár) hatékony megelőzése, elhárítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg”.

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A terület kezelésére vonatkozó javaslatokat a gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok tárgyalásával kezdjük, utána következnek a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok.

A **gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatokhoz** tartoznak a beruházásokat, fejlesztéseket, területrendezést, vállalkozásokat, illetve az ipari tevékenységeket és turizmust érintő, az adott területre aktuálisan vonatkozó elvek, előírások, valamint a kritikus pontok beazonosítása.

Ezután következnek gazdálkodáshoz köthető, **mező-, erdő-, vad- és vízgazdálkodásra vonatkozó kezelési javaslatok**. Ezeket először kezelési egységek, majd gazdálkodási módok szerint csoportosítva adjuk meg.

Ezután következik az egyes kezelési egységek részletes jellemzése, amit kezelési egységenként a hozzájuk tartozó előírás-javaslatok, valamint vadgazdálkodási és élőhelyrekonstrukciós javaslatok felsorolása követ. **Kezelési egységnek** azt a funkcionálisan egybe tartozó csoportot nevezzük, ami azonos kezelést igénylő élőhelyeket foglal magában, az előírt kezelések betartása által biztosítva a területen található jelölő értékek (fajok és/vagy élőhelyek) megőrzését. Az azonos kezelési egységbe tartozó élőhelyek különböző élőhelytípusba is tartozhatnak, és elhelyezkedésük pontszerű, egymástól távoli is lehet; a hangsúly azon van, hogy kezelés szempontjából azonos igényűek.

A kezelési egységek lehatárolása alapvetően élőhelyek alapján történt, figyelembe véve a reális gazdálkodási lehetőségeket

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

- A területen bányák, anyagnyerőhelyek nyitása, valamint a meglévő illegális helyek használata nem kívánatos, az ökológiai hálózat magterület és folyosó övezetében új külszíni bányatelek nyitása, meglévő bővítése tilos (Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény alapján).
- Új épület és építmény létesítése csak a közösségi jelentőségű élőhelyek területén kívül lehetséges.
- Gépjármű közlekedés csak az arra kijelölt utakon elsősorban a gazdálkodáshoz közvetlenül kapcsolódó mértékben kívánatos. Az egyéb jogosultak (pl. vízügyi munkavégzés) gépjármű közlekedés során a jelölő és hazai jogszabályok által védett értékekben kárt nem okozhatnak. Az illegális gépjármű-közlekedés fokozottabb ellenőrzése javasolt a kritikus időszakokban.
- A terület széleinél figyelmeztető, információs tábla állítása javasolt, mely mutatja a védett és Natura 2000 terület határait, az ott tartózkodásra vonatkozó legfontosabb szabályokat, röviden ismerteti a terület jelentőségét, látnivalóit.
- A területet az inert és lakossági hulladéktól mentesíteni kell.
- A területen áthúzódó nagyfeszültségű villanyvezetékek fenntartása során előzetesen egyeztetni szükséges a Duna-Ípoly Nemzeti Park Igazgatóság (DINPI) munkatársaival. A biztonsági sávok fenntartó kezelése nem károsíthatja a jelölő élőhelyeket (pl. inváziós fajok vegyszeres kezelés nélküli sarjadzást elősegítő mechanikus visszaszorítása nem javasolt).

Gazdálkodáshoz köthető javaslatok:

Az egyes kezelési egységekhez kötődő élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok minden esetben kizárólag gazdálkodói szándékkal összhangban valósítandók meg.

Mezőgazdálkodás:

A 6260 Pannon homoki gyepek kicsiny foltjai, a tájléptékű élőhelyfolt dinamika hiánya miatt fenntartó kezelést igényelnek időszakosan a cserjésedés megakadályozása érdekében. A fenntartásukat, illetve a jellegtelen szárazgyepek homoki gyepké alakulását a jelenleginél jóval mérsékelt vadlétszám, vagy időszakos legeltetés is biztosíthatná. A száraz gyepek mezőgazdasági hasznosítása nem jellemző a térségben.

A mezofil gyepársulások közül a jelentős többlet vízhatáshoz kötődő lápi élőhelyek már eltűntek a területről, mocsárrétté alakultak, melyek a folyamatos vízcsökkenés miatt mára sztyeppesedésnek indultak. A mocsárrét állományok általában legeltetéssel, kaszálással hasznosítottak, fajszegények. Megőrzésük érdekében a hasznosítást extenzifikálni szükséges, vízháztartásuk javítása érdekében a csatornásított Gógány-ér és Körös-ér esetében javasolt a meder morfológiájának változatosabbá tétele, öblök, kiszögellések létesítése.

Erdőgazdálkodás:

Az ideális természetvédelmi cél a táji léptékű, egymásba folyamatosan átalakuló elegyes tölgyes – gyep – cserjés mozaikok kialakítása. Ennek érdekében minden természetes eredetű őshonos faállományt (különösen tölgyest) meg kell őrizni és a negatív vadhatást drasztikusan mérsékelni kell. Amennyiben a táji dinamika nem képes kialakulni a térségben, nem jelenik meg érdemi mennyiségben tölgy újulat, úgy a jelölő élőhely folyamatos pusztulásával, majd eltűnésével kell számolnunk. Tölgy csemetéről történő mesterséges felújítással az élőhely gyepszintje nem tartható fent, a tölgy makkról való felújulásának környezeti adottságai a vadlétszám csökkenése esetén is bizonytalanok. A legalább a felnyíló erdő kritériumainak megfelelő mennyiségű őshonos fafajt tartalmazó részletekből el kellene távolítani az inváziós növényfajokat, felszaporodásukat folyamatos kezeléssel meggátolni. Minden ennél alacsonyabb őshonos fafajú erdőrészletben, illetve ültetvény erdőben levő állomány töredékben az inváziós fafajok eltávolítását a minimális mértékben szükséges záródás eléréséhez elegendő arányban kell, részleges talajelőkészítéssel történő mesterséges állománypótlással, kiegészíteni. A gyakorlati tapasztalatok alapján ez rendkívül nehéz lesz, hiszen az erdőssztyepp tölgyesekben és között levő idegenhonos állományok jelentős része a korábbi gyep területekre került, azokon sokszor okkal nem volt őshonos erdőállomány. Fenti állományok és állománytöredékek védelme érdekében őshonos fafajokból mesterséges ültetéssel kialakított pufferezónákat kell létrehozni. Mind a jó állapotú erdőállományokat, mind az őshonos telepítéseket vadvédelmi kerítéssel be kell keríteni. A jó állapotú állományok esetében a kerítéseket folyamatosan fent kell tartani. A kerítések abban az esetben elhagyhatóak, ha a vadlétszám olyan mértékűre csökken, hogy a telepített tölgy állományok felújulását nem hátráltatja, és a hullott makk jelentős részének van lehetősége magoncra fejlődni.

A természetmegőrzési terület legnagyobb részét borító idegenhonos ültetvények (fehér akác, nemesnyár, erdei fenyő) közül a jelölő élőhelyekkel érintkezők esetében szükséges 10-20 éven belül szerkezet átalakítás kocsányos tölgy, hazai nyár, mezei juhar, vadkörte, tatárjuhar, magyar kőris fafajokkal. A természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek közötti összeköttetést biztosító állományokat pedig középtávon, 30-50 év alatt javasolt átalakítani.

Az erdőgazdálkodás során olyan műveléseket kell alkalmazni, amely a lágyszárú özönfajok állományainak kialakulását megakadályozza, szükséges a már meglevő állományok termésérlelésének megakadályozása az ültetvény erdőkben.

A ragadozómadarak fészket tartó és a környezetében lévő fákat véghasználat során megtartani szükséges.

Vadgazdálkodás:

- A tervezési területre nem őshonos vadfaj nem telepíthető.
- A tervezési területen mesterséges vadtenyésztési tevékenység végzése nem megengedett.
- A tervezési területen működtetett etetők, szórók 50 m-es körzetében a használatukból származó gyomosodást évi legalább kétszeri kaszálással szükséges felszámolni.
- A vadászat és vadgazdálkodás következtében keletkező hulladékot (pl. töltényhüvely, zsák, kötözőzsinór, fólia stb.) a vadászatra jogosultnak a vadászterületről folyamatosan el kell távolítani.
- A közösségi jelentőségű jelölő gyepeket a vadászatra jogosultak kötelesek kímélni, gépjárművekkel történő közlekedés céljára az ingatlan-nyilvántartásban szereplő földutakat, és a nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetett egyéb utakat lehet igénybe venni.
- Agyaggalamb-lövészetet a közösségi jelentőségű jelölő gyepek területén nem megengedett tartani.
- A tervezési területen a vadlétszámot a terület természetes vadeltartó képességének szintjén kell tartani, hogy a gyepterületekben, erdőfelújításokban mennyiségi vadkár ne keletkezzen.
- Az alföldi körülmények között a tölgymakk terjesztésében jelentős szerepet játszó szajkó (*Garrulus glandarius*) állományát kímélni szükséges.

Vízgazdálkodás:

- A területen végighúzó Gógány-ér kotrása során fokozott figyelemmel kell eljárni a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) védelme érdekében. Javasolt a kitermelt növényzetet, illetve kotrási anyagot a területről elszállítani, amennyiben ez nem lehetséges, úgy az anyag elhelyezését a csatorna egyik oldalára javasolt megoldani (mindenképpen a fenntartási sávon belül!), a másikat bolygatatlanul hagyni. Javasolt a csatorna kotrását több évre elosztani, egy évben történő kotrás során csak a csatorna egyik oldalán javasolt munkát végezni, a másik oldal így időlegesen érintetlen maradhat, biztosítva ezzel a természeti értékek menekülési lehetőségét. A vízfolyást követő őshonos fás vegetációt a vízgazdálkodási tevékenységek során megőrizni szükséges.

Kezelési egységek

A tervekészítés során a teljes kJT-re készült ÁNÉR alapú élőhelytérkép és ez alapján több típusú élőhely is megtalálható a területen. Az azonos kezelést igénylő élőhelyek és élőhelykomplexumok és a reális gazdálkodási lehetőségek alapján az alábbi kezelési egységeket határoltuk le:

- KE1: kizárólagos természetvédelmi kezelésre javasolt területek (tisztások, örökerdők)
- KE2: fenntartható idegenhonos erdőállományok (puffersávok területek is)
- KE3: fenntartandó mesterségesen telepített őshonos erdőállományok
- KE4: rövid távon szerkezet átalakításra javasolt erdőállományok
- KE5: hosszú távon szerkezet átalakításra javasolt erdőállományok (puffersávok, hosszabb távon átalakítandó területek is)
- KE6: legeltetéssel, kaszálással fenntartandó gyepterületek
- KE7: szántó területek

1. Kezelési egység kódja, neve: KE1 – Kizárólag természetvédelmi célú beavatkozások területe

Kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a jó, kissé és közepesen degradálódott, sokszor inváziós faállománnyal elegyes erdőssztyepp tölgyesek, homoki gyepek, melyek védelme a természetmegőrzési terület legfőbb célkitűzése. A kezelési egységbe tartozó üzemtervezett erdők faállománytípusa valamely őshonos faállománytípus, így esetükben nem szerkezetátalakításra, hanem az inváziós faállományrészek kezelésére van szükség.

A kezelési egységben csak a védett természeti érték, terület felmérését és nyilvántartását, megóvását, őrzését, fenntartását, bemutatását, valamint helyreállítását célzó tevékenységet javasolt végezni.

Érintett védett természeti terület: Strázsa-domb TT

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

G1 – Nyílt homokpusztagyepek
 H5b – Homoki sztyeprétek
 L5 – Alföldi zárt kocsányos tölgyesek
 M4 – Nyílt homoki tölgyesek
 OB – Jellegtelen üde gyepek
 OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
 P1 – Őshonos fafajú fiatalosok
 P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
 P8 – Vágásterületek
 RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősavok
 RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
 S1 – Ültetett akácok
 S2 – Nemesnyárasok

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

6260* - Pannon homoki gyepek
 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.)

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)
 Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
 Homoki kikerics (*Colchicum arenarium*)
 Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
 Tartós szegfű (*Dianthus diutinus*)
 Közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*)
 Homoki nőszirm (*Iris arenaria*)
 Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
 Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)
 Csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)
 Közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*)
 Szürke hosszűfűlű-denevér (*Plecotus austriacus*)

Érintett egyéb kiemelt fajok:	Sisakos sáska (<i>Acrida ungarica</i>)
	Báránypirosító (<i>Alcanna tinctoria</i>)
	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)
	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)
	Tarka nőszirm (<i>Iris variegata</i>)
	Borzas len (<i>Linum hirsutum</i> (ssp. <i>glabrescens</i>))
	Borzas csajkavirág (<i>Oxytropis pilosa</i>)
	Pompás virágbogár (<i>Potosia aeruginosa</i>)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A fő cél ezeken a területen a jelölő élőhelyek alkotta élőhelykomplex (faállomány, erdőszegély, gyepek) tájképének, dinamikájának, a benne honos védett, fokozottan védett és Natura 2000 jelölő növény-, és állatritkaságok védelme és élőhelyük természetközeli állapotában való fenntartása, helyreállítása.

A legnagyobb veszélyt ezekre az élőhelykomplexekre és fajaikra az inváziós fajok terjedése jelenti. Mind a gyepek, mind pedig az erdei területeken kiemelten kezelendő az idegenhonos fajok eltávolítása. A természetvédelmi szempontból jelentős élőhelyek és fajok védelme érdekében az inváziósok irtásához kapcsolódó tevékenységeket (azok ideje, módszere) azonban fontos minden esetben az illetékes nemzeti parki igazgatósággal egyeztetni. Szükséges a *pannon homoki gyepek* (6260) becserjésedésének megakadályozása, az őshonos cserjék megóvása mellett. Nem javasolt a közösségi jelentőségű jelölő erdei élőhely (9110) és fajai háborítatlansága érdekében az inváziós fajok kímélő eltávolítása mellett más tevékenység végzése a területen. Az inváziós fajok irtása mellett a túltartott vadállományt (nagy mértékű rágás és taposás) szabályozni szükséges az őshonos fajok védelmét és felújulását elősegítendő.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- A kezelési egység gyepterületeit (erdei tisztások) jogszerű lehetőség esetén természetvédelmi kezelési célból extenzíven lehet legeltetni.
- A gyepterületeket még becserjésedés esetén sem javasolt szárazúzóval kezelni, cserjeeltávolítás csak természetvédelmi célból, kézben tartott eszközzel lehetséges.

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A korábbi gazdálkodási gyakorlat feldarabolta és elszigetelte egymástól a megmaradt élőhely foltokat. Ideális kezelésük annyira speciális és költséges, hogy a hagyományos erdőművelési eljárások finanszírozási rendszerével nem támogatható. A természetvédelmi kezelési célok és módszerek nehezen illeszthetők a jelenlegi, alapvetően a faanyagtermelés céljait szolgáló erdészeti szabályozási rendszerbe. A tulajdonosi viszonyok sokszínűsége, illetve az eltérő hozzáállás és érdekek miatt az élőhelyek kezelése fragmentált és sokszor nem következetes.

A biotikus és abiotikus körülmények, valamint a jelenlegi körzeti erdőterv nem tudja biztosítani a kocsányos tölgy uralta erdőállományok természetes felújulásának lehetőségét. Ennek főbb okai: rendkívül magas vadlétszám, tájszinten csökkenő talajvíz és csapadékmennyiség, a természetes erdősztyepp dinamika az üzemtervezés jogi keretei közé sem időben, sem módszerben nem illeszthető be. A kocsányos tölgy jellemezte jó gyepszintű állományok szép lassan kiöregszenek, a szinte kizárólag sarj eredetű tölgyek folyamatosan pusztulnak, növekszik az állományok inváziós fertőzöttsége, ezért természetességük romlik. Érdemi mennyiségű, a vad szájából kinőtt tölgy újulat nincs a területen. Ennek jelenlegi következménye a mesterséges felújításra kötelezés, melyet

részleges talajelőkészítéssel egyelőre csak hazai nyár fajok felhasználásával lehet megoldani, tölgy telepítése csak teljes talajelőkészítéssel megoldott. Mesterséges felújításnál tehát vagy a tölgy, vagy a megfelelő gyepszint hiánya jelentkezik. Ezért a kezelési egységben drasztikus változtatásokra lenne szükség:

- A kezelési egységbe eső erdőrésztleteket jogi és pénzügyi lehetőség esetén a gazdasági célú hasznosítás alól teljes egészében mentesíteni kell.
- Az erdőrésztletekben csak inváziós fafaj egyedeit lehet kivágni olyan módon, mely a terjedésüket nem segíti elő.
- Az álló és fekvő holt fákat meg kell őrizni, kitermelésük a természetvédelmi oltalom alatt álló xilofág rovarok érdekében tilos (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján).
- Fakitermelést csak szeptember 15. és március 15. között javasolt végezni.
- A legalább a felnyíló erdő kritériumainak megfelelő mennyiségű őshonos fafajt tartalmazó részletekből el kellene távolítani az inváziós növényfajokat, felszaporodásukat folyamatos kezeléssel meggátolni. Ezen erdőrésztletekben telepítést végezni nem javasolt (nem szabad erőltetni a korábbi gyepterületekre ültetett idegenhonos állományok őshonos állományokkal való felváltását).
- A felnyíló erdő kritériumot el nem érő mennyiségű őshonos fafajú erdőrésztletben, illetve ültetvény erdőben levő állomány töredékben az inváziós fafajok eltávolítását a minimális mértékben szükséges záródás eléréséhez elegendő arányban kell, részleges talajelőkészítéssel történő mesterséges állománypótlással, kiegészíteni.
- Az önálló részletként leválasztott tisztásokat jogszabályi lehetőség esetén időszakonként legeltetni lehetne.
- Erdei rakodó csak ideiglenesen, idegenhonos faállomány helyén létesíthető.

Vadgazdálkodás:

- Vadgazdálkodási szempontból a legfontosabb elérendő cél a nagyvadállomány nagyságának visszaszorítása, természetvédelmi kárt nem okozó, az erdőssztyepp dinamikát nem akadályozó szintre csökkentése.
- A kezelési egységben kerülendő minden olyan tevékenység, amely a vadászható vadfajok populációinak (elsősorban csülkös vadfajok) növekedését okozza. Vadetető elhelyezése, vadföldek, szóró, sózó, mesterséges dagonya kialakítása, vad kibocsátás és zárt téri vadtartás nem megengedett. Vadászati céllal történő növényzetirtás végzése, gépjárművel való közlekedés sem megengedhető.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások:

- Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet, valamint a valamint a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait kell betartani. A kezelési egységbe tartozó gyepek az elmúlt időszakban nem álltak mezőgazdasági hasznosítás alatt, a Mezőgazdasági parcellaazonosító Rendszerben nem támogatható területként szerepelnek.
- Erdőterületekre vonatkozóan be kell tartani az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezéseit, és a 2016. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és

fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendeletet és a Nagykörösi erdőtervezési körzet erdőtervét.

- Csemő község területére a 1/2006. (I.31.) számú önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat vonatkozik. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:

Védett erdőterületen (Ev) épület nem helyezhető el, csak burkolat nélküli út létesíthető.

- Nagykörös város szerkezeti tervét és a helyi építési szabályzatát a 15/ 2004. (VI.25.) Kt. rendelet tartalmazza. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:

Védelmi erdő övezetben (Ev-1) csak természetvédelmi kutatást és ismeretterjesztést szolgáló létesítmények helyezhetőek el.

A Pálfája-erdő Parkerdő (Ep) övezetbe tartozik, ahol szabadidős és turisztikai létesítmények 5%-os beépítettséggel helyezhetőek el. A mezőgazdasági területek természetvédelmi mezőgazdasági övezetbe (Má-2) tartoznak, a meglévő tanyaudvarokon 30%-os beépítés megengedett, az egyéb területeken csak vízügyi és természetvédelmi kezeléshez és kutatáshoz kötődő létesítmények helyezhetőek el.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása. <i>(Megjegyzés: sarjadásra hajlamos fajok esetében önmagában nem használható módszer, minden esetben kombinálni kell az E70 előírással.)</i>
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban az illetékes nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. <i>(Megjegyzés: Az erdőállományok közötti tisztások extenzív legeltetése kizárólag a gyepek állapotának folyamatos ellenőrzése mellett a természetvédelmi kezelés részeként történhet, minden esetben egyedi mérlegelést igényel.)</i>
Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. <i>(Megjegyzés: a közösségi jelentőségű jelölő élőhely 9110* területén.)</i>
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságának biztosítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.

E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrésztlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása (Megjegyzés: <i>lehetőség szerint a szerkezetátalakítás mielőbb, legfeljebb 10-20 éven belül elvégezendő. Részleges gödörfürös talajelőkészítés javasolt, melybe nagyméretű hazai nyár csemete kerül elültetésre.</i>)
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. (Megj.: a permetezés csak pontpermetezéssel történhet.) • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában.) • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (Megjegyzés: <i>a fás és lágyszárú inváziós fajok visszaszorításáról egyaránt gondoskodni kell.</i>)
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

6. táblázat: KE1 kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységben az élőhely rekonstrukció legfontosabb feladata az inváziós fás- és lágyszárú fajok fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), kései meggy (*Padus serotina*), bálványfa

(*Ailanthus altissima*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), zöld juhar (*Acer negundo*), aranyvessző fajok (*Solidago sp.*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*). visszaszorítása, az erdőalkotó fajok állományrészeinek szerkezetátalakítása őshonos fafajú gyepekkel mozaikoló erdőssztyeppé. A szerkezetátalakítást csak olyan mértékben szabad elvégezni, hogy az állományok a felnyíló erdő kritériumnak megfeleljenek. Javasolt kiemelt sürgősséggel 10-20 év alatt elvégezni az átalakításokat. Mellőzni kell lehetőség szerint a teljes talajelőkészítést, gödrös ültetéssel javasolt nagyméretű hazai nyár (*Populus nigra*, *Populus x canescens*, *Populus tremula*) csemetéket ültetni. Teljesen degradált aljnövényzetű helyeken az eredményesség érdekében teljes talajelőkészítéssel tölgy csemetét is lehet ültetni a hazai nyár mellett. Minden esetben kiemelt fontosságú a vadak károsítása elleni védelem.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a tájidegen, inváziós fajok területről történő kiszorításával biztosítják az őshonos jelölő állományok - Pannon homoki gyepek (6260)*, Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0)*-, az erdőssztyepp komplex és annak dinamikája fennmaradását, regenerációját. Az elő- és véghasználatok kíméletes végzése a természetes gyepszint fragmentumok, mint propagulumforrások megőrzése szempontjából kiemelkedő fontosságú. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a jelölő élőhelyet és a gyepp fragmentumokban megtalálható jelölő növényfajokat (pl. homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis subsp. arenaria*) károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük nem javasolt.

2. Kezelési egység kódja, neve: KE2 - Fenntartható idegenhonos erdőállományok

Kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe azok az ültetvénytípusú, elsősorban idegenhonos inváziós fajok alkotta erdőállományok, jellegtelen gyeptörödékek tartoznak, melyek az erdőssztyepp komplex megőrzése szempontjából, elhelyezkedésük miatt, nem bírnak jelentőséggel. Az állományok közösségi jelentőségű jelölő fajok populációinak biztosíthatnak élőhelyet, nemes nyár állományok: skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) – bár a faj előfordulása nem ismert, a pusztulófélben lévő nemesnyarasok ideális élőhelyei lehetnek), korábbi talajbolygatással kevésbé intenzíven érintett területek: homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*), ezek védelme mindenhol szükséges.

Érintett védett természeti terület: A kezelési egység nem érint védett természeti területet

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- P1 – Őshonos fafajú fiatalosok
- P8 – Vágásterületek
- RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- S1 – Ültetett akácok
- S2 – Nemesnyarasok
- S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek

- T1 – Egyéves intenzív szántóföldi kultúrák (valójában erdőfelújításra előkészített, felszántott terület)
 T6 – Extenzív szántók (valójában erdőfelújításra előkészített, felszántott terület)
 T10 - Fiatal parlag és ugar (valójában erdőfelújításra előkészített, felszántott terület)

Érintett Natura 2000 élőhelyek: A kezelési egységben nem található közösségi jelentőségű élőhely.

Érintett közösségi jelentőségű fajok: Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
 Homoki kikerics (*Colchicum arenarium*)
 Homoki nőszirm (*Iris arenaria*)

Érintett egyéb kiemelt fajok: Tarka nőszirm (*Iris variegata*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az ültetvényszerű erdőállományokat magábafooglaló kezelési egység területén Natura 2000 élőhelyek nem találhatóak, fenntartásuk közvetlenül nem veszélyeztet jelölő élőhelyeket, természetvédelmi szempontból fontos azonban a jelenlévő inváziós fajok irtása. Javasolt a meglévő tisztások fenntartása, lehetőséget biztosítva ezzel a homoki gyepek megjelenéséhez. Szükséges az előforduló közösségi jelentőségű fajok védelme érdekében a gazdálkodáshoz köthető tevékenységek gondos megválasztása, talajbolygatás mellőzése, idős fák meghagyása. Támogatandó az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása.

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Az álló és fekvő holt, illetve pusztuló fákat elszórtan meg kell hagyni a területen.
- Teljes talaj előkészítés homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) állományok előfordulási helyein nem végezhető.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- A kezelési egységben a vadászati létesítmények elhelyezése során figyelemmel kell lenni a közösségi jelentőségű jelölő növényfajok állományaira, azok károsítása tilos (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján).

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások:

- Erdőterületekre vonatkozóan be kell tartani az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezéseit, és a 2016. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendeletet és a Nagykörösi erdőtervezési körzet erdőtervét.
- Csemő község területére a 1/2006. (I.31.) számú önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat vonatkozik. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
 Védett erdőterületen (Ev) épület nem helyezhető el, csak burkolat nélküli út létesíthető.

- Nagykörös város szerkezeti tervét és a helyi építési szabályzatát a 15/ 2004. (VI.25.) Kt. rendelet tartalmazza. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:

Védelmi erdő övezetben (Ev-1) csak természetvédelmi kutatást és ismeretterjesztést szolgáló létesítmények helyezhetőek el.

A gazdasági erdő (Eg) övezetben erdő- és vadgazdálkodási épületek az OTÉK-nak megfelelően elhelyezhetőek.

A mezőgazdasági területek természetvédelmi mezőgazdasági övezetbe (Má-2) tartoznak, a meglévő tanyaudvarokon 30%-os beépítés megengedett, az egyéb területeken csak vízügyi és természetvédelmi kezeléshez és kutatáshoz kötődő létesítmények helyezhetőek el.

Vízgazdálkodási övezetbe tartoznak a csatornák (Gógány-ér, Körös-ér, Kürtilaposi-csatorna, Nyárkútréti csatorna, Kígyós-csatorna) és parti sávjaik, az övezetre vonatkozóan nem tartalmaz előírásokat a terv.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (Megjegyzés: Amennyiben homoki gyep kialakulása kezdődik meg a területen.)
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (Megjegyzés: Amennyiben homoki gyep kialakulása kezdődik meg a területen.)
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (Megjegyzés: A nemes és hazai nyár ültetvényekben javasolt mindenhol a biológiai életkora végéig meghagyni néhány fát a közösségi jelentőségű jelölő bogárfaj, a skarlábogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) védelme érdekében.)
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (Megjegyzés: a közösségi jelentőségű jelölő faj homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>), homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) előfordulási helyein a talajbolygatást minimalizálni szükséges, kizárólag gödörfúrással, ékásos ültetéssel javasolt csemete telepítése. Egyéb helyeken a teljes talaj előkészítési felújítási technológia korlátozása nem javasolt.)
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (Megjegyzés: A selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) visszaszorításáról kell gondoskodni.)
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

7. táblázat: KE2 kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukció végrehajtása nem szükséges a kezelési egység területén. Amennyiben mutatkozik rá gazdálkodói szándék, az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása természetvédelmi szempontból támogatandó, elsősorban az őshonos fafajok táji léptékben nagyobb arányának elérése érdekében, mely segítheti a meglévő erdőssztyepp élőhely komplex fragmentumok közti kapcsolatok fennmaradását. Az esetleges szerkezetátalakítás módja ebben a kezelési egységben történhet a tájban hagyományos módon tarvágást követő

tuskózás, teljes talajelőkészítés, csemeteültetés módszerrel. Javasolt a kitermelt tuskók elszállítása a területről, a meghagyott pásztták általában inváziós fajok terjedését segítik elő. Javasolt ültetendő fajok: hazai nyárak (*Populus nigra*, *Populus x canescens*, *Populus tremula*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadvadkörte (*Pyrus pyraster*), mezei szil (*Ulmus minor*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*).

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a helyenként előforduló közösségi jelentőségű jelölő fajok populációinak védelme szükséges. Ennek érdekében a növényfajok, homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*), előfordulási helyeinek talajbolygatását szükséges megelőzni. Szükséges továbbá a nemes- és hazai nyár állományokban a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) életfeltételeinek biztosítása érdekében idős, pusztuló faegyedeket meghagyni. A vadgazdálkodási létesítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok ne károsíthassák a közösségi jelentőségű jelölő fajok -homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) állományait. Az erdőgazdálkodó által esetlegesen vállalt szerkezetátalakítások esetében további előírásokat tenni nem szükséges.

3. Kezelési egység kódja, neve: KE3 – Fenntartandó mesterségesen telepített őshonos erdőállományok

Kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe tartoznak azok az őshonos fafajú, elsősorban tölgyes, másodsorban hazai nyáras állományok, melyek a tájban „lépőkövek” lehetnek, hosszú távon biztosíthatják a tölgy fajokhoz kötődő élővilág, közte a közösségi jelentőségű nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) fennmaradását. Makktermésük révén biztosíthatják, hogy kedvező biotikus és abiotikus körülmények között a tájban elszórtan megjelenhessen magról kelt tölgy újulat. A kezelési egységbe tartoznak még jellegtelen gyeptörödékek, cserjések, törödékes állapotban és kiterjedésben fennmaradt erdőssztyepp foltok, kisebb kiterjedésű idegenhonos állományok.

Érintett védett természeti terület: Strázsa-domb TT

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNER élőhelyek:

- L5 – Alföldi zárt kocsányos tölgyesek (törödékek, erősen degradált állományroncs)
- M4 – Nyílt homoki tölgyesek (törödékek, erősen degradált állományroncs)
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OG – Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet
- P1 – Őshonos fafajú fiatalosok
- P2a – Üde és nedves cserjések
- P8 – Vágásterületek
- RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők
- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

	RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
	R3 – Jellegtelen telepített erdők részben betelepült cserje- és gyepszinttel
	S1 – Ültetett akácok
	S2 – Nemesnyárasok
Érintett Natura 2000 élőhely:	91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	Nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) Homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) Közönséges késeidenevér (<i>Eptesicus serotinus</i>) Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>)
Érintett egyéb kiemelt fajok (BD2):	Tarka nőszirm (<i>Iris variegata</i>)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Elsősorban őshonos faállományú területek alkotják a kezelési egységet, melyek fenntartása természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű. Ehhez kapcsolódóan kiemelt cél az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása. Központi feladat a területen az inváziós fajok irtása, visszaszorítása. A közösségi jelentőségű denevérállomány megóvása szempontjából szükséges idős, odvas fák, facsoportok meghagyása; míg a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) védelme érdekében kerülendő a talajbolygatás. Javasolt a meglévő tisztások fenntartása, lehetőséget biztosítva ezzel a homoki gyep megjelenéséhez. Az euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (91I0) jelölő élőhely felújulása és a hozzá köthető értékes fajok védelme érdekében az inváziós fajok irtása mellett a túltartott vadállományt (nagy mértékű rágás és taposás) szabályozni szükséges.

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Az álló és fekvő holt, illetve pusztuló fákat elszórtan meg kell hagyni a területen.
- Teljes talajelőkészítés a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) állományok előfordulási helyein és a homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) potenciális előfordulási helyein nem végezhető.
- Az erdőneveléseket úgy javasolt megtervezni, hogy azok az intenzíven terjedő fafajok (pl. fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) kései meggy (*Padus serotina*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), zöld juhar (*Acer negundo*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) visszaszorítását szolgálják.
- A véghasználatok tervezése során javasolt arra törekedni, hogy a Natura 2000 területen az erdészeti tájban honos fafajokkal jellemezhető faállomány típusok esetében a korosztályviszonyok kiegyenlítettnek legyenek, egyenletes eloszlású legyen a fiatal, középidős és a vágáskort elérő erdők aránya.
- A véghasználati területeken elszórtan legalább 5-10%-nyi honos fajösszetételű hagyásfa-csoport megtartandó (terület-, vagy a törzsarányosan), a cserjeszint egyidejű megkímélésével.
- Fakitermelést csak szeptember 15. és március 15. között javasolt végezni.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A kezelési egységben a vadászati létesítmények elhelyezése során figyelemmel kell lenni a közösségi jelentőségű jelölő növényfajok állományaira, azok károsítása tilos (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján).

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:**a. Kötelezően betartandó előírások:**

- Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendeletet.
- Erdőterületekre vonatkozóan be kell tartani az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezéseit, és a 2016. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendeletet és a Nagykörösi erdőtervezési körzet erdőtervét.
- Csemő község területére a 1/2006. (I.31.) számú önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat vonatkozik. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
  - Védett erdőterületen (Ev) épület nem helyezhető el, csak burkolat nélküli út létesíthető.
  - Korlátozott használatú mezőgazdasági (Mv) területen épület nem helyezhető el.
- Nagykörös város szerkezeti tervét és a helyi építési szabályzatát a 15/ 2004. (VI.25.) Kt. rendelet tartalmazza. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
  - Védelmi erdő övezetben (Ev-1) csak természetvédelmi kutatást és ismeretterjesztést szolgáló létesítmények helyezhetőek el.
  - A gazdasági erdő (Eg) övezetben erdő- és vadgazdálkodási épületek az OTÉK-nak megfelelően elhelyezhetőek. A mezőgazdasági területek természetvédelmi mezőgazdasági övezetbe

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (Megjegyzés: Amennyiben homoki gyep kialakulása kezdődik meg a területen.)
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (Megjegyzés: Amennyiben homoki gyep kialakulása kezdődik meg a területen.)
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (Megjegyzés: A nemes és hazai nyár ültetvényekben javasolt mindenhol a biológiai életkora végéig meghagyni néhány fát a közösségi jelentőségű jelölő bogárfaj, a skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) védelme érdekében.)
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.

E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (Megjegyzés: A közösségi jelentőségű jelölő faj homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>) előfordulási helyein és a homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>) potenciális előfordulási helyein a talajbolygatást minimalizálni szükséges, kizárólag gödörfürással, ékásos ültetéssel javasolt csemete telepítése. Egyéb helyeken a teljes talajelőkészítési felújítási technológia korlátozása nem javasolt.).
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (Megjegyzés: Javasolt ültetendő fafajok: hazai nyárok (<i>Populus nigra</i> , <i>Populus x canescens</i> , <i>Populus tremula</i>), kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>), vadkörte (<i>Pyrus pyraeaster</i>), mezei szil (<i>Ulmus minor</i>), molyhos tölgy (<i>Quercus pubescens</i>))
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. (Megj.: a permetezés csak pontpermetezéssel történhet.) • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában.) • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

8. táblázat: KE3 kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Amennyiben mutatkozik rá gazdálkodói szándék, az idegenhonos fafajú erdő-állományrészek őshonossá történő átalakítása természetvédelmi szempontból támogatandó, elsősorban a szomszédos közösségi jelentőségű jelölő élőhelyek - pannon homoki gyepek (6260)*, euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0)*- megóvása érdekében. Az esetleges szerkezetátalakítás módja ebben a kezelési egységben történhet a tájban hagyományos módon tarvágást követő tuskózás, teljes talajelőkészítés, csemeteültetés módszerrel. Javasolt a kitermelt tuskók elszállítása a területről, a meghagyott pászták általában inváziós fajok terjedését segítik elő. Javasolt ültetendő fafajok: hazai nyárok (*Populus nigra*, *Populus x canescens*, *Populus tremula*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadvörte (*Pyrus pyraeaster*), mezei szil (*Ulmus minor*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*). Javasolt a szerkezetátalakításokat középtávon 30-50 év alatt elvégezni.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a biztosítják a tájban az őshonos fafajú állományok folyamatos jelenlétét, ezzel biztosíthatják az erdőssztyepp komplex, különösen az őshonos jelölő állományok - pannon homoki gyepek (6260)*, euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0)*- közti kapcsolat lehetőségét. Az elő- és véghasználatok végzése a „lépőkö” funkció betöltése szempontjából kiemelkedő fontosságú. Az idegenhonos, inváziós fajokat is tartalmazó erdőállományok esetében az inváziós fajok területéről történő kiszorítása javítja az erdők ellenállóképességét az inváziós fertőzöttséggel szemben. A kezelési egység területén a helyenként előforduló közösségi jelentőségű jelölő fajok populációinak védelme szükséges. Ennek érdekében a növényfajok, homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*), potenciális előfordulási helyeinek talajbolygatását szükséges megelőzni. Szükséges továbbá a honos fafajokból a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) életfeltételeinek biztosítása érdekében hagyásfa csoportokat meghagyni. A vadgazdálkodási létesítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok ne károsíthassák a közösségi jelentőségű jelölő fajok -homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) - állományait. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a jelölő élőhelyet károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása.

4. Kezelési egység kódja, neve: KE4 – Rövid távon szerkezet átalakításra javasolt idegenhonos erdőállományok

Kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe az erdőssztyepp komplex fragmentumait körülvé, azokba ékelődő idegenhonos, inváziós erdőállományok tartoznak. Ide tartoznak az inváziós faállománytípusba sorolt erdőrészek is, még ha az élőhelytérkép szerint őshonos faállomány, vagy gyeppragmentum jellemző is rájuk.

Érintett védett természeti terület: Strázsa-domb TT

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNER élőhelyek: G1 – Nyílt homokpusztagyepek (töredék, degradált állományok)

- H5b – Homoki sztyeprétek (töredék, degradált állományok)
- L5 – Alföldi zárt kocsányos tölgyesek (töredék, degradált állományok)
- M4 – Nyílt homoki tölgyesek (töredék, degradált állományok)
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- P1 – Őshonos fafajú fiatalosok
- P2a – Üde és nedves cserjések
- P8 – Vágásterületek
- RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők
- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- S1 – Ültetett akácok
- S2 – Nemesnyárasok
- S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- T6 – Extenzív szántók (valójában erdőfelújításra előkészített terület)

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 6260* - Pannon homoki gyepek
- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.)

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- Nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Homoki kikerics (*Colchicum arenarium*)
- Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- Tartós szegfű (*Dianthus diutinus*)
- Homoki nőszirm (*Iris arenaria*)

Érintett egyéb kiemelt fajok:

- Sisakos sáska (*Acrida ungarica*)
- Báránypirosító (*Alcanna tinctoria*)
- Tarka nőszirm (*Iris variegata*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ezek a területeken a rövidtávú célkitűzés az erdőssztyepp komplex fragmentumainak védelme érdekében puffer területek kialakítása. Ehhez kapcsolódóan kiemelt feladat őshonos fafajú erdők kialakítása az idegenhonos állományok eltávolítása után, valamint a gyepfoltok védelme, állapotuk javítása. Szükséges a gyepek fátlan állapotban tartása, cserjeirtás elvégzése az illetékes nemzeti park igazgatósággal egyeztetve. Fontos az erdőgazdálkodáshoz köthető tevékenységek során a jelölő élőhelyek és fajok védelmének figyelembevétele, kímélő eljárások alkalmazása. Javasolt a talajbolygatás mellőzése azokon a területeken, ahol a jelölő fajok, a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) és a homoki nőszirm (*Iris arenaria*) előfordulnak. A skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) védelme érdekében indokolt holtfák meghagyása a területen. Javasolt a meglévő tisztások fenntartása, ami hozzájárulhat a homoki gyepek új területen való

megjelenéséhez, terjedéséhez. Kívánatos a vadnyomás enyhítését célzó létszámszabályozás, ezzel segítve az őshonos fafajok felújulását.

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Szükséges az idegenhonos fafajok eltávolítása, az állományaik helyén szerkezetátalakítással őshonos fafajú erdők kialakítása.
- Fakitermelést csak augusztus 15. és március 15. között javasolt végezni.
- Fontos a kezelési egységben található fás állományokkal mozaikoló homoki gyepfoltok megóvása, fátlan állapotban tartásuk. Ennek érdekében a gyepfoltokon fás állományok nem telepíthetők, a spontán megjelenő fás állományok visszaszorításáról gondoskodni kell. Ugyanakkor a területen legeltetés, kaszálás nem kívánatos.
- Az idegenhonos fás állományok átalakítása során az őshonos állományok és állományrészek megóvására törekedni kell.
- Teljes talaj előkészítés homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) állományok előfordulási helyein nem végezhető.
- Az álló és fekvő holt, illetve pusztuló fákat elszórtan meg kell hagyni a területen.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A kezelési egységben a vadászati létesítmények elhelyezése során figyelemmel kell lenni a közösségi jelentőségű jelölő növényfajok állományaira, azok károsítása tilos (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján).

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások:

- Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendeletet.
- Erdőterületekre vonatkozóan be kell tartani az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezéseit, és a 2016. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendeletet és a Nagykörösi erdőtervezési körzet erdőtervét.
- Csemő község területére a 1/2006. (I.31.) számú önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat vonatkozik. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
  - Védett erdőterületen (Ev) épület nem helyezhető el, csak burkolat nélküli út létesíthető.
- Nagykörös város szerkezeti tervét és a helyi építési szabályzatát a 15/ 2004. (VI.25.) Kt. rendelet tartalmazza. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
  - Védelmi erdő övezetben (Ev-1) csak természetvédelmi kutatást és ismeretterjesztést szolgáló létesítmények helyezhetőek el.
  - A gazdasági erdő (Eg) övezetben erdő- és vadgazdálkodási épületek az OTÉK-nak megfelelően elhelyezhetőek. A mezőgazdasági területek természetvédelmi mezőgazdasági övezetbe.
  - A mezőgazdasági területek természetvédelmi mezőgazdasági övezetbe (Má-2) tartoznak, a meglévő tanyaudvarokon 30%-os beépítés megengedett, az egyéb területeken csak vízügyi és természetvédelmi kezeléshez és kutatáshoz kötődő létesítmények helyezhetőek el.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
GY21	Legeltetés és kaszálás nem végezhető, a területkezelés nélküli fenntartása.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban az illetékes nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.
Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (Megjegyzés: Amennyiben homoki gyep kialakulása kezdődik meg a területen.)
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (Megjegyzés: Amennyiben homoki gyep kialakulása kezdődik meg a területen.)
E16	A gyéritek és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (Megjegyzés: A nemes és hazai nyár ültetvényekben javasolt mindenhol a biológiai életkora végéig meghagyni néhány fát a közösségi jelentőségű jelölő bogárfa, a skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) védelme érdekében.)
E28	Természetes-, természeteszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználatára során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (Megjegyzés: A közösségi jelentőségű jelölő faj homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>), homoki nőszirm (<i>Iris humilis</i> ssp. <i>arenaria</i>) előfordulási helyein a talajbolygatást minimalizálni szükséges, kizárólag gödörfűrással, ékásós ültetéssel javasolt csemete telepítése. Egyéb helyeken a teljes talaj előkészítési felújítási technológia korlátozása nem javasolt.)
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (Megjegyzés: 1-3 üzemtervezési ciklus alatt javasolt a szerkezetátalakítások elvégzése. Ütemezés javasolt a szerkezet átalakítások tekintetében fontosságuk sorrendjében. Először a közösségi jelentőségű jelölő élőhelyeket közvetlenül veszélyeztető állományok átalakítása szükséges.)

E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (Megjegyzés: őshonos fafajú állományokban; ültetendő fafajok: hazai nyárák (<i>Populus nigra</i> , <i>Populus x canescens</i> , <i>Populus tremula</i>), kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>), vadkörte (<i>Pyrus pyraeaster</i>), mezei szil (<i>Ulmus minor</i>), molyhos tölgy (<i>Quercus pubescens</i>))
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. (Megj.: a permetezés csak pontpermetezéssel történhet.) • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában.) • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztaikon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (Megjegyzés: A selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) visszaszorításáról mindenhol gondoskodni kell, a fásszárú inváziós fajok visszaszorításáról őshonos állományok között kell gondoskodni.)
E79	Tájidegen fafaj erdőtelepítésben és erdőfelújításban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetve alkalmazható. (Megjegyzés: lehetőség szerint a közösségi jelentőségű jelölő élőhelyeket leginkább veszélyeztető állományok esetében csak őshonos fafajjal történő felújítás javasolt.)
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

9. táblázat: KE4 kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Amennyiben mutatkozik rá gazdálkodói szándék, az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása természetvédelmi szempontból támogatandó, elsősorban a szomszédos közösségi jelentőségű jelölő élőhelyek - pannon homoki gyepek (6260)*, euroszibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0)*- megóvása érdekében. A szerkezet átalakításokat 1-3 üzemtervi ciklus alatt javasolt végrehajtani és ütemezni szükséges.

Elsősorban a Nagykörös 9, 12, 79, 80, 103, 104, 131, 137, 141, 329, 371, 378 erdőtagban található jelölő élőhelyekkel érintkező erdőrészek szerkezet átalakítása szükséges. A szerkezetátalakítást elsősorban olyan mértékben javasolt elvégezni, hogy a kialakuló állományok a felnyíló erdő kritériumnak megfeleljenek. Mellőzni kell lehetőség szerint a teljes talajelőkészítést, gödrös ültetéssel javasolt csemetéket ültetni. Ültetendő fajok: hazai nyárak (*Populus nigra*, *Populus x canescens*, *Populus tremula*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), mezei szil (*Ulmus minor*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*). Teljesen degradált aljnövényzetű helyeken az eredményesség érdekében teljes talajelőkészítéssel tölgy csemetét is lehet ültetni a hazai nyár mellett. Minden esetben kiemelt fontosságú a vad károkozása elleni védelem.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok biztosítják az erdőssztyepp komplex, különösen az őshonos jelölő állományok - Pannon homoki gyepek (6260)*, Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (9110)*- állományainak védelmét, őshonos fafajú erdőállományokból álló puffér zóna kialakításával. A kezelési egység területén a helyenként előforduló közösségi jelentőségű jelölő fajok populációinak védelme szükséges. Ennek érdekében a növényfajok, homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*), előfordulási helyeinek talajbolygatását szükséges megelőzni. Szükséges továbbá a honos fafajokból a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) életfeltételeinek biztosítása érdekében hagyásfa csoportokat meghagyni. A vadgazdálkodási létesítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok ne károsíthassák a közösségi jelentőségű jelölő fajok -homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) - állományait. A túltartott vadállomány taposásával, túsásával a jelölő élőhelyet károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása.

5. Kezelési egység kódja, neve: KE5 – Hosszú távon szerkezet átalakításra javasolt erdőállományok

Kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe az erdőssztyepp komplex fragmentumai között, de azoktól távolabb található idegenhonos, inváziós erdőállományok tartoznak. Ide tartoznak az inváziós faállománytípusba sorolt erdőrészek is, még ha az élőhelytérkép szerint fiatal őshonos faállomány jellemző is rájuk.

Érintett védett természeti terület: A kezelési egység nem érint védett természeti területet

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek: P1 – Őshonos fafajú fiatalosok
P8 - Vágásterületek
S1 – Ültetett akácok
S2 – Nemesnyárasok
S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek: A kezelési egységben nem található közösségi jelentőségű élőhely

Érintett közösségi jelentőségű fajok: Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
 Homoki kikerics (*Colchicum arenarium*)
 Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
 Tartós szegfű (*Dianthus diutinus*)
 Homoki nőszirm (*Iris arenaria*)

Érintett egyéb kiemelt fajok: A kezelési egység területén nem ismert egyéb kiemelt faj

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ezeken a területeken a hosszútávú (3-5 üzemtervi ciklus alatt) célkitűzés az erdőssztyepp komplex fragmentumai közötti összeköttetés kialakítása érdekében őshonos fafajú állományok kialakítása. Ehhez kapcsolódóan kiemelt feladat őshonos fafajú erdők kialakítása az idegenhonos állományok eltávolítása után. Fontos az erdőgazdálkodáshoz köthető tevékenységek során a jelölő élőhelyek és fajok védelmének figyelembevétele, kímélő eljárások alkalmazása. Javasolt a talajbolygatás mellőzése azokon a területeken, ahol a jelölő fajok, a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) és a homoki nőszirm (*Iris arenaria*) előfordulnak. A skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) védelme érdekében indokolt holtfák meghagyása a területen. Javasolt a meglévő tisztások fenntartása, ami hozzájárulhat a homoki gyepek új területen való megjelenéséhez, terjedéséhez. Kívánatos a vadnyomás enyhítését célzó létszámszabályozás, ezzel segítve az őshonos fafajok felújulását.

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Szükséges az idegenhonos fafajok eltávolítása, az idegenhonos állományok szerkezetátalakítása.
- Az idegenhonos fás állományok átalakítása során az őshonos állományok és állományrészek megóvására törekedni kell.
- Teljes talaj előkészítés homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) állományok előfordulási helyein nem végezhető.
- Az álló és fekvő holt, illetve pusztuló fákat elszórtan meg kell hagyni a területen.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A kezelési egységben a vadászati létesítmények elhelyezése során figyelemmel kell lenni a közösségi jelentőségű jelölő növényfajok állományaira, azok károsítása tilos. (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások:

- Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendeletet.
- Erdőterületekre vonatkozóan be kell tartani az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezéseit, és a 2016. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendeletet és a Nagykörösi erdőtervezési körzet erdőtervét.

- Csemő község területére a 1/2006. (I.31.) számú önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat vonatkozik. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:

Védett erdőterületen (Ev) épület nem helyezhető el, csak burkolat nélküli út létesíthető.

- Nagykörös város szerkezeti tervét és a helyi építési szabályzatát a 15/ 2004. (VI.25.) Kt. rendelet tartalmazza. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:

Védelmi erdő övezetben (Ev-1) csak természetvédelmi kutatást és ismeretterjesztést szolgáló létesítmények helyezhetőek el.

Vízgazdálkodási övezetbe (V) tartoznak a csatornák (Gógány-ér, Körös-ér, Kürtilaposi-csatorna, Nyárkútréti csatorna, Kígyós-csatorna) és parti sávjaik, az övezetre vonatkozóan nem tartalmaz előírásokat a terv.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (Megjegyzés: A nemes és hazai nyár ültetvényekben javasolt mindenhol a biológiai életkora végéig meghagyni néhány fát a közösségi jelentőségű jelölő faj skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) védelme érdekében.)
E28	Természetes-, természetserű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (Megjegyzés: A közösségi jelentőségű jelölő faj homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>), homoki nőszirm (<i>Iris humilis</i> ssp. <i>arenaria</i>) előfordulási helyein a talajbolygatást minimalizálni szükséges, kizárólag gödörfúrással, ékásos ültetéssel javasolt csemete telepítése. Egyéb helyeken a teljes talaj előkészítési felújítási technológia korlátozása nem javasolt.)
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (Megjegyzés: 1-5 üzemtervezési ciklus alatt javasolt a szerkezetátalakítások elvégzése.)
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (Megjegyzés: őshonos fafajú állományokban. Ültetendő fafajok: hazai nyárok (<i>Populus nigra</i> , <i>Populus x canescens</i> , <i>Populus tremula</i>), kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>), vadvörte (<i>Pyrus pyraeaster</i>), mezei szil (<i>Ulmus minor</i>), molyhos tölgy (<i>Quercus pubescens</i>)
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (Megjegyzés: A selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) visszaszorításáról kell gondoskodni.)
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

10. táblázat: KE5 kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Amennyiben mutatkozik rá gazdálkodói szándék, az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá hazai nyárák (*Populus nigra*, *Populus x canescens*, *Populus tremula*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadkörte (*Pyrus pyraster*), mezei szil (*Ulmus minor*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*) történő átalakítása természetvédelmi szempontból támogatandó. A szerkezetátalakítást elsősorban a Nagykörös 53, 96, 108, 136, 202 erdőtagok azon részein szükséges elvégezni, melyek a szomszédos közösségi jelentőségű jelölő élőhelyekkel - Pannon homoki gyepek (6260)*, Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0)*- érintkeznek. Az esetleges szerkezet átalakítás módja ebben a kezelési egységben történhet a tájban hagyományos módon tarvágást követő tuskózás, teljes talajelőkészítés, csemeteültetés módszerrel. Javasolt a kitermelt tuskók elszállítása a területről, a meghagyott pászták általában inváziós fajok terjedését segítik elő. Javasolt ültetendő fafajok: hazai nyárák (*Populus nigra*, *Populus x canescens*, *Populus tremula*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadkörte (*Pyrus pyraster*), mezei szil (*Ulmus minor*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*). Javasolt a szerkezet átalakításokat középtávon 30-50 év alatt elvégezni.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok végrehajtása hosszú távon biztosítja az erdőssztyepp komplex, különösen az őshonos jelölő állományok - pannon homoki gyepek (6260)*, Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0)*- állományai közötti összeköttetés kialakítását, őshonos fafajú erdőállományokból álló, a természetvédelmi szempontból fontos fajok számára vándorlást biztosító zónák kialakításával. A már meglévő fiatal őshonos erdőállományrészek megőrzése javasolt. A kezelési egység területén a helyenként előforduló közösségi jelentőségű jelölő fajok populációinak védelme szükséges. Ennek érdekében a növényfajok, homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*), előfordulási helyeinek talajbolygatását szükséges megelőzni. Szükséges továbbá a honos fafajokból a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) életfeltételeinek biztosítása érdekében hagyásfa csoportokat meghagyni. A vadgazdálkodási létesítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok ne károsíthassák a közösségi jelentőségű jelölő fajok -homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) - állományait. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a jelölő élőhelyet károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása.

6. Kezelési egység kódja, neve: KE6 – Legeltetéssel, kaszálással fenntartandó gyepterületek**Kezelési egység meghatározása:**

A kezelési egységbe tartoznak azok a Gógány-ér és Körös-ér menti gyepterületek, melyeket legeltetéssel, illetve kaszálással javasolt fenntartani.

Érintett védett természeti terület: A kezelési egység nem érint védett természeti területet

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjánál
B5 – Nem zombékoló magassárrétek
D34 – Mocsárrétek

- H4 – Erdőszyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
- H5b – Homoki szyeprétek
- OB - Jellegtelen üde gyepek
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OF – Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
- P2a – Üde és nedves cserjések
- RB – Öshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők

- Érintett Natura 2000 élőhelyek: 6260* - Pannon homoki gyepek
6440 - Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
Kisfészkes aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- Érintett egyéb kiemelt fajok: Szalakóta (*Coracias garrulus*)
Tarka nőszirm (*Iris variegata*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén jelenlévő Natura 2000 élőhelyek és közösségi jelentőségű fajok, illetve kiemelt fajok védelme érdekében kiemelten fontos a legeltetés és a kaszálás megfelelő természetvédelmi szabályozása. A gyepekben jelen levő idegenhonos cserjés és fás állományok visszaszorítása szükséges a jelölő élőhelyek megóvása érdekében, míg őshonos cserjék és őshonos méretes fák hagyása javasolt. Ezekben a területeken az inváziós növényfajok (az egész Natura területre jellemzően) kiterjedten vannak jelen, így visszaszorításuk kiemelten fontos, vegyszeres kezelések azonban kerülendőek, tisztító, sokkoló kaszálás és legeltetés javasolt. A folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440) élőhely védelme és állapotának javításának érdekében szükséges Gógány-ér és Körös-ér területeinek vízháztartásának javítása.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- az élőhelyek fennmaradását szolgáló kaszálásos, legeltetési hasznosítás folytatása javasolt
- a területen szerves és műtrágya kijuttatása, tárolása, valamint növényvédőszer tárolása nem javasolt
- a növényvédőszer kijuttatása a fás- és lágyszárú idegenhonos inváziós fajok irtása során csepegésmentes technológiával kijuttatott gyomirtó vegyszerek és a zárlati károsítók elleni, jogszabályban előírt védekezés kivételével nem támogatott.
- sarjülegeltetés a nemzeti park igazgatósággal egyeztetve történhet

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- vadgazdálkodási létesítmények elhelyezését az érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell
- vadléttszámot olyan szintre szükséges csökkenteni, hogy a jelölő gyepeket ne veszélyeztesse (pl vaddisznó)

Vízgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- a vízfolyások fenntartó jellegű kezelését (különösen fás- és lágyszárú növényzet visszaszorítása, mederszelvény kotrása) a területileg illetékes nemzeti parkkal egyeztetett módon szükséges folytatni
- az esetleg szükségesé váló kotrás során kitermelésre került anyagot a Natura 2000 területen belül tárolni nem javasolt

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások:

- Gyepes esetében az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, előírásainak betartása kötelező.
- Csemő község területére a 1/2006. (I.31.) számú önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat vonatkozik. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
  - Védett erdőterületen (Ev) épület nem helyezhető el, csak burkolat nélküli út létesíthető.
  - Korlátozott használatú mezőgazdasági területen (Mv) épület nem helyezhető el.
  - Vízgazdálkodási övezetben (V) a terület fenntartásához, kiszolgálásához, őrzéséhez szükséges épületek helyezhetőek el, max. 1%-os beépítettséggel.
- Nagykőrös város szerkezeti tervét és a helyi építési szabályzatát a 15/ 2004. (VI.25.) Kt. rendelet tartalmazza. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
  - Védelmi erdő övezetben (Ev-1) csak természetvédelmi kutatást és ismeretterjesztést szolgáló létesítmények helyezhetőek el.
  - A mezőgazdasági területek természetvédelmi mezőgazdasági övezetbe (Má-2) tartoznak, a meglévő tanyaudvarokon 30%-os beépítés megengedett, az egyéb területeken csak vízügyi és természetvédelmi kezeléshez és kutatáshoz kötődő létesítmények helyezhetőek el.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett <i>(Megjegyzés: kizárólag az inváziós fajok ellen, csepegésmentes technológiával végzett gyomirtás végezhető).</i>
GY08	Dobkasa és talaj meghajtású rendszóró, rendezelő használata nem megengedett.
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY23	A felhalmozódott fűavar eltávolítása.
GY24	A gyepes természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása.
GY28	A gyepes cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepesben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.

GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban az illetékes nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedek vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY42	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 állategység/ha.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY64	Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül nem lehet megkezdni. <i>(Megjegyzés: Javasolt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal való egyeztetés)</i>
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.
GY73	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. <i>(Megjegyzés: fokozott figyelemmel a nagy tűzlepkre (Lycaena dispar) élőhelyi igényeire.)</i>
GY80	A gyepterületet évente csak egyszer lehet kaszálni. <i>(Megjegyzés: kivéve az inváziós fajokkal erősen fertőzött területeket.)</i>
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterület kialakítása.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

11. táblázat: KE6 kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen levő csatornásított Gógány-ér és Körös-ér jelenleg a kívánatosnál gyorsabban vezeti le a vizeket, mert vízügyi szempontból a csatornák elsődleges funkciója a káros belvizek elvezetése, de vízvisszatartási célokat is szolgálhatnak megfelelő üzemeltetés esetén. E kettős cél érdekében javasolható: pl. vízvisszatartó műtárgyak kiépítése, esetleges oldaltározók létesítése, vagy javasolt a meder morfológiájának változatosabbá tételével, öblök, kiszögellések létesítésével a terület vízháztartásának javítása. A vízháztartás javulása kedvező hatást gyakorol a Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440) jelölő élőhelyre, mely így nagyobb

eséllyel őrizhető meg, természetessége javulhat. Az élőhely kiterjedése is növelhető, ehhez azonban szükséges a területen gazdálkodókkal történő előzetes egyeztetés is.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírások betartása ideális feltételeket teremt a jelölő élőhelyek - Pannon homoki gyepek (6260)*, Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440) - fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése érdekében. A legeltetés és a kaszálás fenntartása és extenzifikálása, megakadályozza a területen végbemenő szukcessziós folyamatokat, ugyanakkor biztosítja a terület túlhasználátának megakadályozását. A terület természeti értékeinek megóvása szempontjából fontos az inváziós fás- és lágyszárú növényfajok visszaszorítása, melyre elsősorban mechanikai módszerek alkalmazandóak. A közösségi jelentőségű jelölő lepkefaj, a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) élőhelyi igényeinek biztosítása érdekében javasolt kaszálási terv készítése. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a jelölő élőhelyet károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A rossz helyen kialakított vadászati létesítmény károsíthatja a közösségi jelentőségű jelölő faj, a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) élőhelyét, ezért szükséges azok helyének egyeztetése.

7. Kezelési egység kódja, neve: KE7 – Szántóterületek

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a területen található szántóként hasznosított területek, tanyák, kiskertek.

Érintett védett természeti terület: A kezelési egység nem érint védett természeti területet

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek: T1 – Egyéves intenzív szántóföldi kultúrák
T9 – Kiskertek
T10 - Fiatal parlag és ugar
U10 – Tanyák, családi gazdaságok

Érintett Natura 2000 élőhelyek: A kezelési egységben nem található közösségi jelentőségű élőhely.

Érintett közösségi jelentőségű fajok: A kezelési egység területén nem ismert közösségi jelentőségű faj

Érintett egyéb kiemelt fajok: A kezelési egység területén nem ismert egyéb kiemelt faj

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen szántó művelési ágba lévő területek viszonylag kis parcellák, minden területre az intenzív mezőgazdasági termesztés jellemző, melynek extenzifikálása javasolt. A tanyák, kiskertek esetében előírás nem szükséges.

A szántóterületek esetében fontos a környező rét-, és gyepterületek (Pannon homoki gyepek (6260)*, Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440)) közelségének fokozott figyelembe vétele. Kerülni javasolt/kell a fokozott műtrágya- és növényvédőszer használatot, mivel ez a környező gyepek fokozódó degradálódásához vezet, állat- és növényfajai is veszélybe kerülnek. Hosszú távon azonban természetvédelmi szempontból javasolt ezen területek visszagyepesítése.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- a szántók visszagyepesítése javasolt hosszú távon a potenciális vegetációnak megfelelő gyepekkeverékkel (mocsárrétekre, illetve homoki gyepekre jellemző fajokkal)
- a szántó művelési ágban nyilvántartott területeken javasolt visszaszorítani a kemikáliák használatát

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- vadgazdálkodási létesítmények elhelyezését az érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások:

- Natura 2000 kijelölés alatt álló területek esetében be kell tartani az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Kormányrendeletet.
- A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó szántóföldi élőhelytípusaira nincsenek. Az esetleges élőhelyrekonstrukció keretében helyreállítható gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.
- Csemő község területére a 1/2006. (I.31.) számú önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat vonatkozik. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
  - Védett erdőterületen (Ev) épület nem helyezhető el, csak burkolat nélküli út létesíthető.
- Nagykőrös város szerkezeti tervét és a helyi építési szabályzatát a 15/ 2004. (VI.25.) Kt. rendelet tartalmazza. A kezelési egységben megtalálható övezetekre vonatkozó szabályozások alapján:
  - Védelmi erdő övezetben (Ev-1) csak természetvédelmi kutatást és ismeretterjesztést szolgáló létesítmények helyezhetőek el.
  - A mezőgazdasági területek természetvédelmi mezőgazdasági övezetbe (Má-2) tartoznak, a meglévő tanyaudvarokon 30%-os beépítés megengedett, az egyéb területeken csak vízügyi és természetvédelmi kezeléshez és kutatáshoz kötődő létesítmények helyezhetőek el.
  - Vízgazdálkodási övezetbe (V) tartoznak a csatornák (Gógány-ér, Körös-ér, Kürtilaposi-csatorna, Nyárcútréti csatorna, Kígyós-csatorna) és parti sávjaik, az övezetre vonatkozóan nem tartalmaz előírásokat a terv.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata.
SZ11	Szalma, széna: szalma-, széna depóniát és bálát (különösen a felszíni vizektől mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területről történő lehordása 30 napon belül.
SZ13	Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki.
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély elhagyása a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése.
SZ18	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ43	Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény nem telepíthető.
SZ44	Fóliasátras és üvegházhasználat nem végezhető.
SZ45	Öntözés nem megengedett.
SZ46	Melioráció nem megengedett.
SZ47	Meszezés nem megengedett.
SZ48	Drénezés nem megengedett.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.
SZ60	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeverék, illetve kaszálék-használható fel.
SZ63	Tájiidegen fűmagkeverékkel történő vetés nem megengedett.
Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok (Megjegyzés: amennyiben visszagyepesítésre kerülnek a területek)
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, rendezelő használata nem megengedett.
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY15	Tűzpásztaq létesítése nem megengedett.
GY23	A felhalmozódott fűavar eltávolítása.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.
GY42	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 állategység/ha.
GY51	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

12. táblázat. KE7 kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A jogszerűen szántóként hasznosított területek esetében természetvédelmi szempontból a visszagyepesítés javasolt a környező jelölő élőhelyek -Pannon homoki gyepek (6260)*, Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440)- érdekében. A szántók gyepé alakításának módja nem elsődlegesen meghatározó, a gazdálkodó anyagi megfontolásból származó döntése szerint történhet gyeptelepítéssel, lucerna vetést követő felhagyással, vagy parlagként történő felhagyáson keresztül is.

Kezelési javaslatok indoklása:

A különböző vegyszerhasználati korlátozás-javaslatok a környező jelölő gyepek Pannon homoki gyepek (6260)*, Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440) védelmében fontosak, ugyanis a bemosódó műtrágyák, illetve vegyszerek károsítják a gyepeket, gyomosodás indul meg, illetve ezáltal könnyebben megtelepednek az idegenhonos inváziós növényfajok (fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), nyugati osterfa (*Celtis occidentalis*)). Az előírás-javaslatok másik csoportja rekonstrukciós jellegű: a jogszerűtlenül szántóként hasznosított területek esetében a gyepterület növelése érdekében, és idővel, hosszú távon a jelölő élőhelyek (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) kiterjedésének növekedése érdekében, javasoljuk ezen szántók visszagyepesítését. A szántók visszagyepesítése esetén a gyepekre vonatkozó kezelési előírások biztosítják a természetvédelmi szempontból kedvező gyepszerkezet kialakulását és fennmaradását.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely rekonstrukciós javaslatokat a kezelési egységek (KE) leírásánál részleteztük, itt csak rövid összefoglalást adunk.

KE1: A kezelési egységben az inváziós fajok teljes visszaszorítása javasolt.

KE2, KE3, KE4, KE5: Amennyiben mutatkozik rá gazdálkodói szándék, az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása, az inváziós fajok visszaszorítása javasolt.

KE6: A területen levő csatornásított Gógány-ér és Körös-ér esetében javasolt a meder morfológiájának változatosabbá tételével, öblök, kiszögellések létesítésével a terület vízháztartásának javítása.

KE7: A jogszerűen szántóként hasznosított területek esetében természetvédelmi szempontból javasolt azok visszagyepesítése.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló védett fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések elsősorban élőhely kezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé. A kezelési egységekre vonatkozó előírás-javaslatok betartása révén az itt előforduló védett fajok fennmaradása biztosítható.

Erdőhöz és holtfához kötődő fajok érdekében tett intézkedések:

A parlagi sas (*Aquila heliaca*) és a fekete gólya (*Ciconia nigra*) fészkelőhelye körül zavartalanságot kell biztosítani a teljes kotlási és fiókanevelési időben februártól július végéig, faápolási és termelési munkák nem végezhetők. (érintett kezelési egység: KE1)

A skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) és a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) és a legtöbb denevérfaj állományának megtartása és növelése érdekében az ültetvényszerű tölgyesekben erdőszegélyben hagyásfákat kell hagyni, általában, amennyire ezt a terület szociális környezete lehetővé teszi, növelni kell a holtfa arányát, illetve a nyaras állományokban az álló és a fekvő holtfa kímélete javasolt. A nagy hőscincér kedveli az erdőszéli könnyen felmelegedő nagy méretű faegyedeket. A skarlátbogár pedig az elváló kérgű nyarak kérge alatt fejlődik. Denevérfajok az elváló kérgű, vagy odvasodó állományokat kedvelik. Mindkét faj előhelyének fenntartása fejlesztése sok más gerinctelen faj számára is kedvező életfeltételeket biztosít. Ezek az élőlények tekinthetők a holtfához kötődő fajok esernyőszerkezeteinek. (érintett kezelési egység: KE2, KE3, KE4, KE5)

Meg kell jegyezni, hogy Nagykörösön egyedi értéket képviselnek a molyhos tölgyek (*Quercus pubescens*) mely faj nem védett, alföldi előfordulásai azonban florisztikai érdekességnek számítanak, minden egyede kímélendő különleges helyi érték.

Az avarszint faunájának és flórájának megőrzése, fejlesztése:

A homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) az az esernyőfaj, melynek megőrzése a talajfauna és a flóra szempontjából kedvező állapotot tart fenn. Az alföldön bevett gyakorlat az úgynevezett teljes talajelőkészítéssel végzett felújítás. Ilyen esetben a talaj felső 15-20 cm-es rétegét eldózerolják, a csupasz talajfelszínen folyik az erdőtelepítés. Nem nehéz belátni, hogy minden élőlény, mely ebben a talajfelszín közeli zónában él, elpusztul a művelés hatására. A homoki kikerics gumói is ebben a zónában találhatóak. A vaddisznó igen magas létszáma nem azért probléma, mert esetleg megeszi az egyébként mérgező növényt, hanem mert a szántáshoz hasonlóan átgyúrja a talaj vékony termőrétegét, kifordít belőle mindent. (érintett kezelési egységek: KE1, KE2, KE3, KE4, KE5)

Erdei tisztások-gyepek:

A homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*), a tartós szegfű (*Dianthus diutinus*) és a szarvas álganéjtúró (*Bolbelasmus unicornis*) a száraz gyepek, a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) pedig az üdébb gyepek kiemelt jelentőségű faja. A tisztások esetén fontos, hogy a gyeptözegek hosszútávon fent tudjon maradni. Ennek érdekében a galagonyásodó foltokat meg kell nyitni, azonban semmi esetre sem szabad túlhasználni. Az erdei tisztásokon gyakori jelenség a homoklopás, mely különösen veszélyes lehet a tartós szegfű élőhelyén. (Érintett kezelési egységek: KE1, KE2, KE4, KE5)

Az üdébb gyepek esetén a legalább 5-6 m széles bűvósávok hagyása kívánatos. Ettől eltérni a nagy *Solidago* fertőzöttségű területen érdemes, ahol a hagyásáv csak inváziós fajt terem.

Az európai szalakóta (*Coracias garrulus*) természetes odúban költ a területen. A faj állománya hatékonyan növelhető mesterséges költőüregek kihelyezésével. (Érintett kezelési egység: KE6)

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A természetvédelmi szempontú felmérések célja a területen előforduló, az Élőhelyvédelmi Irányelv (92/43/EGK) mellékletein felsorolt, közösségi jelentőségű élőhelytípusok, ill. fajok rendszeres felmérése, továbbá a védett és veszélyeztetett fajok egyes populációinak nyomon követése, valamint a veszélyeztetett és/vagy természetközeli társulások megfigyelése. A vizsgálatok a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) sztenderd protokolljai alapján készülnek, amennyiben az adott faj felmérésére elkészült a felmérési protokoll.

A Nagykörösi pusztai tölgyesek kjTT területét 5x5 km kiterjedésű élőhelytérképezési négyzet részlegesen, körülbelül a felét érinti (Takács, Molnár szerk. 2009), az élőhelytérkép 2004-ben és 2014-ben készült el.

A Nagykörösi pusztai tölgyesek kjTT területén rendszeresen felmérésre kerülnek az NBmR keretein belül az alább felsorolt védett növény- és állatfajok. A felmérések az NBmR vonatkozó protokollja alapján készülnek (Bata et al., 2011., Rác, 2010, Váczi, 2010.). A fajnév után felsoroljuk az NBmR szerinti mintavételi módszert és a Natura 2000 területen belül elhelyezkedő mintavételi helyeket (település, dűlő megjelöléssel.)

Faj	Felmért terület neve	Felmérés módszere ¹
Tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)*	Nagykörös, Strázsa-hegy és Száraz-dűlő	A
Homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>)	Nagykörös, Nagy-erdő	E
Homoki nőszirm (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>)	Nagykörös	E
Kisfészkü aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	Nagykörös, Gógány-ér	E
Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint
Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint
Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint
Szarvas álganéjtűró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint
Csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint
Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint
Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint
Hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint
Nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)	Nagykörös	NBmR protokoll szerint

13. táblázat. az NBmR keretein belül rendszeresen felmért fajok és módszerei

¹ NBmR mintavételi módszerek edényes növényfajok esetében.

A: az összes ismert lelőhely felmérését el kell végezni egy vegetációs perióduson belül az állományméret (számassági érték) meghatározásával.

B: az összes ismert lelőhely közül minimum 5 db, kiválasztott populáció felmérését kell elvégezni egy vegetációs perióduson belül, állományméret (számassági érték) meghatározásával.

C: az összes ismert lelőhely közül kiválasztott számú, 1x1 km-es négyzet(ek) felmérését kell elvégezni, egy vegetációs perióduson belül, az állományméret (számassági érték) meghatározásával.

E: „C” + a nemzeti park-igazgatóság területén előforduló összes ismert populációt is fel kell mérni, az állományméret becslésével 3 vagy 6 év alatt.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv II. számú mellékletén felsorolt növényfajok közül a tartós szegfű (*Dianthus diutinus*)* állományát 3 évente kell felmérni. A homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) teljes állománya még mindig nem került felmérésre, szinte minden évben újabb állományok kerülnek elő. A homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*) állománya további felmérést igényel, kisebb-nagyobb foltjai bárhol felbukkanhatnak. A kistűszű aszat (*Cirsium brachycephalum*) egyelőre egyetlen pontban került elő. A Gógány menti területeken a fajt alaposabban fel kell mérni.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv II. számú mellékletén felsorolt bogárfajok közül a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) és a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) több helyütt előkerült. Állományaik jelenlét-hiány vizsgálata 6 évente javasolt.

A Nagykörösi pusztai tölgyesek kJT területén szükség volna a fenntartási terv szempontjából fontos, az Élőhelyvédelmi Irányelv mellékletein felsorolt fajok kutatására.

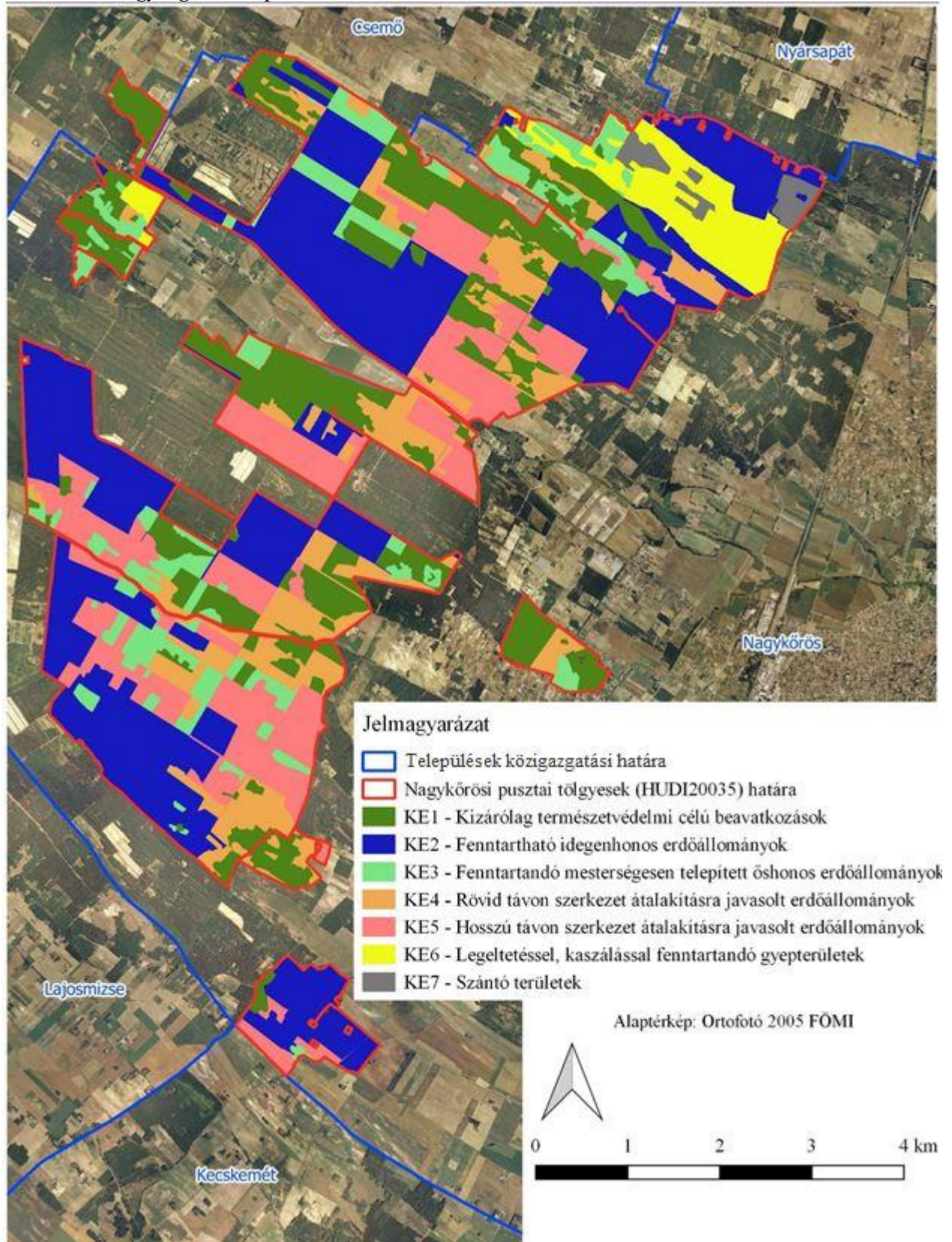
Az Élőhelyvédelmi Irányelv IV. mellékletén felsorolt, a területen előforduló, kétéltű és hüllőfajok a zöld levelibéka (*Hyla arborea*), zöld varangy (*Bufo viridis*), erdei béka (*Rana dalmatina*), a fürge gyík (*Lacerta agilis*), valamint a zöld gyík (*Lacerta viridis*). A fentiekben felsorolt kétéltű és hüllőfajok populációinak célzott felmérését a megfelelő helyeken történő egyedi megfigyelések segítségével lehet elvégezni, valamint a kétéltű fajokat hang alapján történő azonosítással lehet regisztrálni.

A Nagykörösi pusztai tölgyesek kJT területén öt jelölő denevérfaj fordul elő, ezek: csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythi*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), piszedenevér (*Barbastella barbastellus*). A terv készítése során végzett kutatás és a korábbi kutatások alapján nem sikerült kimutatni a hegyesorrú denevér (*Myotis blythi*) és a közönséges denevér (*Myotis myotis*) jelenlétét. A területen igazoltnak látszik a kései denevér (*Eptesicus serotinus*) jelenléte. A denevérfajok jelenlétének vizsgálatára további kutatások szükségesek.

Az elkészült élőhelytérkép frissítése 10-12 éves ciklusonként szükséges, érdemes a terület teljes térképezését a soron következő NbmR térképezés időpontjában végezni (2024-ben tervezett). A térképezés során külön figyelmet kell fordítani az élőhelyeket veszélyeztető növényfajok esetleges terjedésére. Az élőhelytérkép készítésekor vizsgálni kell, hogy a kezelési tervben javasolt kezelések milyen hatással vannak az egyes élőhelytípusokra. Az élőhelytérkép készítésének szempontjai, módszertana NBmR élőhely-térképezés protokollban kidolgozott elvek szerint kell, hogy készüljön (Takács, Molnár szerk. 2009), azzal a kiegészítéssel, hogy a Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer szerint kategorizált vegetációs egységeket be kell sorolni az Élőhelyvédelmi Irányelv I. sz. mellékletében felsorolt élőhelytípusokba is.

3.2.5. Mellékletek

Kezelési egységek térkép:

Kezelési egységek által érintett hrsz.-ek és erdőrészek táblázat:

Kezelési egység kódja:	KE1
Kezelési egység megnevezése:	Kizárólagos természetvédelmi kezelésre javasolt területek (tisztások, örökerdők)
Terület nagysága:	645,081 ha
Érintett hrsz.-ok:	
Csemő:	020/14, 0461/5b, 0470/10, 0470/11, 0470/12, 0470/13, 0470/6, 0470/7, 0470/8, 0470/9, 0471/1a, 0471/1b, 464, 469, 481
Nagykörös:	0651/1f, 0651/1g, 0651/7, 0657/5, 0657/6, 0700/2a, 0700/2b, 0700/3, 0730/1, 0733/1, 0733/2, 0734/2, 0734/3, 0755/1, 0755/2a, 0755/2b, 0755/3, 0786/12, 0786/15, 0786/16, 0786/19a, 0786/19b, 0786/20, 0786/21a, 0786/21b, 0786/22, 0786/3, 0786/4, 0786/6, 0792/1, 0792/3, 0797/4, 0806/4a, 0807/15, 0817/3, 0821/1, 0821/2, 0890/1a, 0890/1b, 0890/2b, 0890/2c, 0892/1I, 11666, 11671, 701, 702, 732, 754, 791, 889
Érintett erdőrészek:	
Csemő:	57F, 57G, 57NY, 57H, 58EY 1, 58EY 4, 58A 1, 58A 2, 58NY, 58C, 58B, 58EY 3, 67D, 70D, 883E, 891L, 891D, 891A, 891TI 2, 891J, 891F, 891NY, 891G, 891C, 892L, 892I, 892D, 892A, 892B, 892J, 892F, 892K, 892NY, 892E, 892G, 892M, 892N, 892TI, 892C, 892H
Nagykörös:	1A, 1B, 1VI, 1NY, 1G, 2A, 2B, 2C, 3A 1, 3NY, 4A, 4B, 5A, 5B, 6A, 6B, 6NY, 7A, 7NY, 7B, 8NY, 8B, 9A, 9B, 11B, 11NY, 12B, 12F, 12NY, 12E, 12C, 13NY, 14A, 14B, 14NY, 15A, 15B, 15NY, 16NY, 22A 1, 22NY, 22A 2, 22B, 23NY, 29D, 29E, 29C, 29A, 30D, 30E, 30G, 30C, 30TI, 30A, 30B, 31D, 31NY, 31C, 31ÚT, 32D, 32F, 32E, 32G, 32NY, 32C, 32ÚT, 32B, 33C, 33A, 34E, 34NY 1, 34ÚT, 34A, 34B, 35D, 35C, 35TI, 35A, 35B, 36I, 36D, 36E, 36C, 36ÚT, 36B, 37I, 37NY, 38A, 38B, 39NY, 39C, 49TI 2, 49F, 49B 1, 49B 2, 49E, 49TI 1, 51ÚT, 52B, 52NY, 52C, 53A, 53B, 53D, 54A, 54NY, 55B 1, 55B 2, 55NY, 55C, 56A, 56NY, 58A 1, 58C 1, 58C 2, 58A 2, 59A, 60A, 60NY, 60G, 64O, 64NY, 65A, 65B, 65C 2, 65C 1, 76E, 76NY, 77ÚT, 77C, 77A, 79NY 2, 79L, 79I, 79D, 79F, 79K, 79J, 79E, 79G, 79ÚT, 79C, 79A, 79B, 80EY, 80D, 80F, 80E, 80C, 80ÚT, 80B, 81EY, 81A, 82F, 82ÚT 2, 82EY 3, 91D, 91A, 91F, 91E, 91C, 91TI 1, 91B, 93I, 93F, 93G, 93NY, 93H, 93TI 1, 93A, 93B, 93TI 2, 94D, 94C, 94TI, 95C, 96F, 96E, 96G, 96C, 96TI, 97NY, 97C, 97TI 1, 97B, 97TI 2, 98NY, 98A, 98B, 99B, 99NY, 99A, 102A, 102NY, 102C, 103A, 103B, 103NY, 104A, 104B, 104NY, 105A, 105B, 106A, 106E, 107A, 107B, 107NY, 108A, 108B, 108NY, 108C, 109B, 109NY, 109C, 110A, 110D, 110NY 1, 111E, 111F, 112A, 112B, 112C, 113NY 2, 113A, 113B, 113E, 114A, 114C, 115A, 115B, 115NY, 115C, 115TI, 116A, 116NY, 116C, 116B, 117NY, 117A, 117B, 118D, 118NY 1, 118A, 118B, 119NY, 119C, 120G, 120NY, 124NY, 124A, 127NY, 128D, 128E, 128C, 128A, 128B, 131NY, 131A, 131B, 134NY, 134A, 135D, 135E, 135B, 136D, 136NY, 136C, 136A, 136B, 137D, 137G, 137NY, 137C, 137A, 138NY, 138A, 138B, 139C, 139A, 139B, 140NY 2, 140NY 1, 140C, 140B, 141NY 2, 141K, 141A, 141NY 4, 142NY 2, 164EY 2, 173A, 175D, 186B 1, 202D, 202J, 202A, 202B, 378D, 378F, 378J, 378E, 378C, 378H, 378A, 387I, 387J, 387H, 390G, 410A, 410B, 410NY

Kezelési egység kódja:	KE2
Kezelési egység megnevezése:	Fenntartható idegenhonos erdőállományok (puffersávós területek is)
Terület nagysága:	1156,121 ha
Érintett hrsz.-ok:	
Csemő:	0471/1a, 0471/1b, 0471/1d
Nagykörös:	0651/1a, 0651/1b, 0651/1c, 0651/1d, 0651/1f, 0651/1h, 0700/3, 0730/1, 0733/1, 0733/2, 0734/2, 0786/20, 0786/22, 0786/6, 0792/3, 0806/1a, 0806/4a, 0807/15, 0817/3, 0821/2, 0890/1a, 0890/1b, 0890/2a, 0890/2b, 0890/2c, 0890/2d, 0892/1a, 0892/1b, 0892/1k, 0892/1l, 0892/2b, 0902/11a, 0902/11b, 0902/11c, 0902/11d, 0902/11f, 0902/11g, 0902/11h, 0902/11k, 0903/1a, 0903/1b, 0903/1c, 701, 702, 732, 791, 889, 893, 901
Érintett erdőrészek:	
Csemő:	67D, 67B, 891A, 891TI 1, 892B, 892K, 892C
Nagykörös:	1A, 1B, 1NY, 1C, 1TI, 2B, 2D, 2C, 8A, 8B, 9A, 9B, 9NY, 11A, 11B, 11NY, 14A, 14B, 14D, 14NY, 14E, 14C, 15NY, 16A, 16B 1, 16B 3, 16B 2, 16NY, 21D 2, 21A, 21B, 21D 3, 21NY, 21D 1, 21C, 22A 1, 22NY, 22A 2, 22C, 22B, 23A, 23B, 23NY, 23C, 23VF, 24B, 24A 1, 24A 2, 24NY, 24C, 25NY, 25A, 26F, 26D, 26E, 26G, 26NY, 26C, 26A, 26B, 27F, 27D, 27E, 27NY, 27C, 27A, 28EY, 28NY, 28C, 28A, 28B, 29D, 29E, 29NY, 29C, 29A, 29B, 30G, 30H, 31D, 31NY, 31C, 31TI, 31ÚT, 31A, 32D, 32F, 32NY, 32C, 32ÚT, 32B, 37I, 37NY, 38B, 39C, 45ÚT, 48EY, 48D, 48E, 48C, 48A, 48B, 49EY, 49F, 49B 1, 49B 2, 49NY, 49C, 49A, 50D, 50NY, 50E, 50C, 50A, 50B, 51A, 51ÚT, 52A, 52B, 52NY, 52C, 53A, 53NY, 53C, 54NY, 59B, 59D, 59F, 59C, 60B, 60D, 60F, 60NY, 60C, 61A, 61D, 61B 1, 61B 2, 61NY, 61C, 62I, 62A, 62B, 62D, 62F, 62H, 62TI, 62ÚT, 63D, 63A, 63B, 63F, 63NY, 63E, 63G, 63H, 63C, 70NY, 70C, 70A, 72D, 72E, 72NY, 72A, 72B, 73D, 73E, 73NY, 73ÚT, 73C, 73A, 73B, 74D, 74F, 74G, 74E, 74NY, 74C, 74A, 74B, 75D, 75F, 75E, 75NY, 75C, 75A, 75B, 76D, 76K, 76E, 76NY, 76C, 76H, 76ÚT, 76A, 76B, 80E, 80ÚT, 80A, 80B, 81EY, 81D, 81F, 81E, 81NY, 81ÚT, 81A, 81B, 82D, 82F, 82ÚT 1, 82ÚT 2, 82EY 1, 82B 2, 82NY 1, 82G, 82C, 82ÚT 3, 82A, 82EY 3, 83K, 83ÚT 2, 83E, 83C, 83ÚT 3, 83B, 85ÚT, 93I, 93D, 93F, 93E, 93G, 93NY, 93C, 93H, 93TI 1, 93A, 93B, 93TI 2, 94D, 94C, 94A, 94B, 95D, 95C, 98NY, 98A, 99NY, 99A, 100F, 100NY, 100E, 100G, 100H, 100A, 101B, 101C, 101D, 101NY, 101E, 101A, 102A, 102B, 102D, 102NY, 102E, 102C, 103NY, 104NY, 105A, 105B, 105NY, 106A, 106D, 106B 1, 106B 2, 106E, 106NY, 106C, 107NY, 117NY, 117A, 117B, 118D, 118E, 118G, 118C, 118A, 118B, 121I, 121H, 123NY, 123A, 124NY, 124A, 126NY, 126C, 127A, 127B, 131NY, 131A, 131B, 132NY, 132C, 132A, 132B, 133NY, 133B, 134NY, 134A, 135D, 135E, 135C, 135A, 135B, 138NY, 138A, 138B, 139NY, 139C, 139B, 140NY 1, 140B, 145O, 145L, 145EY, 145I, 145D, 145K, 145J, 145M 1, 145N, 145E, 145G, 145C, 145A, 145B, 146A, 147B, 147A, 164EY 2, 164A, 166C, 166A, 166B, 173F, 182G, 182H, 185A, 185F, 185E, 185G, 202EY 2, 202F, 202D, 202EY 1, 202J, 202E, 202G, 202NY, 202C, 202H, 202A, 202B, 202I 1, 203L, 203V, 388NY, 390G, 410A, 410B, 410NY, 906C

Kezelési egység kódja:	KE3
Kezelési egység megnevezése:	Fenntartandó mesterségesen telepített őshonos erdőállományok
Terület nagysága:	285,990 ha
Érintett hrsz.-ok:	
Csemő:	020/14, 0461/5a, 0461/5b, 0461/5c, 0467/1a, 0467/1b, 0467/2a, 0470/10, 0470/11, 0470/12, 0470/14, 0470/2, 0470/3, 0470/4, 0470/5, 0470/6, 0470/7, 0470/8, 0470/9, 0471/1a, 464, 465, 468, 469, 480b
Nagykörös:	0651/1f, 0700/2a, 0700/3, 0730/1, 0733/1, 0733/2, 0734/2, 0755/1, 0755/2a, 0786/19a, 0786/20, 0786/21a, 0786/21b, 0786/3, 0787/18a, 0792/1, 0797/4, 0799/4, 0806/1a, 0806/1b, 0806/4a, 0806/4b, 0807/15, 0817/3, 0821/2, 0890/1a, 0890/2b, 0892/1b, 0892/1c, 0892/1l, 701, 702, 791, 796, 889
Érintett erdőrészek:	
Csemő:	57G, 57NY, 57H, 58A 1, 58NY, 58C, 58B, 67D, 69D, 69A, 69B, 69C, 883E, 891L, 891I, 891D, 891A, 891TI 2, 891J, 891F, 891K, 891NY, 891E, 891G, 891C, 891H, 892L, 892I, 892A, 892B, 892J, 892F, 892K, 892E, 892G, 892M, 892N, 892H
Nagykörös:	2B, 2D, 2NY, 2C, 3A 1, 3A 2, 4C, 7A, 7NY, 8NY, 8A, 8B, 9A, 9B, 9NY, 11B, 12A, 12B, 12D, 12F, 15A, 15B, 16A, 16B 1, 16B 3, 16B 2, 16NY, 21NY, 21D 1, 22A 1, 22NY, 22A 2, 28EY, 28NY, 28C, 28A, 28B, 30D, 30E, 30G, 30C, 30H, 30F, 30B, 31D, 32D, 32F, 32E, 32NY, 34E, 34NY 1, 34ÚT, 34A, 34B, 35D, 35C, 35TI, 35A, 35B, 36D, 36E, 36C, 36ÚT, 36A, 36B, 38A, 49TI 2, 49I, 49D, 49J, 49E, 49G, 49H, 49TI 1, 52A, 52B, 52C, 53A, 53C, 54A, 54B, 54F, 54NY, 54G, 55D, 55F, 55B 1, 55B 2, 55NY, 55E, 55C, 56A, 56NY, 58B, 58A 1, 58C 1, 58C 2, 58A 2, 59A, 59D, 59F, 59NY, 59E, 60A, 60B, 60D, 60F, 60NY, 60G, 60C, 60H, 61B 1, 61B 2, 61NY, 63E, 63H, 64O, 64L, 64I, 64D, 64B, 64J, 64F, 64K, 64E, 64NY, 64G, 64N, 64H, 65A, 65B, 65NY, 65C 2, 65C 1, 66C, 66A, 69C, 69A, 70NY, 70A, 71L, 71I, 71J, 71G, 71NY, 71C, 71H, 71A, 71B, 72NY, 72C, 72B, 74D, 74C, 74B, 75F, 75NY, 76F, 76E, 76G, 76NY, 81EY, 81D, 81A, 81B, 83ÚT 2, 91F, 91E, 91C, 93D, 93F, 93E, 93NY, 93C, 93H, 95D, 95C, 96F, 96E, 96G, 96NY, 96C, 96TI, 96CS, 97D, 97C, 97TI 1, 97B, 99NY, 99A, 100NY, 100A, 112EY, 112D, 112A, 112NY, 116B, 117A, 127NY, 128D, 128E, 128C, 128A, 128B, 138A, 139C, 139B, 140NY 2, 140NY 1, 140C, 140B, 173D, 173F, 173A, 186A, 186B 1, 202I 2, 202D, 202I 1, 401B 1, 410A, 410NY

Kezelési egység kódja:	KE4
Kezelési egység megnevezése:	Rövid távon szerkezet átalakításra javasolt erdőállományok
Terület nagysága:	391,393 ha
Érintett hrsz.-ok:	
Csemő:	0470/14, 0471/1a, 480b
Nagykőrös:	0657/5, 0657/6, 0700/2a, 0700/3, 0730/1, 0734/2, 0734/3, 0755/1, 0755/3, 0786/14, 0786/15, 0786/16, 0786/19b, 0786/20, 0786/21a, 0786/22, 0786/3, 0786/4, 0786/6, 0792/1, 0799/4, 0806/4a, 0807/15, 0817/3, 0821/1, 0821/2, 0890/2a, 0890/2b, 0890/2d, 0892/1a, 701, 702, 732, 791
Érintett erdőrészek:	
Csemő:	67D, 891D, 891A, 891K, 891NY, 891E, 891G, 891C, 891H, 891TI 1, 892L, 892I, 892D, 892A, 892B, 892J, 892K, 892O, 892NY, 892E, 892G, 892M, 892N, 892TI, 892C
Nagykőrös:	1A, 1NY, 2A, 2B, 3A 1, 3A 2, 4B, 4NY, 4C, 5A, 5B, 6B, 6NY, 7A, 7NY, 7B, 8NY, 8B, 9A, 9B, 11A, 11B, 11NY, 12A, 12B, 12NY, 12E, 12C, 13NY, 15A, 15NY, 25NY, 30D, 30G, 30C, 30F, 34NY 1, 34B, 36C, 36A, 36B, 38A, 49TI 2, 49D, 49E, 49C, 51ÚT, 55D, 55F, 55B 1, 55B 2, 55C, 58A 1, 58C 1, 58C 2, 58A 2, 59A, 59B, 59D, 59F, 59NY, 59E, 59C, 60A, 60D, 60F, 60NY, 60G, 64O, 64I, 64NY, 65A, 65B, 65NY, 65C 2, 65C 1, 71L, 71G, 71NY, 76L, 76I, 76F, 76K, 76E, 76NY, 76C, 76H, 76ÚT, 76A, 76B, 77ÚT, 77C, 77A, 78TI, 79NY 2, 79L, 79I, 79D, 79F, 79K, 79E, 79G, 79NY 1, 79ÚT, 79C, 79A, 79B, 80EY, 80D, 80F, 80E, 80C, 80ÚT, 80A, 80B, 81E, 81ÚT, 81B, 91D, 91F, 91E, 91C, 91TI 1, 91B, 93I, 93H, 94D, 94B, 96A, 97D, 97NY, 97C, 97B, 98A, 99B, 99A, 103A, 103B, 103NY, 104A, 104B, 104NY, 105B, 107A, 107B, 107NY, 107C, 108B, 108NY, 109NY, 110A, 110D, 110NY 1, 111A, 111B, 111D, 111E, 111C, 111F, 112D, 112A, 112B, 112NY, 112E, 112C, 113NY 2, 113A, 113D, 113B, 113E, 113NY 1, 113C, 114A, 114NY, 114C, 115A, 115B, 115NY, 115C, 117A, 117B, 118NY 2, 118D, 118F, 118G, 118C, 118A, 118B, 119B, 119NY, 119C, 121I, 121E, 121H, 123NY, 123A, 124NY, 124A, 128E, 128NY, 128A, 131NY, 131A, 131B, 132NY, 135A, 136D, 136NY, 136C, 136B, 137D, 137G, 137NY, 137C, 137B, 137A, 138A, 138B, 140NY 2, 140NY 1, 140B, 141NY 2, 141NY 3, 141I, 141K, 141C, 141B, 141A, 141NY 4, 142NY 2, 146A, 147A, 164EY 2, 164A, 164EY 1, 186A, 186D, 186B 1, 378I, 378D, 378F, 378J, 378E, 378G, 378C, 378H, 378A, 387H

Kezelési egység kódja:	KE5
Kezelési egység megnevezése:	Hosszú távon szerkezet átalakításra javasolt erdőállományok (puffersávós, hosszabb távon átalakítandó területek is)
Terület nagysága:	562,983 ha
Érintett hrsz.-ok: Csemő: 0471/1a Nagykőrös: 0651/1f, 0657/5, 0700/2a, 0700/3, 0730/1, 0733/1, 0733/2, 0734/2, 0786/14, 0786/15, 0786/16, 0786/20, 0786/22, 0817/3, 0821/2, 0890/1a, 0890/1b, 0890/1c, 0890/2a, 0890/2c, 0890/2d, 732, 791, 889	
Érintett erdőrészek: Csemő: 892L, 892NY Nagykőrös: 6A, 6NY, 7NY, 12A, 12B, 12D, 12NY, 12E, 13NY, 13A, 13B, 14A, 14B, 14NY, 14C, 15NY, 23NY, 24NY, 25NY, 39C, 39A, 46NY, 46B, 49I, 49D, 49J, 49F, 49B 1, 49B 2, 49E, 49G, 49C, 49H, 49TI 1, 51ÚT, 52A, 52B, 52NY, 53A, 53B, 53D, 53C, 54A, 54B, 54D, 54F, 54NY, 54E, 54G, 54C, 55A, 55B 1, 55NY, 55E, 56NY, 57A, 58B, 58A 1, 58NY, 58C 1, 58C 2, 58A 2, 59B, 59D, 60D, 60F, 60C, 60H, 61D, 61B 1, 61B 2, 63F, 63NY, 63E, 63G, 63H, 63C, 64D, 64A, 64B, 64J, 64F, 64E, 64NY, 64M, 64N, 64C, 65NY, 66NY, 66C, 66B, 66A, 67D, 67E, 67NY, 67C, 67A, 67B, 67F, 69B 1, 69B 2, 69NY, 69C, 69A, 70NY, 70C, 70A, 70B, 71L, 71D, 71K, 71J, 71E, 71NY, 71C, 71F, 71A, 71B, 72D, 72E, 72NY, 72C, 72A, 72B, 73E, 73NY, 74NY, 74A, 74B, 75NY, 76L, 76I, 76D, 76F, 76K, 76E, 76G, 76NY, 76C, 76H, 76ÚT, 76A, 76B, 77D, 77NY, 77A, 78TI, 90ÚT, 93F, 93G, 93NY, 94C, 94TI, 94A, 94B, 95D, 95C, 96E, 96G, 96NY, 96TI, 96A, 96CS, 97NY, 103A, 103B, 104A, 104B, 104NY, 105A, 105B, 105NY, 107NY, 108A, 108B, 108NY, 108C, 109A, 109B, 109NY, 109C, 110NY 2, 110A, 110E, 110C, 111A, 111B, 111D, 111NY, 111E, 111C, 111F, 112D, 112A, 112B, 112NY, 112E, 112C, 112F, 113NY 2, 113D, 113E, 113C, 113F, 114A, 114NY, 114C, 118NY 2, 118D, 118F, 118E, 118G, 119NY, 119C, 120E, 120G, 120NY, 120C, 120F, 120A, 120B, 123NY, 123A, 123B, 124NY, 124A, 125D, 125NY, 125A, 126C, 135A, 135B, 136A, 136B, 137NY, 137A, 138A, 138B, 139NY, 139C, 139A, 139B, 140NY 2, 140NY 1, 140B, 141NY 2, 141NY 3, 142NY 2, 202I 2, 202D, 202J, 202E, 202A, 202B, 202I 1, 378G, 378B, 390D	

Kezelési egység kódja:	KE6
Kezelési egység megnevezése:	Legeltetéssel, kaszálással fenntartandó gyepterületek
Terület nagysága:	172,575 ha
Érintett hrsz.-ok:	
Csemő:	0461/5a, 0461/5b, 0461/5c, 0467/1a, 0467/1b, 0467/2a, 0467/2b, 0470/10, 0470/11, 0470/12, 0470/13, 0470/14, 0470/2, 0470/3, 0470/4, 0470/5, 0470/6, 0470/7, 0470/8, 0470/9, 0471/1a, 0471/1b, 0471/1c, 0471/1d, 464, 465, 466a, 466b, 468, 469
Nagykörös:	0786/19b, 0786/20, 0806/1a, 0806/1b, 0806/4a, 0806/4b, 0807/15, 0892/1a, 0892/1b, 0892/1c, 0892/1d, 0892/1f, 0892/1g, 0892/1h, 0892/1j, 0892/1k, 0892/1l, 0892/2a, 0892/2b, 0896/2b, 0896/3a, 0896/3b, 0896/3c, 0896/3d, 0896/3f, 0896/4a, 0896/5, 0902/11b, 0902/11d, 0902/11f, 0902/11g, 0902/11h, 0902/11j, 0903/1b, 0903/1c, 893, 894a, 894b, 895, 897, 898, 899, 900, 901, 904, 905
Érintett erdőrészek:	
Csemő:	67B, 67D, 69A, 69B, 69C, 69D, 883E, 891NY, 891A, 891TI 2, 891L, 891E, 891C, 891TI 1, 891D, 892NY, 892A, 892B, 892N
Nagykörös:	30C, 30H, 30TI, 30A, 30B, 30G, 35C, 93A, 93B, 93NY, 117A, 145D, 145L, 145M 1, 145N, 145F, 145J, 146EY 2, 146A, 146EY 1

Kezelési egység kódja:	KE7
Kezelési egység megnevezése:	Szántóterületek
Terület nagysága:	47,264 ha
Érintett hrsz.-ok:	
Csemő:	0461/5a, 0461/5b, 0461/5c, 465
Nagykörös:	0786/20, 0786/21a, 0786/21b, 0787/18a, 0787/18b, 0807/15, 0896/2a, 0896/2b, 0896/3a, 0896/3b, 0896/3c, 0896/3f, 0896/4a, 0896/4b, 0896/5, 0903/1a, 0903/1b, 0903/1c, 893, 894a, 894b, 895, 897
Érintett erdőrészek:	
Csemő:	883E
Nagykörös:	30C, 115A, 115C, 116C, 116B, 116NY, 145F, 145K, 145O, 145L, 146EY 1, 173J, 203T, 203V

3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Nagykörösi tölgyesek (HUDI20035) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területhez tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004. (X.8.) Korm.rendelet az irányadó.

A tervezési terület egésze az országos ökológiai hálózat övezetébe tartozik (magterület, ökológiai folyosó és pufferterület övezet egyaránt található), melyről az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény rendelkezik.

A tervezési területen meghatározó az üzemtervezett erdőterületek nagysága, melyek 3081 ha kiterjedésükkel a terület 91%-át alkotják. Az erdők több mint fele állami tulajdonban van, vagyongazdálkodó elsősorban a Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zártkörűen Működő Részvénytársaság, illetve kis részben a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság. Az erdők jelentős része, mintegy 42%-a van magánkézben, valamint kb 3% az önkormányzati tulajdon aránya. A művelés alatt álló gyepek (kb. 160 ha) és szántók (kb. 100 ha) szinte kivétel nélkül magántulajdonban vannak.

A LIFE06 NAT HU 00098 Euro–szibériai erdőszytyepp–tölgyesek és pannon homoki gyepek megőrzése a “Nagykörösi pusztai tölgyesek” pSCI területén pályázat keretében a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság magántulajdonosokkal szerződést kötött erdőterületek használatára, így a magántulajdonban álló erdőrészek közül 175,8 ha a természetvédelmi kezelések végrehajtása érdekében a Nemzeti Park Igazgatóság használatában áll.

3.3.1. Agrártámogatások

a. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021.

évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan jogcím elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 jogcím mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészt területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra kerül.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei

ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A területen előforduló művelési ágak szerint az alábbi támogatások vehetők igénybe:

Erdőkre:

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására normatív, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a természeti katasztrófa (pl. vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, valamint a másodlagos erdőkárok megelőzésére. A támogatás részletes feltételeit a VP5-8.4.1.-16 - Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása című támogatási felhívás tartalmazza.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához (erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes erdőszerkezet átalakítás, tarvágást követő teljes erdőszerkezet-átalakítás, alátelepítés során állománykiegészítéssel történő erdőszerkezet átalakítás) normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a VP5- 8.5.1.-16 - Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások felhívás alapján.

Magán és önkormányzati tulajdonú erdőterületekre:

A Natura 2000 területen található erdőterületekre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető a VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések felhívás alapján.

Támogatás igényelhető magán- és önkormányzati tulajdonú erdőterületekre vonatkozóan örökterdő gazdálkodás folytatására, erdőállományok kézimunka igényes ápolása, valamint természetkímélő anyagmozgatásra a VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések felhívás alapján.

Magántulajdonú gyepterületekre:

Gyepterületekre az egységes területalapú támogatás (SAPS) mellett a Vidékfejlesztési Program agrár-környezetgazdálkodási intézkedések keretében a VP4-10.1.1-15 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés felhívás alapján is igényelhető támogatás a horizontális gyepgazdálkodási tematikus programcsomagban. A programra pályázni 2015. évben lehetett 5 éves időtartalomra. A pályázat elbírálása során a Natura 2000 területen gazdálkodók többletpontot kaptak.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető a VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések felhívás alapján.

Magántulajdonú szántóterületekre:

Szántóterületekre az egységes területalapú támogatás (SAPS) mellett a Vidékfejlesztési Program agrár-környezetgazdálkodási intézkedések keretében a VP4-10.1.1-15, illetve VP4-10.1.1-16 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés felhívások alapján is igényelhető támogatás a horizontális szántó tematikus programcsomagban. A programokra pályázni 2015. és 2016. évben lehetett 5 éves időtartalomra. A pályázat elbírálása során a Natura 2000 területen gazdálkodók többletpontot kaptak.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 szántóterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető a VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések felhívás alapján.

Elérhető az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés) is. A támogatás célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez. A támogatás igénybevételeinek részletes feltételeit *az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételeinek szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről* szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza. A teljesítendő előírások három gyakorlatot fednek le: állandó gyepterületek fenntartása, növénytermesztés diverzifikálása, ökológia jelentőségű terület (EFA) kijelölése a mezőgazdasági területeken. A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

b. Javasolt agrártámogatási rendszer

Olyan agrártámogatási rendszer kidolgozása lenne szükséges, ahol az állami szereplők is jogosultak a természeti értékek fenntartását és fejlesztését célzó agrártámogatások igénybevételeire. A különböző fajok telepítésének és művelésének támogatásának ténylegesen ösztönöznie kell a termőhelyi viszonyoknak megfelelő őshonos fajok megfelelő elegyarányú állományainak telepítését.

Fontos lenne a mozaikos élőhelyek megfelelő művelésének ösztönzése, így annak támogatása, hogy az erdősztyepp tölgyesek területén az erdők és gyepek együttes kezelése valósuljon meg.

A cserjésedés visszaszorítására jelenleg nincs kidolgozott támogatási rendszer, ezért javasoljuk ilyen típusú rendszer kiépítését.

3.3.2. Pályázatok

2006 és 2011 között az EU LIFE-Nature alapja által támogatott élőhely-kezelési program valósult meg tervezési terület 418 ha-os részén.

Projekt hivatalos címe: Euro-szibériai erdősztyepp tölgyesek és pannon homoki gyepek megőrzése a „Nagykőrösi pusztai tölgyesek” pSCI területén

Azonosító száma: LIFE06 NAT/H/000098

Időtartama: 2006.09.01.–2011.12.31.

A projekt teljes költségvetése 1 863 236 € volt, melynek 75%-a EU hozzájárulásból került finanszírozásra, társfinanszírozó a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium / Vidékfejlesztési Minisztérium volt. A főpályázó Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság partnereiként Nagykovács Város Önkormányzata és a WWF Magyarország vett részt a pályázat megvalósításában.

A pályázat keretében a rendkívül veszélyeztetett homoki tölgyes élőhelykomplex fennmaradása, a veszélyeztető tényezők hatásának csökkentése érdekében 178,1 ha területre a DINPI a magántulajdonosokkal szerződést kötött 90 éves használati jog alapítására. Az özönnövények visszaszorítására a projekt teljes területén, 418 ha-on került sor, vadkizáró kerítések építése 261 ha megővására valósult meg. A kezelés eredményeként az idegenhonos növényfajok borítása 90–95%-kal csökkent a projektterületen, 65 ha-on mesterséges erdőfelújítás kezdődött őshonos fajokkal. A projekt fontos eleme volt a Pálfája Oktatóközpont és Tanösvény kialakítása, ennek keretében a Pálfája-erdőben található épület felújítása, oktatási és környezeti nevelési

tevékenységet segítő eszközök beszerzése, illetve tanösvény építése és a hozzá tartozó vezető fűzet elkészítése valósult meg. A Tanösvény programja tíz állomásra felfűzve mutatja be a nagykörösi tölgyesek értékeit, jelentőségét és az élőhelyet veszélyeztető tényezőket. A környezeti nevelés infrastrukturális alapjainak kiépítése mellett a programok tartalmi részének kidolgozására is sor került.

A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság a Nagykörösi Pusztai Tölgyesek természetmegőrzési területen (HUDI20035) inváziós fásszárú növényfajok (elsősorban fehér akác, kései meggy, nyugati ostorfa és mirigyes bálványfa) visszaszorítását, illetve őshonos fafajok (hazai nyár, kocsányos tölgy, egyéb lombos elegendőfajok) telepítésével erdőfelújítást kíván végezni. Invazív irtás bruttó 6,8 ha kiterjedésben lesz (gyomirtószeres technológia - törzsinjektálás és kéregkenés). Az erdőfelújítás sikerének biztosítására vadkizáró kerítés is fog épülni. Vadkizáró kerítést 1250 fm hosszban fog létesülni, amely 7,22 ha területen biztosítja majd a vadkizárást, ezen keresztül az erdőfelújítást. A munkálatok Nagykörös és Csemő községhatárában található, nagyrészt állami tulajdonban és a NEFAG Zrt. vagyonkezelésében, egy ingatlan tekintetében pedig magántulajdonban álló területekre terjednek ki. A pályázat célja a vegetáció természetességének javítása az idegenhonos özönnövényfajok terjeszkedésének korlátozása, állományaik visszaszorítása, ugyanakkor a természetes erdőszerkezet helyreállítása révén.

Projekt hivatalos címe: Pannon homoki élőhelyek fejlesztése

Azonosító száma: VEKOP-4.2.1-15-2016-00005

Várható időtartama: 2019.12.01.–2023.09.31.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1 Felhasznált kommunikációs eszközök

Felhasznált kommunikációs eszköz	Érintett célcsoport	Kommunikáció címzettjei	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma
Előzetes szakmai véleményezés	Gazdálkodók, érintett hatóságok	20 hatóság, 59 magángazda	2015.október 5.	80 db levél
szakmai terepbejárás	érintett hatóságok	20 hatóság	2017. november 23.	20 levél postai úton/HKP-n/KÉR-en keresztül 2 résztvevő
gazdafórum	gazdálkodók, erdész- /vadásztársaságok	15 társaság 33 földtulajdonos	2017. november 23.	48 levél postai úton 11 résztvevő
önkormányzati közzététel	gazdálkodók, tulajdonosok, települési önkormányzatok	Nagykörös Önkormányzata, Csemő Önkormányzata	2017. 11. 23 – 2017. 12. 10. 2017. 11. 20 – 2017. 12. 05.	
véleményezési kérelem	hatóság/erdészeti- /vadászati társaság/szervezet	35 hatóság/erdészeti- /vadászati társaság/szervezet	2017. november 7.	35 levél postai úton/HKP-n/KÉR-en keresztül
honlap	lakosság		2017. november 7.	

14. táblázat: Felhasznált kommunikációs eszközök

A Nagykőrösi Pusztai Tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítése és az egyeztetési folyamat során az alábbi megkeresések történtek:

- 2015. október 5-én az érintett hatóságokat és magántulajdonosokat tájékoztattuk a tervek készítéséről, és előzetes véleményüket kértük a tervekkel kapcsolatosan.
- 2017. november 7-én a fenntartási tervről és egyeztetéséről leveleket küldtünk ki az érintett hatóságoknak, társaságoknak, szervezeteknek.
- Ezzel egyidőben honlapunkon is elérhetővé tettük a készülő tervet
- Valamint Nagykőrös és Csemő Önkormányzataihoz kérelmet juttattunk el, hogy honlapjukon és önkormányzatuk hirdetőtábláikon tegyék elérhetővé az egyeztetési anyagot.
- 2017. november 23-án szakmai terepbejárást és gazdafórumot tartottunk

3.4.2 *A kommunikáció címzettjei*

1. előzetes szakmai véleménykérés

A Nagykőrösi Pusztai Tölgyesek Natura 2000 terület fenntartási terv egyeztetése során a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság által az alább felsorolt érdekelt megkeresése történt meg.

a. címzett: helyben érintett gazdálkodók, illetve hivatalok

- Nagykőrös Város Polgármesteri Hivatal
- Csemő Község Polgármesteri Hivatal
- Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Jász - Nagykun - Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Fővárosi és Pest Megyei Kirendeltség
- Pest Megyei Kormányhivatal Ceglédi Járási Hivatal
- Pest Megyei Kormányhivatal Nagykőrösi Járási Hivatal
- MME Budapesti Helyi Csoport
- Országos Erdészeti Egyesület
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
- Csemői Erdész Szövetkezet
- Virágh Bt.
- Pusztavacsi Erdészet
- Gógányszéli EBT
- Nagykőrösi EBT
- FAITH-WOOD Kft
- Erdő Bt.
- MEVAD Bt.

- Dél-Pest M. Mg. Rt. Csemő
- Ceglédi SI-RI Kft.
- LIGNIN KFT.
- Csókáserdei Vadásztársaság
- Csemő Községi Vadásztársaság
- Nagykőrösi Nagyerdei Vadásztársaság
- helyi gazdálkodók

2. szakmai terepbejárás

a. címzett: hivatalok, szervezetek

- Nagykőrös Város Polgármesteri Hivatal
- Csemő Község Polgármesteri Hivatal
- Pest Megyei Kormányhivatal, Nagykőrösi Járási Hivatal, Földhivatali Osztály
- Pest Megyei Kormányhivatal, Ceglédi Járási Hivatal, Földhivatali Osztály
- Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal, Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal, Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal, Bányafelügyeleti Osztály
- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Építmény Engedélyezési Osztály
- Nagykőrösi Rendőrkapitányság
- Ceglédi Rendőrkapitányság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- Országos Erdészeti Egyesület
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
- WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvány

b. résztvevők száma: 2

3. gazdafórum

a. címzett: helyben érintett gazdálkodók, erdész- és vadásztársaságok

- Csemői Erdész Szövetkezet
- Virágh Bt.
- Pusztavacsi Erdészet
- Gógányszéli EBT
- Nagykőrösi EBT
- FAITH-WOOD Kft
- Erdő Bt.
- MEVAD Bt.

- Dél-Pest M. Mg. Rt. Csemő
- Ceglédi SI-RI Kft.
- LIGNIN KFT.
- Csókáserdei Vadásztársaság
- Csemő Községi Vadásztársaság
- Nagykőrösi Nagyerdei Vadásztársaság
- Nagykunsági Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság
- helyi gazdálkodók

b. résztvevők száma: 11

4. önkormányzati közzétel

a. címzett:

- Nagykőrös Város Polgármesteri Hivatal
- Csemő Község Polgármesteri Hivatal

5. véleményezési kérelem

a. címzett:

- Nagykőrös Város Polgármesteri Hivatal
- Csemő Község Polgármesteri Hivatal
- Pest Megyei Kormányhivatal, Nagykőrösi Járási Hivatal, Földhivatali Osztály
- **Pest Megyei Kormányhivatal, Ceglédi Járási Hivatal, Földhivatali Osztály**
- **Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály**
- Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal, Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal, Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal, Bányafelügyeleti Osztály
- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Építmény Engedélyezési Osztály
- **Nagykőrösi Rendőrkapitányság**
- Ceglédi Rendőrkapitányság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- Országos Erdészeti Egyesület
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- **Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság**
- WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvány
- Csemői Erdész Szövetkezet
- Virágh Bt.
- Pusztavacsi Erdészet
- Gógányszéli EBT
- Nagykőrösi EBT

- FAITH-WOOD Kft
  - Erdő Bt.
  - MEVAD Bt.
  - Dél-Pest M. Mg. Rt. Csemő
  - Ceglédi SI-RI Kft.
  - LIGNIN KFT.
  - Csókáserdei Vadásztársaság
  - Csemő Községi Vadásztársaság
  - Nagykörösi Nagyerdei Vadásztársaság
  - Nagykunsági Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság
- b. beérkezett vélemények száma: 4 db**

3.4.3 Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Véleményalkotó	Időpont	Vélemény	Beépült-e a tervbe - indoklás
Nagykörösi Rendőrkapitányság	2017. 11. 16.	<u>Egyeztetés:</u> Nem kívánnak részt venni az egyeztetésben, észrevételük, javaslatuk nincs.	-
PMKH, Ceglédi JH, Földhivatali Osztály	2017. 11. 24.	<u>Egyeztetés:</u> Tájékoztattak, hogy 158,8 ha terület van a hivataluk illetékességben, ennek vonatkozásában észrevételük nincs.	-
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	2017. 12. 01.	<u>Egyeztetés:</u> Gógány-ér és Kőrös-csatorna gyepterületein vízháztartás javítása érdekében elengedhetetlen az egyeztetés. A KÖTIVIZIG-hez tartozó területeken a fenntartó és üzemeltető tevékenységeket a kezelési javaslatok nem akadályozhatják. A csatornák elsődleges funkciója a káros belvizek elvezetése, de vízvisszatartási célokat is szolgálhatnak megfelelő üzemeltetés esetén. E kettős cél érdekében: pl. vízvisszatartó műtárgyak kiépítése, esetleges oldaltározók létesítése stb) A Megalapozó dokumentáció 1.3.3.4 Vízgazdálkodás fejezetéhez tettek észrevételt, javításokat. Együtműködési szándékukat a jövőben is fenntartják. A véglegesről tájékoztatást kérnek.	Tudomásul vettük az állásfoglalásukat. Az észrevételeket beépítettük a KE6 egység leírásába. Természetesen a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság részéről is fennáll az együttműködési szándék.
PMKH, Érdi JH, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	2018. 01. 10.	<u>Egyeztetés:</u> Véleményük szerint a 1.4 alfejezetnél érdemes lenne feltüntetni az egyes élőhelyek pontos kiterjedését. A veszélyeztető tényezőknél felhívták a figyelmet arra, hogy a térségben a lovasturizmus további fejlesztése és intenzitásának erősítése tovább fogja növelni a károkozás esélyét.	Az Útmutató nem tartalmaz az 1.4 alfejezetnél erre vonatkozó elvárást, így ezeket az értékeket csak a megalapozó dokumentációban szerepeltetjük. A lovasturizmus kifejtésre került a veszélyeztető tényezőknél (F07 - Sport, turisztika és szabadidős tevékenységek).

15. táblázat: Beérkezett vélemények és azok tervbe építése

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A Natura 2000 terület Magyarország Kistájainak Katasztere (DÖVÉNYI 2010) alapján az Alföldön, azon belül a Duna-Tisza közti síkvidéken található, a Pilis-Alpári-homokhát kistáj része. Közigazgatásilag Nagykörös városhoz és Csemő községhez tartozik, azok külterületén helyezkedik el. A Natura 2000 területen nagyobb részét üzemtervezett, tájidegen fafajú erdők találhatók, kisebb részben mezőgazdasági gyepek és szántóterületek. A tájat alapvetően a lapos dombhátak és széles völgytalpak jellemzik. A felszín magassága 82,4-146 m közötti. Az egykori hordalékkúp felszíne főként szélhordta homokkal fedett. A felszínt borító félig kötött homokformák Cegléd-Csemő vidékén a legváltozatosabbak.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A kistáj éghajlata a mérsékelt meleg és a meleg határán fekszik, de délen már kifejezetten meleg. Az egész kistáj száraz éghajlatú. Az évi napsütés összege északról délre 2000 órától 2040 óráig nő. Nyáron 800 óra körüli, télen 190 óra napfénytartam a jellemző. Az évi középhőmérséklet 10,2-10,3 °C, de délen a 10,5 °C-ot is eléri. A tenyészidőszak középhőmérséklete 17,2-17,3 °C, délen viszont eléri a 17,5 °C-ot. A fagymentes időszak hossza, tavaszi és őszi határnapja: északon 196 nap körül (április 10-12., október 20.), délen 204 (április 3-5. és október 26-27 között), máshol 200 nap körül (április 8. és október 24. között). Az abszolút hőmérsékleti maximumok sokévi átlaga 34,0 °C körüli, a minimumoké -16,5 °C, keleten és észak-keleten -17,0 °C közelében van. Az évi csapadékösszeg 510 és 530 mm közötti, a vegetációs időszakban 300-310 mm, délen 310 fölött. A hótakarásos napok átlagos évi száma 32-35, a legnagyobb átlagos hóvastagság 18 cm körüli. Az ariditási index: 1,32-1,36. Az uralkodó szélirány az észak-nyugati, második helyen – főleg ősszel – a keleti, délkeleti szél áll. Az átlagos szélesség 2,5-3 m/s közötti. A fenti éghajlati adatok az 1961-1990 közti időszakra vonatkoznak.

A terület a tipikus erdőssztyepp klímát képviseli. A páratartalom változásának nagy jelentősége van a tavaszi fagyok előfordulásánál és a nyári harmat keletkezésénél. A jellemzően kontinentális hőmérsékleti viszonyok (hideg tél, forró nyár) mellett a napi hőmérséklet-ingadozás is jelentős. Helyi sajátosságként megemlítendő, hogy az őshonos erdőtársulások alatt a fedettség és a jellemző állományklíma hatására az említett szélsőségek bizonyos fokig mérséklődnek.

Az éghajlati adottságok a Kárpát-medencében a jégkorszak óta megtalálható természetes társulások létét alapvetően nem veszélyeztetik. A jövőbeni klímaváltozás hatásai nem felbecsülhetők. Meteorológiai adatok alapján a csapadék egyértelmű csökkenése tapasztalható, amit a terület növényzetének változása is jól mutat, sok helyen láthatók még a korábbi „vízbőséget” jelző kékperjés foltok kiszáradt tölgyes erdőfoltokban.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A talajvíz – a domborzati viszonyoktól függően – 3 és 6 m közt helyezkedik el. Mélyebb buckaközökben 1-3 m közé esik a talajvíztükör elhelyezkedése a felszíntől. Éves ingadozása 1-2 m. A terület talajának víztartó képessége gyenge (homok). A terület a Tisza vízgyűjtő területén helyezkedik el.

A Natura 2000 területen időszakos felszíni vízfolyások futnak. Legjelentősebbek a Gógány-ér és a Kőrös-ér. Az utóbbi években ezekben az erekben csak igen ritkán, és az erdőtömböktől viszonylag távol figyelhető meg víz. Az 1950-es években belvízelvezető csatornákat létesítettek a Nagykőrösi erdőtömbben. A területen átvezető belvízcsatornáknak a tavaszi időszakban a téli csapadéktól függő mennyiségű víz figyelhető meg. Az erdészeti üzemtervekben (erdőtervekben) a terület hidrológiai viszonyait a többletvízhatástól független (VFLEN) megjelöléssel jellemzik.

A Natura 2000 területen az alábbi további felszíni vízfolyások és belvízelvezető csatornák húzódnak: Nyárkúti-ér, Felsőjárás-ér, Kürti-laposi-csatorna, Szénásteleki I-es csatorna.

A kistájra jellemző, hogy száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos terület. A ritka árvizek nyár elején jelentkeznek, míg az év nagy részében a fenti vízfolyásoknak nincs, vagy alig van vizük. Az időszakos belvizeket a kistáj egészén 300 km-t meghaladó hosszúságú csatornahálózat vezeti le.

1.1.3. Talajtani adottságok

A Nagykőrösi erdőben az ERTI és a Nyugat-Magyarországi Egyetem kutatói is folytatnak részletes talajtani vizsgálatokat.

A megkezdett termőhely-feltárások alapján, a területen előforduló talajtípusok köre behatárolható. Ezen talajtípusok az alábbiak:

- nem karbonátos futóhomok
- humuszos homoktalaj,
- rozsdabarna erdőtalaj,
- felszínig karbonátos réti talaj,
- valamint gyakori a valamikori réti talajt beborító újabb kori homoktakaró, ami már erdőtalajra jellemző tulajdonságokat mutat (kombináció).

Az áthalmozódások és a természetes kilúgozódás miatt a karbonátos, illetve nem karbonátos homok térbeli eloszlása nagyon mozaikos. A jellemző fizikai talajféleség a homok, csak az eltemetett réti talajsíntek kötöttebbek valamivel, de azok is legfeljebb a homokos vályog kategóriába esnek. A termőréteg-vastagság az igen sekélytől a mélyig terjed a felszíni formáknak megfelelően igen nagy területi heterogenitással. Figyelmet érdemlő jelenség, hogy a termőhely-feltárások során a talajszelvényekben vízhatásra utaló rozsdafoltosságot lehetett felfedezni. Az időszakos vízhatás eredete pontosan nem tisztázott. A réti talajokban cementálódott mészpaddal is számolni lehet, ami a mélységi előfordulástól függően „talajhibának számít”. Az előbbi két megfigyelés is kiemeli a terület mozaikosságának megfelelő változatos és érzékeny talajtani adottságokat, amelyeknek nagy szerepe lehet az erdők fennmaradását lehetővé tevő sajátos vízgazdálkodás kialakításában ezen az erdőssztyepp klímájú tájrészletben. Az utóbbi években 2007-ben és 2011-ben került sor részletes termőhely feltárássra. Első esetben a Nagykőrös 115C erdőszakaszban, második esetben a Nagykőrös 98B, D és E erdőszakaszokban történt meg a vizsgálat. Mivel az erdőszakaszok „felnylő erdő” kategóriába sorolásához szükséges részletes termőhely feltárást végezni, várható, hogy a jövőben további területeken is sor kerül hasonló vizsgálatokra.

A terület élőhelyei a talajtani adottságoknak megfelelően alakultak ki. A talajok jellegének gyors változása nem várható, ezért a jövőben sem befolyásolják az élőhelyek fennmaradását.

1.2. Természeti adottságok

A természetmegőrzési terület növényföldrajzilag a Pannóniai (Pannonicum) flóratartományhoz, az Alföldi flóraidékhez (Eupannonicum), azon belül pedig a Duna-Tisza (Praematricum) közéhez tartozik.

A természetmegőrzési terület potenciális élőhelyei a nyílt, gyepekkel mozaikos homoki tölgyesek, az alföldi zárt kocsányos tölgyesek, a nyílt homokpuszta-gyepek, a homoki sztyeprétek, az alföldi mocsárrétek, kiszáradó és üde láprétek. A területet évezredek óta érik jelentős emberi hatások, mára az eredeti élőhelyek szinte teljes egészében elpusztultak, átalakultak.

A természetmegőrzési terület legnagyobb részét idegenhonos és idegenhonos inváziós erdő ültetvények foglalják el, a szántó területek csak a Gógány-ér mellett jellemzőek.

A megmaradt természetes élőhelyek jellemzése:

A pusztai tölgyes az Alföld árvízmentes homok hátságaira jellemző, az erdősztyepp- zónához kötődő társulás. A pusztai tölgyes fiziognómiájára jellemző a többé-kevésbé kiritkuló lombkorona szint és az alatta megjelenő fejlett cserje- és gyep szint; a szárazabb termőhelyeken az erdő vegetáció a nyílt, pannon homoki gyepekkel váltakozik.

A lombkoronaszint fajgazdag, megfigyelhető egy gyengén fejlett második lombkoronaszint is. Állományalkotó a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), jellemző a szürke nyár (*Populus canescens*) és a fehér nyár (*Populus alba*) tömeges jelenléte, ritka kísérő faj a molyhos tölgy (*Quercus pubescens*). További kísérők a mezei szil (*Ulmus campestris*), mezei juhar (*Acer campestris*), vadvirág (*Pyrus pyraea*) és helyenként a bibircses nyír (*Betula pendula*).

A kedvező fényviszonyok, megfelelő vízgazdálkodás miatt jól fejlett cserjeszintben gyakori a fagyal (*Ligustrum vulgare*), az egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), megjelenik a mogyoró (*Corylus avellana*) csíkos kecskerágó (*Euonymus europaeus*), kökény (*Prunus spinosa*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*) és ostormén bangita (*Viburnum lantana*).

A gyepszint a pusztai tölgyes zártabb és nyíltabb szerkezetű állományaiban is fajgazdag.

Az árnyasabb, zártabb pusztai tölgyesek gyepszintjére jellemző a ligeti perje (*Poa nemoralis*) és az erdei szálkaperje (*Brachypodium sylvaticum*) tömeges jelenléte. Gyakran előforduló lágyszárú fajok: soktérű és széleslevelű salamonpecsét (*Polygonatum odoratum*, *P. latifolium*), erdei ibolya (*Viola sylvestris*), kőmagvú gyöngyköles (*Buglossoides purpureo-coeruleum*), gyöngyvirág (*Convallaria majalis*), az erdő-sztyep és sztyep fajok jellemzőek, de nem dominálnak.

A nyíltabb pusztai tölgyesek alatt és a facsoportok közötti gyepfoltokban keverednek a pannon homoki gyepek és az erdő-sztyep erdők társulásalkotó fajok. Jellemző fajok: homoki csenkesz (*Festuca vaginata*), pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*), hibridjük a rákosi csenkesz (*Festuca x wagneri*) keskenylevelű perje (*Poa pratensis* ssp. *angustifolia*) árvalányhaj fajok (*Stipa* spp.), jellemző további fajok: tarka nőszirm (*Iris variegata*), piros gólyaorr (*Geranium sanguineum*) bablevelű varjúháj (*Sedum maximum*), koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), szarvaskocsord (*Peucedanum cervaria*), sarlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), közönséges méreggyilok (*Vincetoxicum hircinum*), ösztörös veronika (*Veronica chamaedrys*). A gyepszint fajok közül fontos szerepet játszanak a homokpusztai reliktumok: a területen jelölőfaj tartós szegfű (*Dianthus diutinus*) vagy a homoki nőszirm (*Iris arenaria*), a fekete kökőrcsin (*Pulsatilla nigricans*) a homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*), hegyi gamandor (*Teucrium montanum*) és homoki árvalányhaj (*Stipa borysthena*).

A mezofil társulások közül a jelentős többlet vízhatáshoz kötődő lápi élőhelyek már eltűntek a területről, mocsárrétté alakultak, melyek a folyamatos vízcsökkenés miatt mára sztyeppesedésnek indultak. A mocsárrét állományok általában fajszegények. Domináns, típusjelző faja a gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*), a réti csenkesz (*Festuca pratensis*), a mocsári sás (*Carex acutiformis*), a bakfű (*Betonica officinalis*), a láprétekre jellemző, még túlélő őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), a sztyeppesedést jelző mezei zsálya (*Salvia pratensis*), szarvas kocsord (*Peucedanum cervaria*).

A természetmegőrzési terület állatföldrajzilag az Alföld (Pannonicum) körzetéhez, azon belül az Alföld (Eupannonicum) faunajáráshoz tartozik.

Az idősebb homoki tölgyesek fontos élőhelyek a száradó, ill. korhadó fában fejlődő bogarak, így például az orrszarvú bogár (*Oryctes nasicornis*) és a pompás virágbogár (*Potosia aeruginosa*) számára. A száraz fatörzsekben gyakran fészkel a kék és gyakori fadongó (*Xylocopa violacea*, *X. valga*). A pusztai tölgyes élőhelyet biztosít a területen jelölőfaj szarvas ganéjtúró (*Bolbelasmus unicornis*) számára is.

Igen gazdag a terület gubacssdarázs, gubacsszúnyog és aknázómoly rovarfauna tekintetében is. A homoki tölgyesekben nagy egyedszámmal fordulnak elő a fajspecifikus gubacsképződményeket okozó gubacsszúnyogok (*Cecidomyiidae*) és gubacsdarazsak (*Cynipidae*), így például a nagy magyar gubacsdarázs (*Andriscus hungaricus*). A területen 3 ritka gubacsdarászfaj együttes előfordulása (*Andriscus legitimus*, *A. mayri*, *A. nudus*) unikálitásának számít.

A pusztai tölgyesek tölgyön élő lepkéi közül fontosak: a tölgyfaszender (*Marumba quercus*), az időnként elszaporodó gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) a búcsújárólepke (*Thaumetopoea processionea*), az ezüstfoltos és bélyeges púposzövő (*Spatalia argentea*, *Dryomonía dodonea*), a nagy tölgyfaaraszoló (*Boarmia roboraria*), a nagy foltosbagoly (*Minucia lunaris*), a fekete övesbagoly (*Catephia alchymista*) és a tölgy zöld sodrólepkéje (*Tortrix viridana*). Az erdőszegélyek cserjéin fejlődik a kardoslepke (*Iphiclides podalirius*) és a nagy éjjeli pávaszem (*Saturnia pyri*). Igen gazdag a terület aknázómoly faunája is.

A mezofil rétek fontos Natura 2000 jelölő faja a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*). A védett lepkék közül sok helyütt tömeges a nappali pávaszem (*Inachis io*), az atalantalepke (*Vanessa atalanta*), a zöldes gyöngyházlepke (*Argynnis pandora*) és a citromlepke (*Gonepteryx rhamni*).

A gyepes területek jelentős szalakóta (*Coracias garullus*) élőhelyek, de észleltük a tövisszúró gébicset (*Lanius collurio*) és a kis örgébicset (*Lanius minor*) is.

A pusztai tölgyesek nagyszámú madárfajnak adnak otthont. Például a területen a közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), kis örgébicset (*Lanius minor*) fészkelő populációi vannak jelen, és gyakran megfigyelhető fekete gólya (*Ciconia nigra*) és darázsölyv (*Pernis apivorus*) is.

Vadászható nagyvad fajok közül a betelepített dāmivad (*Dama dama*) nagymértékben túlszaporodott, de jelentős az állománya a vaddisznónak (*Sus scrofa*) és az öznek (*Capreolus capreolus*) is. Dúvad fajok közül gyakori a róka (*Vulpes vulpes*).

A Nagykörösi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület főbb élőhelytípusai.

Á-NÉR kód	Á-NÉR élőhelytípus rövid elnevezése	Natura 2000 kód	Natura2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
B5	Nem zombékoló magassárrétek	-	-	0,85	0,03
BA	Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjánál	-	-	1,78	0,05
D34	Mocsárrétek	6440	Ártéri mocsárrétek	10,15	0,31
G1	Nyílt homokpusztagyeppek	6260	Pannon homoki gyeppek	9,85	0,30
H4	Erdőszyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok	6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyeppek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia)	0,39	0,01
H5b	Homoki sztyepprétek	6260	Pannon homoki gyeppek	23,24	0,71
L5	Alföldi zárt kocsányos tölgyesek	9110	Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (Quercus spp.)	450,78	13,65
M4	Nyílt homoki tölgyesek	9110	Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (Quercus spp.)	13,27	0,40
OB	Jellegtelen üde gyeppek	-	-	29,45	0,89
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek	-	-	133,59	4,05
OF	Magaskórós ruderális gyomnövényzet	-	-	0,69	0,02
OG	Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet	-	-	1,65	0,05
P1	Őshonos fafajú fiatalosok	-	-	202,32	6,13
P2a	Üde és nedves cserjések	-	-	6,95	0,21
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	-	-	28,95	0,88
P8	Vágásterületek	-	-	64,37	1,95
R3	Jellegtelen telepített erdők részben betelepült cserje- és gyepszinttel	-	-	0,87	0,03
RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	-	-	11,39	0,35
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	-	-	36,20	1,10
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	-	-	175,70	5,32
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	-	-	6,37	0,19
S1	Ültetett akácok	-	-	838,80	25,40
S2	Nemesnyárasok	-	-	374,82	11,35

S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek	-	-	790,37	23,94
S7	Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok, fasorok	-	-	0,18	0,01
T1	Egyéves intenzív szántóföldi kultúrák	-	-	64,92	1,97
T10	Fiatal parlag és ugar	-	-	7,73	0,23
T6	Extenzív szántók	-	-	14,44	0,44
T9	Kiskertek	-	-	0,65	0,02
U10	Tanyák, családi gazdaságok	-	-	0,63	0,02
U2	Kertvárosok, szabadidős létesítmények	-	-	0,70	0,02

16. táblázat: A tervezési terület kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület főbb élőhelytípusai

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Natura 2000 adatlapon szereplő jelölő élőhelyek és adataik:

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D) ²	
		Jelenlegi	Javasolt
6260*	Pannon homoki gyep	C	C
9110*	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek	B	B
6410	Kékperjés láprétek	C	javasolt törölni az adatlapról
7230	Mészkedvelő (meszes talajú) üde láp- és sásrétek	C	javasolt törölni az adatlapról

17. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek:

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	javasolt reprezentativitás (A-D)
6440	Ártéri mocsárrétek	C

18. táblázat: Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhely neve: *Pannon homoki gyep (kiemelt jelentőségű)*

Élőhely kódja: **6260***

Élőhely előfordulásai a területen: Jellemzően kisebb foltokban, a megmaradt pusztai tölgyes állományokon belüli homokpusztagyep töredékek formájában fordul elő. Nagyobb kiterjedésű homoki gyepfoltok az északi tömbben találhatóak.

² Az élőhelyek minősítési kódtáblája az alábbi reprezentáltsághoz köthető: A = kiemelkedő reprezentativitás; B = jó reprezentativitás; C = szignifikáns reprezentativitás. Ha egy élőhelytípus megtalálható ugyan, de a kérdéses terület szempontjából nem jelentős, ezt egy negyedik kategóriaként kell jelezni: D = nem szignifikáns jelenlét.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlap alapján 66,04 ha, az elkészült élőhely térkép alapján 33,09 ha. Az eltérés nem területcsökkenés jelez, hanem a részletes terepi felmérés eredménye.

Élőhely jellemzése: Á-NÉR 2011 kódok szerint G1 - Nyílt homokpusztagyeppek és H5b – Homoki sztyepprétek

G1 – Nyílt homokpusztagyeppek

Kis kiterjedésű élőhely, ám a tájra igen jellemző fajkészletet hordoz, és emiatt a természetvédelmi jelentősége igen nagy. Gyakran alkot mozaikot homoki sztyepprétekkel, cserjésekkel, tölgyes foltokkal. Az állományok bolygatottsága változó, legtermészetesebb állományai a Strázsa-dombon és környékén található. Ezen az élőhelyen található a tartós szegfű (*Dianthus diutinus*) egyik nagykörösi állománya. Ide soroljuk a mészkerülő nyílt homokpusztagyep (*Festuco vaginatae-Corynephorum*) állományait is. A Nagykörösi-erdő jellegzetessége a mészkedvelő homokpusztából a talaj kilúgzódásával származtatható ezüstperjegyep.

Domináns, típusjelző és jellemző fajok: magyar csenkesz (*Festuca vaginata*), homoki árvalányhaj (*Stipa borysthénica*), deres fényperje (*Koeleria glauca*), homoki báránypirosító (*Alkanna tinctoria*), homoki vértő (*Onosma arenaria*), homoki csüdfű (*Astragalus varius*), kései szegű (*Dianthus serotinus*), magyar szegű (*Dianthus pontederæ*), homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*), pusztai kutyatej (*Euphorbia seguieriana*), homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), heverő naprózsa (*Fumana procumbens*), homoki imola (*Centaurea arenaria*), borzas len (*Linum hirsutum ssp glabrescens*), homoki bakszakáll (*Tragopogon floccosus*), homoki csüdfű (*Astragalus varius*), homoki fátyolvirág (*Gypsophila arenaria*), tartós szegfű (*Dianthus diutinus*). A mészkerülő nyílt homokpusztagyep jellemző fajai: hamvas ezüstperje (*Corynephorus canescens*), hegyi kékcillag (*Jasione montana*), juhsóska (*Rumex acetosella*), tarlóhere (*Trifolium arvense*), egynyári szikárka (*Scleranthus annuus*), de megtalálhatók benne a mészkedvelő nyílt homoki gyep fajai is (pl. magyar csenkesz (*Festuca vaginata*), kései szegű (*Dianthus serotinus*), homoki imola (*Centaurea arenaria*)), sőt a tartós szegű (*Dianthus diutinus*) korábban ebben a társulásban volt a leggyakoribb.

H5b – Homoki sztyepprétek

A nyílt homokpusztagyeppelel együtt – gyakran azzal komplexként – a száraz homoki erdőssztyepp fátlan komponensét alkotja. Fajgazdag és változatos összetételű gyeptípus, hajlamos a szegélyesedésre, a cserjések és erdők határán felszaporodnak benne az erdőssztyepp elemek. Egy területen leszáradt mocsárrét helyén alakult ki zárt homoki sztyeppréte.

Domináns, típusjelző és jellemző fajok: Többségük közös a nyílt homokpusztagyeppelel, inkább a populációk egyedszáma mutat különbségeket. Ide soroljuk a rákosi csenkesz gyepeit is. Domináns fűfaja a pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*) és rákosi csenkesz (*Festuca wagneri*). További jellemző fajok: karcsú fényperje (*Koeleria cristata*), keskenylevelű perje (*Poa angustifolia*), kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), lappangó sás (*Carex humilis*), magyar szegfű (*Dianthus pontederæ*), homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*), pusztai kutyatej (*Euphorbia seguieriana*), homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki imola (*Centaurea arenaria*), homoki kocsord (*Peucedanum arenarium*), hasznos tisztesfű (*Stachys recta*), magyar cickafark (*Achillea pannonica*), Sadler-imola (*Centaurea sadleriana*), homoki nőszirm (*Iris arenaria*), közönséges spárga (*Asparagus officinalis*), macskafarkú veronika (*Veronica spicata*), szürkés ördög szem (*Scabiosa canescens*), sarlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), sárkerep

lucerna (*Medicago falcata*). A pusztai tölgyessel közös fajai: bablevelű varjúháj (*Sedum maximum*), körislevelű nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), taréjos csormolya (*Melampyrum cristatum*), közönséges borsfű (*Clinopodium vulgare*), közönséges méreggyilok (*Vincetoxicum hirundinaria*), ernyős hölgyemál (*Hieracium umbellatum*), tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*), kónya habszegű (*Silene nutans*) és soktérdű salamonpecsét (*Polygonatum odoratum*). Sztyepprétek láprétekből, mocsárrétekből is kialakulhatnak, ha azok a talajvíz süllyedése következtében kiszáradnak. Erre utal a közönséges kékperje (*Molinia coerulea*), festő zsoltina (*Serratula tinctoria*), őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), magyar imola (*Centaurea pannonica*) előfordulása.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: A területen a nyílt homokpusztagyeppek 4-5-ös természetességűek, a homoki sztyepprétek 3-4-es természetességűek a Németh-Seregélyes-féle skálán.³

Élőhely veszélyeztetettsége: Erősen veszélyeztetett. Igen sérülékeny, országosan igen értékes élőhelyek, minden állományuk kiemelt védelmet érdemel.

Veszélyeztető tényezők: A06 (Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése), B01 (Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősítést), B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), B29 (Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket), E01 (Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)), F07 (Sport, turisztika és szabadidős tevékenységek), I01 (Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), I04 (Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok), L02 (Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)), F09 (Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése kezelése), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás)

Mivel jellemzően a pusztai tölgyes állományokon belül fordulnak elő, azzal komplex élőhelyet alkotva, így a kocsányos tölgyes állományok természetes felújulásának problémái (szárazodás, túltartott vadállomány) a pannon homoki gyepek megmaradására is hatással vannak. Új erdők telepítése során a megmaradt gyepfragmentumok is erdősítésre kerülhetnek. A telepített idegenhonos ültetvények felől az inváziós fajok spontán terjedése is jelentős veszélyt jelent az élőhelyre.

³ Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

Élőhely neve: *Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (Quercus spp.) (kiemelt jelentőségű)*

Élőhely kódja: 91I0*

Élőhely előfordulásai a területen: Szigetszerűen helyezkednek el az állományok az idegenhonos, sokszor inváziós faültetvények között.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlap alapján 500 ha, az elkészült élőhely térkép alapján 464,05 ha. Az eltérés a részletes terepi felmérésből adódik, nem valós változás.

Élőhely jellemzése: Á-NÉR 2011 kódok szerint legnagyobb részt „L5 – Alföldi zárt kocsányos tölgyesek” tartoznak ide, az „M4 – Nyílt homoki tölgyesek” aránya kb. 3 %.

L5 – Alföldi zárt kocsányos tölgyesek

Zárt, félszáraz és üde szálerdők, a gyepszint nem füves, hanem avaros. A cserjeszint általában zárt. Jellemző a sztyepei fajok szinte teljes hiánya. Az árnyas, zárt és üde gyöngyvirágos tölgyesek ma ritkák, mert a szárazság miatt a lombkorona felnyílt. A mai zártabb, üdébb erdők szinte mind kiszáradt keményfás ligeterdők. A nagykörösi gyöngyvirágos tölgyesek erdei fajokban szegények. Ennek oka nem csupán a száraz klímában keresendő, hanem az erdők történetében is (XVII-XVIII. sz. túlhasználat és túllegetetés). A nagyüzemi, tarvágásos erdőgazdálkodás ezeken az élőhelyeken megengedhetetlen.

Domináns, típusjelző és jellemző fajok: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), fehér nyár (*Populus alba*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vesszős fagyal (*Ligustrum vulgare*), májusi gyöngyvirág (*Convallaria majalis*), széleslevelű salamonpecsét (*Polygonatum latifolium*), erdei szálkaperje (*Brachypodium sylvaticum*), ligeti perje (*Poa nemoralis*), kék ibolya (*Viola cyanea*), hamvas szeder (*Rubus caesius*), erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*), vérehulló fecskefű (*Chelidonium majus*).

M4 – Nyílt homoki tölgyesek

A terület legértékesebb növényzeti típusa. A lombkorona felnyíló, uralkodó faja ma a kocsányos tölgy. A gyepszint füves, benne az erdei fajok mellett sztyepei fajok is gyakoriak. Erdőssztyepp jellegére utal a fiziognómia mellett az erdőssztyepp fajok gyakorisága is: tarka nőszirm (*Iris variegata*), piros gólyaorr (*Geranium sanguineum*), körislevelű nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*), szarvas kocsord (*Peucedanum cervaria*), taréjos csormolya (*Melampyrum cristatum*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*), közönséges méreggyilok (*Vincetoxicum hirundinaria*) stb. valamint a molyhos tölgy (*Quercus pubescens*) megléte is.

A vízszint csökkenése a tölgyek csúcsszáradásához vezet, ami a sztyepp-növényzet előretörését idézi elő, amennyiben az inváziós fajok (kései meggy, akác) nem foglalják el a tisztásokat. A jó állapotú területek beavatkozást nem igényelnek, illetve azonnal védetté nyilvánítandók, a leromlott, degradált típusokban pedig beavatkozások szükségesek.

Domináns, típusjelző és jellemző fajok: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), fehér nyár (*Populus alba*), bibircses nyár (*Betula pendula*), tarka nőszirm (*Iris variegata*), piros gólyaorr (*Geranium sanguineum*), körislevelű nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*), szarvas kocsord (*Peucedanum cervaria*), taréjos csormolya (*Melampyrum cristatum*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*), közönséges méreggyilok (*Vincetoxicum hirundinaria*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vesszős fagyal (*Ligustrum vulgare*), széleslevelű salamonpecsét (*Polygonatum*

latifolium), Bársonyos tüdőfű (*Pulmonaria mollis*), pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*), keskenylevelű perje (*Poa angustifolia*), közönséges kékperje (*Molinia coerulea*), pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*), rákosi csenkesz (*Festuca wagneri*), hasznos tisztesfű (*Stachys recta*), Sadler-imola (*Centaurea sadleriana*), lappangó sás (*Carex humilis*), szürkés ördög szem (*Scabiosa canescens*), sarlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), sárkerep lucerna (*Medicago falcata*), magyar szegfű (*Dianthus pontederæ*), bablevelű varjúháj (*Sedum maximum*), közönséges borsfű (*Clinopodium vulgare*), (*Hieracium umbellatum*), kónya habszegű (*Silene nutans*), és soktérdű salamonpecsét (*Polygonatum odoratum*), homoki kocsord (*Peucedanum arenarium*), homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: A területen a zárt kocsányos tölgyesek többsége 3-4-es természetességi kategóriába sorolt, a nyílt homoki tölgyesek 4-5-ös természetességük a Németh-Seregélyes-féle skálán.⁴

Élőhely veszélyeztetettsége: A homoki tölgyesek (M4) és az alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5) a Magyarországon és a területen is a legvesélyeztetettebb élőhelyei között szerepelnek. A korábbi gazdálkodási gyakorlat feldarabolta és elszigetelte egymástól a megmaradt élőhely foltokat. Ideális kezelésük annyira speciális és költséges, hogy a hagyományos erdőművelési eljárások finanszírozási rendszerével nem támogatható. A természetvédelmi kezelési célok és módszerek nehezen illeszthetők a jelenlegi, alapvetően a faanyagtermelés céljait szolgáló erdészeti szabályozási rendszerbe. A tulajdonosi viszonyok sokszínűsége, illetve az eltérő hozzáállás és érdekek miatt az élőhelyek kezelése fragmentált és sokszor nem következetes.

Veszélyeztető tényezők: A06 (Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése), B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B07 (Lábonálló és fekbő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), E01 (Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)), G09 (Egyéb vadon élő növények és állatok begyűjtése/gyűjtése (kivéve vadászat és szabadidős horgászat)), I01 (Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), I04 (Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok), L02 (Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), F09 (Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése kezelése), H04 (Vandalizmus vagy gyűjtögetés)

A kocsányos tölgyes állományok természetes felújulását akadályozó tényezők a termőhelyi szárazodás (részben az éves csapadék, részben a talajvízszint drasztikus csökkenéséből következően), illetve a túltartott nagyvadállomány. Az inváziós növényfajok (akác, kései meggy, zöld juhar, bálványfa, nyugati ostorfa, gyalogakác, selyemkóró) terjeszkedése is jelentős hatással bír. Ezen fajok terjedésének forrásai részben a szándékosan ültetett idegenhonos faállományok, részben a teljes talajelőkészítés hatására spontán megjelenő fajok.

⁴ Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

Élőhely neve: *Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei*

Élőhely kódja: 6440

Élőhely előfordulásai a területen: Négy kisebb foltban a Gógány-ér egykori árterén.

Élőhely kiterjedése a területen: Az elkészült élőhelytérkép alapján 10,15 ha.

Élőhely jellemzése: A terület mocsárrétjei átalakulóban vannak, erősen száradnak, sztyeppesednek. Természetes átalakulásuk során rétsztyeppék lesznek belőlük. Az állományok általában fajszegények, helyenként kaszáltak. Domináns, típusjelző és jellemző fajok: gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*), réti csenkesz (*Festuca pratensis*), mocsári sás (*Carex acutiformis*), élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*), tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*), réti imola (*Centaurea jacea*), bakfű (*Betonica officinalis*), franciaperje (*Arrhenatherum elatius*), csomós ebír (*Dactylis glomerata*), tövises iglice (*Ononis spinosa*), őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), mezei zsálya (*Salvia pratensis*), festő zsoldina (*Serratula tinctoria*), szarvas kocsord (*Peucedanum cervaria*), bársonyos tüdőfű (*Pulmonaria mollis*), serevényfűz (*Salix rosmarinifolia*), szürke káka (*Holoschoenus romanus*), üstökös pacsirtafű (*Polygala comosa*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az ide tartozó élőhelyfoltok természetességi értéke 3-4 a Németh-Seregélyes-féle skálán.⁵

Élőhely veszélyeztetettsége: Erősen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők: A06 (Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése), A08 (Gyepterület kaszálása vagy vágása), B29 (Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket), E01 (Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)), F07 (Sport, turisztika és szabadidős tevékenységek), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), I04 (Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok), L02 (Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), F09 (Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése kezelése), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás)

Mélyebb fekvésű területek, kiszáradóban lévő állományai, legfőbb veszélyeztető tényezője a kiszáradás, illetve a túlzott mértékű kaszálás.

Az adatlapon szereplő **kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae) (6410)** és a **mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)** élőhelyek a 2014-2016 években készült élőhelytérkép alapján nem találhatóak meg a természetmegőrzési területen. Korábban előfordultak kis kiterjedésben, azonban a terület szárazodásával teljesen eltűntek, az adatlapról való törlésük javasolt.

⁵ Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A Natura 2000 adatlapon szereplő közösségi jelentőségű jelölő növényfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ⁶	Javasolt Populáció (A-D)
II.; IV	tartós szegfű (<i>Dianthus diutinus</i>)*	B	B
II.; IV	homoki kikerics (<i>Colchicum arenarium</i>)	C	C
II.; IV	homoki nőszirm (<i>Iris arenaria</i>)	C	C

19. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A Natura 2000 adatlapon nem szereplő, közösségi jelentőségű jelölőnek nem javasolt növényfaj:

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ⁷	Javasolt Populáció (A-D)
II.; IV	kisfészkü aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)		D

20. táblázat: A területen megtalálható, jelölőnek nem javasolt közösségi jelentőségű növényfaj

Faj magyar neve (tudományos neve): tartós szegfű (*Dianthus diutinus*)* (kiemelt jelentőségű)

Irányelv melléklete: II., IV

Faj előfordulásai a területen: A növény két egymástól kb. 9 km-re fekvő területen fordul elő. A strázsa-dombi kis állomány egyetlen tisztáson van, amelyet tölgyes vesz körül. A száraz-dűlői előfordulás szintén erdők által határolt változó nyíltságú homoki gyepekben található, ez a tisztás és az itteni tőszám jóval nagyobb.

Állomány nagyság (jelöléskor): 2000-2500 egyed

Állomány nagyság (tervkészítéskor): 2500 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: Erősen fluktuáló állomány, a változások oka nem ismert pontosan, de az emberi zavarás jelentős tényező. A Száraz dűlőben levő állomány hasonlóan viselkedik, mint a kiskunsági populációk, vagyis a nagyon nyílt részeken jobban csökken a szegfűvek száma, és inkább a félárnyékos helyeken tud

⁶ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % $\geq$ p > 15 %; B = 15 % $\geq$ p > 2 %; C = 2 % $\geq$ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

⁷ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % $\geq$ p > 15 %; B = 15 % $\geq$ p > 2 %; C = 2 % $\geq$ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

nagyobb tömegben megmaradni. Ebben az is szerepet játszott, hogy deponáló helynek használták a terület egy részét, illetve járművel rendszeresen áthajtanak a szegfűves folton. Ennek a kicsi állománynak a mérete eléggé szélsőségesen változik. Több lerágott tövet találtunk, ami hozzájárulhatott ahhoz, hogy magoncot viszont egyet sem.

Faj veszélyeztetettsége:

A Strázsa-hegyi állomány a rendkívül kis kiterjedése miatt sérülékeny (kritikusan veszélyeztetett), itt a jelenlegi területhasználat a populáció hosszú távú megőrzése szempontjából kedvező, de a terület kis mérete kedvezőtlen tényező és akácsarjak jelentek meg a szegfűves foltban és a környékén is. A Száraz-dűlőn élő állomány élőhelye rendkívül sérülékeny (erősen veszélyeztetett), a területen illegális homoklopás és rakodás, kijárt út veszélyezteti. A jelenlegi területhasználat a populáció hosszú távú megőrzése szempontjából kedvező.

Veszélyeztető tényezők:

A06 (Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése), B01 (Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősítést), B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B29 (Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket), E01 (Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)), F07 (Sport, turisztika és szabadidős tevékenységek), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), I04 (Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok), L02 (Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), F09 (Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése kezelése), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás). Élőhelyeit veszélyeztetik a legeltetés hiányában meginduló szukcessziós folyamatok, a szomszédos területekről spontán betelepülő inváziós fajok, illetve a taposással járó tevékenységek. Az állományt veszélyezteti a vad rágása is (az őzek a virágszár egy részét csípi le, a nyulak sokszor tövig lerágják a tövet, nagy szárazságban a gyökerét is kiássák).

Faj magyar neve (tudományos neve): *homoki kikerics* (*Colchicum arenarium*)

Irányelv melléklete:	II., IV
Faj előfordulásai a területen:	Mint jellegzetesen erdőssztyeppi faj megtalálható a terület homokpuszta gyepeinek, illetve pusztai tölgyes foltjainak jelentős részében. Előfordul továbbá a természetközeli pusztai élőhelyekkel szomszédos felnyíló, sarjadó akácokban, olykor fenyvesek alatt is.
Állománymagyság (jelöléskor):	2500-3000 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	8000-10 000 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	A részletesebb felmérések, az egyes területeken GPS segítségével végzett tövenkénti számlálások alapján a teljes területre sokkal nagyobb állománymagyság becsülhető.
Faj veszélyeztetettsége:	Enyhén veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A06 (Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése), B01 (Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősítést), B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), B29 (Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket), E01 (Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)), F07 (Sport, turisztika és szabadidős tevékenységek), G09 (Egyéb vadon élő növények és állatok begyűjtése/gyűjtése (kivéve vadászat és szabadidős horgászat)), I01 (Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), I04 (Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok), L02 (Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), F09 (Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése kezelése), H04 (Vandalizmus vagy gyűjtogatás). Termőhelyének teljes becserjésedése, zárt cserjeállomány kialakulására visszazorítja. A szomszédos területekről spontán betelepülő inváziós fajok (selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)) árnyékolása szintén kedvezőtlen lehet. Érzékeny a termőhely szárazodására. Az állományt veszélyezteti a vaddisznók túrása, illetve a taposással járó tevékenységek.

Faj magyar neve (tudományos neve): homoki nőszirm (Iris arenaria)

Írányelv melléklete:	II., IV
Faj előfordulásai a területen:	A homoki erdőssztyepp karakterisztikus növényfaja. Zavarástűrő, gyakran az erdők kivágása után, az akácokban, ültetvények szegélyein is fennmarad.
Állomány nagyság (jelöléskor):	500-1000 egyed
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	500-1000 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az eddigi vizsgálatok alapján nem változott az állomány – a tendenciák megállapítására további vizsgálatokra van szükség.
Faj veszélyeztetettsége:	Erősen veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A06 (Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése), B01 (Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősítést), B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), B29 (Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket), E01 (Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)), F07 (Sport, turisztika és szabadidős tevékenységek), G09 (Egyéb vadon élő növények és állatok begyűjtése/gyűjtése (kivéve vadászat és szabadidős horgászat)), I01 (Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), I04 (Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok), L02 (Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), F09 (Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése kezelése), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás). Érzékeny a termőhely záródására, a zárt cserjeállomány kialakulása visszасzorítja. A szomszédos területekről spontán betelepülő inváziós fajok (pl. selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)) árnyékolása szintén kedvezőtlen lehet. Az állományt veszélyezteti a vaddisznó túrás, illetve a taposással járó tevékenységek.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

A Natura 2000 adatlapon szereplő közösségi jelentőségű jelölő állatfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció ⁸ (A-D)	Javasolt Populáció (A-D)
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	C	C
II., IV.	szarvas álganéjtúró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>)	C	D
II., IV.	skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	C	C
II., IV.	piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)	C	C
II., IV.	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	C	D
II., IV.	hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>)	C	D
II., IV.	nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>)	C	C
II., IV.	csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>)	C	C
II., IV.	nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	C	C

21. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

A területen megtalálható, de nem jelölő közösségi jelentőségű állatfajok:

Magyar név	Tudományos név	Védettség (Védett, Fokozottan védett)	Irányelv melléklete
erdei béka	<i>Rana dalmatina</i>	V	IV.
zöld varangy	<i>Bufo viridis</i>	V	IV.
zöld levelibéka	<i>Hyla arborea</i>	V	IV.
zöld gyík	<i>Lacerta viridis</i>	V	IV.
kései denevér	<i>Eptesicus serotinus</i>	V	IV.
bajuszos denevér	<i>Myotis mystacinus</i>	V	IV.
horgasszórú denevér	<i>Myotis nattereri</i>	V	IV.
szőröskarú koraidenevér	<i>Nyctalus leisleri</i>	V	IV.
korai denevér	<i>Nyctalus noctula</i>	V	IV.
durvavitorlájú törpedenevér	<i>Pipistrellus nathusii</i>	V	IV.
törpedenevér	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	V	IV.
apró törpedenevér	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	V	IV.
szürke hosszúfülű denevér	<i>Plecotus austriacus</i>	V	IV.
éti csiga	<i>Helix pomatia</i>	V	V.

22. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

⁸ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % $\geq$ p > 15 %; B = 15 % $\geq$ p > 2 %; C = 2 % $\geq$ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

Faj magyar neve (tudományos neve): nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési terület északi-északkeleti részén, a Gógány-ér melletti gyepekben, ami a faj szaporodására is alkalmas mezofil élőhely.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Kisméretű, ennek következtében sérülékeny populáció, valószínűleg egy a természet megőrzési területen kívülre terjedő metapopuláció része. 2016-ban 5 élőhely foltról 13 példányban került elő.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes veszélyeztetettségű.
Veszélyeztető tényezők:	A06 (Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése), A08 (Gyepterület kaszálása vagy vágása), B29 (Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket), E01 (Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)), F07 (Sport, turisztika és szabadidős tevékenységek), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), I04 (Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok), L02 (Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), F09 (Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése kezelése), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás). Az élőhely megmaradása szempontjából a kiszáradás, a víz hiánya lehet kedvezőtlen hatással. Nem megfelelő időben, vagy módon végzett kaszálás az állományt veszélyezteti. Szukcessziós folyamatok, illetve a spontán betelepülő inváziós fajok hatása is kedvezőtlen lehet, akárcsak a taposással járó tevékenységek.

Faj magyar neve (tudományos neve): *szarvas álganéjtúró (Bolbelasmus unicornis)*

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A Natura 2000 területen a faj számára alkalmas élőhelyfoltok korlátozott mértékben ugyan, de jelen vannak. Ennek ellenére a szarvas álganéjtúró eddig nem került elő, azonban a faj itteni előfordulása valószínű, további célzott mintavételezés szükséges.
Állomány nagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	nincs jelen (NP=Not Present)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert állományváltozás. Recens adata nincs a fajnak a területről, de a terület alkalmas lehet számára. Kutatások ellenére nem került elő példánya, de rejtett életmódja miatt nehezíti mindezt. Vizsgálatára jelenleg nincs jól kidolgozott módszertan.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), B29 (Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket), F07 (Sport, turisztika és szabadidős tevékenységek), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), I04 (Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás) Erdős területeken a durva erdészeti beavatkozások (főleg a tarvágásokat követő tuskózás, mélyszántás és gyomirtózás) a lárvák számára szükséges föld alatti gombák pusztításával a bogarat is kedvezőtlenül érintik. Fátlan gyepek özönfajokkal történő beerdősülése is a faj visszaszorulásához vezet. A túlszaporodott vadállomány a földből kitért gombákkal együtt a rajta élő lárvákat is elfogyasztja.

Faj magyar neve (tudományos neve): *skarlátbogár (Cucujus cinnaberinus)*

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a számára alkalmas pusztulási stádiumú álló és fekvő holt faanyagban egyaránt jelen van a területen, bár sűrűsége nem mindenhol egyenletes. A fiatal, vagy egészségügyi vágáson

átesett nemesnyár állományokban nagy területeken hiányzik, ugyanakkor a csak néhány holt fát tartalmazó erdőrészekben nagyobb mennyiségben is jelen lehet. A Nagykörösi-erdőben leggyakrabban nemesnyárban, és különféle hazai nyárfajokban fordult elő, de megtalálható volt kocsányos tölgyben, erdei fenyőben és fehér akácban is. A 2015. évi célzott vizsgálat során 36 egyeddet sikerült észlelni a terület különböző pontjain.

Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert állományváltozás. Korábban egy szórvány adata volt a területről. Jelenleg már nagyobb mennyiségű adattal rendelkezünk, de az adatok mennyisége és eloszlása nem alkalmas állománybecslésre.
Faj veszélyeztetettsége:	Enyhén veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B07 (Lábonálló és fekbő holtfa eltávolítása, beleértve a törmelékét is), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás) A holtfa eltávolításával járó erdészeti kezelés jelenthet veszélyt a skarlátbogárra.

Faj magyar neve (tudományos neve): nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

Írányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A faj egyedei elsősorban az idős, őshonos fafajú erdőkben fordulnak elő. Nappali szállásait túlnyomórészt az odvakban, hasadékokban, álló holtfában gazdag, idős tölgyerdőkben találja meg, ezért e helyeken csoportosul. Táplálkozni is elsősorban az ilyen erdőket választja. A 2016. évi felmérésekkor 5 mintavételi helyen 132 detektorral felvett hangfájl azonosítása történt.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	150 - 200 adult nőstény.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állománynagyság becslése a mintákból nyert adatok, a potenciális élőhelyek területe és a szakmai tapasztalatok alapján becsléssel történt. Olyan adatok, amiből állományváltozási tendenciák levonhatók, illetve

magyarázhatók, nem állnak rendelkezésre.

Faj veszélyeztetettsége:	A területen a faj veszélyeztetettsége jelentős.
Veszélyeztető tényezők:	B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B07 (Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás) Ma már csak szórványosan találhatók olyan idős, odvas, hasadékokban gazdag, álló holtfában bővelkedő erdők, ahol a faj megtalálja életfeltételeit. A holtfa kitermelésével a faj számára tovább romolhatnak az életfeltételek. Az idős tölgyesek területi csökkenésével a faj egyedszámának visszaesésével kell számolni.

Faj magyar neve (tudományos neve): közönséges denevér (*Myotis myotis*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Az eddigi vizsgálatok során nem sikerült megfigyelni a területen. Alföldi viszonylatban élőhely választásáról nem sokat tudunk.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	nincs jelen (NP=Not Present)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert, az adatlapon való szerepeltetése feltehetőleg szakértői becslés eredménye volt, melyet nem sikerült igazolni.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:	B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B07 (Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás)

Faj magyar neve (tudományos neve): hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Az eddigi vizsgálatok során nem sikerült megfigyelni a

területen. A faj táplálkozni elsősorban az erdőket keresi fel, s a nagykörösi pusztai tölgyesek kifejezetten a faj számára kedvező állapotban vannak.

Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	nincs jelen (NP=Not Present)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert, az adatlapon való szerepeltetése feltehetőleg szakértői becslés eredménye volt, melyet nem sikerült igazolni.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert. A tölgyesek megőrzésével a faj számára optimális biotópot biztosíthatunk.
Veszélyeztető tényezők:	B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B07 (Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás)

Faj magyar neve (tudományos neve): nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Az idős erdőkben él, ahol sok az odú, a száradék és a holt faanyag. Az elmúlt években idős nőstényeket és fiatal egyedeket is sikerült hálózni idős tölgyesekben.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert állományváltozás. A fajról csak szórványadatokkal rendelkezünk. Ezek mennyisége és eloszlása nem alkalmas állományváltozás meghatározására.
Faj veszélyeztetettsége:	Jelentős a veszélyeztetettsége.
Veszélyeztető tényezők:	B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B07 (Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás)

Faj magyar neve (tudományos neve): csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)

Írányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Az elmúlt években idős nőstényeket és fiatal egyedeket is sikerült hálózni idős tölgyesekben.
Állomány nagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert állományváltozás. A fajról csak szórványadatokkal rendelkezünk. Ezek mennyisége és eloszlása nem alkalmas állományváltozás meghatározására.
Faj veszélyeztetettsége:	Jelentős a veszélyeztetettsége.
Veszélyeztető tényezők:	B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B07 (Lábonálló és fekbő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás)

Faj magyar neve (tudományos neve): nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Írányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Friss és régebbi rágásnyomok és röpnyílások a természetmegőrzési terület különböző pontjain fellelhetők, ahol idős tölgy hagyásfák, vagy tölgyes maradványfoltok előfordulnak.
Állomány nagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert állományváltozás. Korábban nem volt jelölő faj, nem voltak adatok. A felmérés során került elő a faj.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett. A faj számára a legnagyobb veszélyt az idős tölgyek számának csökkenése jelenti. Az erdészeti vegyszeres kezelések, főleg a rovarok kitinbioszintézisét gátló szerek alkalmazása a hőscincéreket is sújtják. A nyílt, ligetes erdők (fás legelők, fás kaszálók, legelőerdők) cserjésedése, beerdősülése csökkenti a napnak kitett, számára ideális fatörzsfelületeket.
Veszélyeztető tényezők:	B03 (Erdőfelújítás idegenhonos vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)), B07 (Lábonálló és fekbő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket

is), B17 (Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok), I02 (Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)), N02 (Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében), H04 (Vandalizmus vagy gyújtogatás)

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV, BD) ⁹	Jelentőség
sisakos sáska	<i>Acrida hungarica</i>	V	A természetmegőrzési terület kiemelt jelentőségű Natura 2000 élőhelyéhez, a Pannon homoki gyepekhez (6260*) kötődő faj.
pompás virágbogár	<i>Potosia aeruginosa</i>	V	Idős őshonos lábon korhadó fák nedves odvaiban fejlődik.
borzas csajkavirág	<i>Oxytropis pilosa</i>	V	A természetmegőrzési terület kiemelt jelentőségű Natura 2000 élőhelyéhez, a Pannon homoki gyepekhez (6260*) kötődő faj.
tarka nőszirm	<i>Iris variegata</i>	V	Erdőssztyepp faj
báránypirosító	<i>Alkanna tinctoria</i>	V	A természetmegőrzési terület kiemelt jelentőségű Natura 2000 élőhelyéhez, a Pannon homoki gyepekhez (6260*) kötődő faj.
borzas len	<i>Linum hirsutum ssp. glabrescens</i>	V	A természetmegőrzési terület kiemelt jelentőségű Natura 2000 élőhelyéhez, a Pannon homoki gyepekhez (6260*) kötődő faj.
fekete gólya	<i>Ciconia nigra</i>	FV BD	Alföldi fészkelése nagyon kevés ismert. Zavartalanságot igénylő faj.
parlagi sas	<i>Aquila heliaca</i>	FV BD	Zavartalanságot igénylő csúcsragadozó. Jelenléte a környező területek kisemlős és nagytestű madárfaunájának gazdagságára utal (prédaállatok).

23. táblázat: A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

⁹ V: védett; FV: fokozottan védett; BD: Madárvédelmi Irányelv mellékletében szereplő faj.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A tervezési területen az erdők kiterjedése a legnagyobb, a terület kb. 91%-át teszi ki. Legelőként nyilvántartott területek aránya 4% körüli, míg a szántóterületek részesedése alig több mint 3%. A rétek és a művelésből kivont területek (utak, tanyák, csatornák) aránya az 1%-ot sem éri el, kiterjedésük 20, illetve 25 ha.

Ingtalan-nyilvántartás szerinti művelési ág megoszlás

művelési ág	terület (ha)	arány(%)
rét	20,39	0,62
legelő	146,25	4,43
erdő	3005,62	91,02
szántó	104,14	3,15
kivett	25,66	0,78
ÖSSZESEN	3302,06	100

24. táblázat: Művelési ág szerinti megoszlás

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A terület kevéssel több mint fele, 57%-a van állami tulajdonban. A magántulajdonban lévő területek részesedése közel 41%, míg önkormányzati tulajdon a területek kb 2%-a.

Tulajdonos	Vagyonkezelő	terület (ha)	arány %
Magyar Állam	Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zrt.	1857,57	56,26
Magyar Állam	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	28,5	0,86
Magán	—	1347,37	40,80
Önkormányzat	—	68,62	2,08
ÖSSZESEN		3302,06	100

25. táblázat: Tulajdoni viszonyok

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A Nagykörösi-tölgyesek Natura 2000 területnek kis hányada áll mezőgazdasági művelés alatt, ami a terület északi részére, a Gógány-ér menti területekre koncentrálódik. Nagyjából 100 ha a szántóföldi művelés alatt álló földterület nagysága, ahol nagytáblás, intenzív művelés folyik. A gyepek nagysága 160-170 ha közé tehető, ezek egy részét kaszálják, jelentősebb részét juh és szarvasmarha legeltetéssel hasznosítják. A legeltetett és kaszált gyepek általában intenzívebben hasznosítottak a természetvédelmi szempontok szerinti ideálnál. A homoki gyepeket kevésbé

hasznosítják, melyek alapesetben kedvezőek az élőhely számára, azonban bizonyos esetekben cserjésedés indulhat meg az alulhasználat miatt.

A Natura 2000 területbe ékelődve néhány tanya található.

A felnyíló erdőkben található gyepes részek, tisztások nem állnak mezőgazdasági művelés alatt.

1.3.3.2. Erdészet, erdőgazdálkodás

A területen az országos erdő állomány adattár alapján 3080,88 ha üzemtervezett erdő található, melyből 1702,77 ha állami tulajdonban van. Nagy részén erdőgazdálkodó a Nagykunági Erdészeti és Faipari Zártkörűen Működő Részvénytársaság, kisebb részén a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság. Magántulajdonban 1288,89 ha erdőterület áll, egyéb közösségi tulajdonban 89,22 ha van.

A területen helyi jelentőségű védett természeti terület a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében álló Strázsa-domb, ez természetvédelmi rendeltetésű erdőterület. Az erdőterületek legjelentősebb része faanyagtermelést szolgál, kisebb része talajvédelmi rendeltetésű, a Nagykörös 91A-F erdőrészeket parkerdő (Pálfája-erdő) Nagykörös Város tulajdonában, egyetlen erdőrészlet, a Nagykörös 110C gát rendeltetésű.

Az üzemtervezett erdők 88,9%-a közepes fatermőképességi csoportba tartozik, mindössze 6,2% a jó és 4,9% a gyenge fatermőképességi csoport aránya.

A területen rendkívül nagy a telepített idegenhonos fafajok területi aránya. Uralkodó faállomány típus az akác, ebből 931,98 ha található a területen, ezt követi az erdei fenyő 676 ha területtel, a különböző nemesnyárok összesen 294 ha területet foglalnak el, 87 ha-on fekete fenyő, 73 ha-on kései meggy található. Ezen fajok együttes területe 2055 ha. Az őshonos fafajok közül kocsányos tölgy 633 ha-on, szürkenyár 193 ha-on, egyéb hazai nyár 4,5 ha-on található, ami együttesen 830 ha-t jelent. Az adatokból látható, hogy az őshonos erdők alkotta természetes, természetszerű erdőállományok jelentősen visszaszorultak, helyüket intenzív faültetvények foglalták el.

A rövid vagy közepes vágásfordulójú fafajok alkalmazásának, valamint a szántóföldekre történő erdőtelepítés következménye, hogy az erdők nagy része a fiatalabb korosztályba esik. Az idősebb korosztályokat szinte kivétel nélkül a kocsányos tölgyesek képviselik, amiből jelentős az idősebb 61-80 és 81-100 éves állományok kiterjedése. A 11-20 éves korosztályban is megfigyelhető a kocsányos tölgy jelentős részaránya, ezek mesterségesen telepített faállományok. A fiatalabb korosztályoknál sokkal jelentősebb az idegenhonos fafajok aránya. A 11-20 éves korosztály területi kiterjedése a legnagyobb, elsősorban az akácok nagy területe miatt. A legfiatalabb, 1-10 éves kategóriában a szürke nyár területi kiterjedése a legnagyobb, ez a LIFE06 NAT HU 00098 Euro-szibériai erdőszyepp-tölgyesek és pannon homoki gyepek megőrzése a "Nagykörösi pusztai tölgyesek" pSCI területén pályázatban telepített erdőknek is köszönhető.

A területre és a tágabb térségre is a vágásos üzemmód a jellemző, a folyamatos erdőborítást biztosító művelésmódok hiányoznak. A tipikus erdőgazdálkodási gyakorlat a tarvágás utáni, teljes talajelőkészítést (kituskózást és mélyszántást) is magában foglaló mesterséges erdőfelújítás. Az akác esetében alkalmaznak gyökérszaggyalással serkentett sarjzattalásos természetes felújítást is.

A területen az elsődleges problémát az alföldi erdőössztyepp élőhely komplex és a vizes élőhelyek korábbi területének drasztikus csökkenése, a vízháztartás negatív változása miatt az élőhelyek átalakulása, felújulásának nehézsége és az inváziós fajok spontán terjedése és mesterséges terjesztése okozza. A negatív folyamatok két fő okra vezethetők vissza. A tájhasználat és az erdőkielégés drasztikus megváltozása már az 1800-as évek végén megkezdődött, mára a korábbi külterjes legeltetéses állattartás teljesen megszűnt, az egykori gyepp és kiritkult, gazdaságtalan őshonos erdőállományok nagy részének helyét idegenhonos és inváziós erdőállományok foglalták el. Az ültetvény erdők térfoglalásával a faanyag kinyerését célzó gazdálkodás is intenzívebbé vált (teljes talajelőkészítés, mesterséges telepítés, tarvágás), melynek hatására a természetes flóra és fauna elemei még jobban visszaszorultak.

Erdőterületek: A 9110 Euro-szibériai erdőössztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) Nagykörös térségében a homokterület száraz hátságain és a korábban jobb vízellátottságú, mára kiszáradó réti talajú területein is kialakult. A pusztai tölgyes fiziognómiájára jellemző, gyeppoltokkal mozaikoló, többé-kevésbé kiritkuló erdő állomány „javítása” érdekében a 19. század végétől erdeifenyő, majd fehér akác, kései meggy fajokkal végeztek Nagykörös térségében erdőtelepítéseket. A fajgazdag őshonos faállomány – kocsányos tölgy (*Quercus robur*), szürke nyár (*Populus canescens*), fehér nyár (*Populus alba*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), mezei szil (*Ulmus campestris*), mezei juhar (*Acer campestris*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*) – felnyíltabb foltjaira, tisztásaira ültetett idegenhonos állományok mára uralkodóvá váltak a térségben. A telepítések hatására a rendkívül lassú, tájleptékű erdő-gyepp-cserjés-erdő dinamika megszűnt. A megmaradt őshonos erdőállományok elszigetelődtek, önmaguk helyén történő felújulásuk, a korábban jellemző erdei legeltetés, rövid vágásfordulós használat megszűnése, a vadlétszám drasztikus növekedése és a vízháztartás romlása miatt kérdésessé vált. Az erdei legeltetés felhagyásával a 20. század első felében a jobb vízellátottságú területeken elterjedt a bibircses nyír (*Betula pendula*), azonban mára a faj szukcessziós és környezeti okok miatt nagymértékben visszaszorult a tájban. A megmaradt őshonos erdőállományokat is egyre nagyobb arányban fertőzte az inváziós bizonyult fehér akác és kései meggy, valamint a 20. század közepétől a nyugati ostorfa, zöld juhar és a közönséges bálványfa is. Napjainkban minden természetes módon felújult őshonos fafajú állomány sarj eredetű, inváziós fajokkal a lombos szintben és cserjeszintjében is 10-50 % arányban fertőzött. Sokfelé találni még őshonos tölgy állomány töredékeket, egyes fákat, inváziós fafajok ültetvényében. A tájban honos erdőállományok természetes felújítása / felújulása jelenleg sem a jogszabályi keretek, sem a környezeti adottságok miatt nem lehetséges. A térségben általánosan elterjedt a mesterséges erdőfelújítás, letermelés után tuskóeltávolítással, mélyforgatásos talajelőkészítéssel, csemete ültetésével. A telepített őshonos erdőállományok gyepszintje 50-60 év alatt sem regenerálódik, a legjobb esetben is jellegtelen fajszegény marad, amennyiben az inváziós fajok törnek előre, vagy a nagyvadak hatása válik túlzott mértékűvé, úgy gyomos, degradált lesz. Erdőfelújítás fokozott vadvédelem nélkül mesterségesen sem lehetséges a térségben. A telepített ültetvényszerű őshonos állományok mégis fontosak a térségben, lépőkö szerepet tölthetnek be.

Az alábbiakban olvashatóak a Nagykörösi pusztai tölgyesek Natura 2000 területre vonatkozó erdőgazdálkodási adatok táblázatos formában. (További részletes erdészeti adatsorok a mellékletekben találhatóak.)

(adatok forrása: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatóság, 2015)

Tulajdonformák területmegoszlása

Tulajdonforma	Erdő-		Egyéb-		Összesen	
	ha	db	ha	db	ha	db
Állami tulajdon	1.652,76	337	50,01	80	1.702,77	417
Közösségi tulajdon	82,90	11	6,32	7	89,22	18
Magán tulajdon	1.247,61	262	41,28	58	1.288,89	320
Vegyes tulajdon						
Összesen	2.983,27	610	97,61	145	3.080,88	755

26. táblázat: Tulajdonformák területmegoszlása

Fafajok korosztály táblája

Fafaj	1-10	11-20	21-30	31-40	41-60	61-80	81-100	Összesen	%
KST	10,94	79,39	1,22	15,44	46,64	331,99	147,77	633,39	21,7
CS		3,11			0,06			3,17	0,1
A	124,38	299,28	94,93	170,00	159,58	72,96	10,85	931,98	31,9
HJ					0,73			0,73	0,0
MJ	0,41							0,41	0,0
ZJ			0,22			0,16		0,38	0,0
MSZ	0,64		0,01					0,65	0,0
TUSZ		3,25						3,25	0,1
MK	0,41							0,41	0,0
MAK	1,53	0,50	0,59	0,30		2,73		5,65	0,2
AK		0,33					0,08	0,41	0,0
ZSM	0,57							0,57	0,0
KM	0,15	14,58	3,25	31,14	24,22			73,34	2,5
KT	1,13					0,81		1,94	0,1
EZ		0,02	0,41					0,43	0,0
EKEM	0,02	0,59			0,11	0,66		1,38	0,0
KONY				0,06	0,82	0,87		1,75	0,1
ÓNY				0,70		0,32		1,02	0,0
OLNY	54,78	53,00			2,62	0,03		110,43	3,8
PANY	59,97	83,97		0,31				144,25	4,9
OPNY		0,27						0,27	0,0
FRNY	7,52				0,11			7,63	0,3
SZNY	132,56	26,59	16,86	4,59	7,35	4,75	0,46	193,16	6,6
RNY			0,14		0,96	0,07		1,17	0,0
FTNY	3,25					0,07		3,32	0,1
ENNY	12,75	14,53	5,34	0,17				32,79	1,1
FFÜ			0,12					0,12	0,0
NYI				0,43	1,63	1,21		3,27	0,1
ELL		0,11	0,35		0,03	0,51		1,00	0,0
EF		33,16	170,85	321,51	150,78	0,09		676,39	23,1
FF	6,77	2,77	32,62	11,16	26,34	7,81	0,12	87,59	3,0
Összesen	417,78	615,45	326,91	555,81	421,98	425,04	159,28	2.922,25	100,0
							Üres	61,02	
							Mindösszesen	2.983,27	

27. táblázat: Fafajok korosztály táblája

Faállománytípusok megoszlása fatermőképességi csoportok szerint

Faállomány		Faanyagtermelést szolgáló erdőkben				Különleges erdőkben				Összes erdőkben			
típus		Jó	Közepes	Gyenge	Összes	Jó	Közepes	Gyenge	Összes	Jó	Közepes	Gyenge	Összes
Ks.tölgyes	ha	89,59	246,16	0,91	336,66	39,95	244,80	78,87	363,62	129,54	490,96	79,78	700,28
	%	26,6	73,1	0,3	48,1	11,0	67,3	21,7	51,9	18,5	70,1	11,4	100,0
Akác	ha	21,99	494,14	4,15	520,28	14,03	238,04	9,65	261,72	36,02	732,18	13,80	782,00
	%	4,2	95,0	0,8	66,5	5,4	91,0	3,7	33,5	4,6	93,6	1,8	100,0
Juharos	ha		1,50		1,50						1,50		1,50
	%		100,0		100,0						100,0		100,0
Kőrises	ha		0,30		0,30		2,31		2,31		2,61		2,61
	%		100,0		11,5		100,0		88,5		100,0		100,0
Ek.lombos	ha		3,08	1,73	4,81						3,08	1,73	4,81
	%		64,0	36,0	100,0						64,0	36,0	100,0
N.nyár-n.fűz	ha	0,82	269,89		270,71		13,51		13,51	0,82	283,40		284,22
	%	0,3	99,7		95,2		100,0		4,8	0,3	99,7		100,0
Hazai nyáras	ha	5,13	120,45		125,58		36,57	11,42	47,99	5,13	157,02	11,42	173,57
	%	4,1	95,9		72,4		76,2	23,8	27,6	3,0	90,5	6,6	100,0
Nyíres	ha		0,49		0,49						0,49		0,49
	%		100,0		100,0						100,0		100,0
Erdeifenyves	ha	8,78	818,40	35,68	862,86		48,16		48,16	8,78	866,56	35,68	911,02
	%	1,0	94,8	4,1	94,7		100,0		5,3	1,0	95,1	3,9	100,0
Feketefenyves	ha	0,58	33,51		34,09		25,61	2,05	27,66	0,58	59,12	2,05	61,75
	%	1,7	98,3		55,2		92,6	7,4	44,8	0,9	95,7	3,3	100,0
ÖSSZESEN	ha	126,89	1.987,9	42,47	2.157,2	53,98	609,00	101,99	764,97	180,87	2.596,92	144,46	2.922,2
	%	5,9	92,1	2,0	73,8	7,1	79,6	13,3	26,2	6,2	88,9	4,9	100,0
ÜRES	ha				46,69				14,33				61,02
MINDÖSSZES	ha				2.203,9				779,30				2.983,2
	%				73,9				26,1				100,0

28. táblázat: Faállománytípusok megoszlása fatermőképességi csoportok szerint

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, vadászat, halászat, horgászat

A területen három vadgazdálkodásra jogosult vadásztársaság működik. Ezek közül a Csemő Községi Vadásztársaság csak kis részben érintett, a Natura 2000 terület nagyobb részén a Csókáserdei és a Nagykörösi Nagyerdei Vadásztársaság gazdálkodik. A társaságok apróvadás (mezei nyúl (*Lepus europaeus*), fácán (*Phasianus colchicus*)) mezőgazdasági területeket is kezelnek, azonban a tervezési terület elsősorban nagyvadász hasznosítású. Az erdőszült területeken az utóbbi években jelentősen túlszorodott a dāmvas állománya, főként őz és vaddisznó található, ez utóbbiak túlszorodása az erdőfelújításokat és a gyepes élőhelyeket is veszélyeztetheti. Gímszarvas nem található a területen, a dāmszarvas állománya főleg a Csókáserdei VT területén jelentős.

A 2018-ban elkészült vadgazdálkodási üzemtervekbe a DINPI Natura 2000 terület megóvása érdekében szükséges természetvédelmi előírásai beépítésre kerültek (pl. a Natura 2000 területek környezetében a nagyvadállomány kártételi szint alá csökkentése).

Halászati, horgászati tevékenység nem folyik a területen.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A területen több vízfolyás, csatorna található. Ezek közül legjelentősebb a Körös-ér, mely a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (KÖTIVIZIG) kezelésében van. A kisebb csatornák (Gógány-ér, Szénástelki-csatorna, Körös-ér csatorna, Nyárkútréti csatorna, Kígyós I. csatorna) kezelője, üzemeltetője szintén a KÖTIVIZIG.

A fenntartási területen fekszik a csatornásított Gógány-ér és Körös-ér, melyek jelenleg a kívánatosnál gyorsabban vezetnek le a vizeket, negatívan hatva a környező gyepre és élővilágukra. A terület vízháztartásának javítása kedvező hatást gyakorolna a Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440) jelölő élőhelyre, valamint a hozzá köthető tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományra. Bár ezeknek a csatornáknak elsődleges funkciója a káros belvizek elvezetése, megfelelő üzemeltetés esetén vízvisszatartási célokat is szolgálhatnak. Tudomásunk szerint a Natura 2000 területen jelentős vízkivétel nincs.

1.3.3.5. Turizmus

A LIFE06 NAT HU 00098 számú, „Euro-szibériai erdősztyepp-tölgyesek és pannon homoki gyep megóvása a „Nagykörösi pusztai tölgyesek” pSCI területén” című pályázat keretében a területen turisztikai fejlesztésekre is sor került. 2008-ban került átadásra a több mint 400 éves kocsányos tölgy Pál fa közelében működő Pálfája Oktatóközpont, valamint egy gyalogos és kerékpáros tanösvény. A létesítmények jelentős turisztikai vonzerőt jelentenek elsősorban a környékbeli iskolák számára, de más hazai tájakról és külföldről is érkeznek látogatók. Az oktatóközpont üzemeltetője Nagykörös Város Önkormányzata. A jelenleg használt épület mellett felújításra vár az ún. „Aréna” fa szerkezetű épülete.

A város belterületétől északkeletre, a Nagyerdőben található néhány jelzett turistaösvény (zöld sáv, piros sáv, piros kereszt), melyek összes hosszúsága 12-13 km. A területen a gyalogos mellett a lovas turizmus is jelentős, melynek várható további növekedése még nagyobb terhelést, veszélyt jelent a jelölő élőhelyekre, fajokra.

1.3.3.6. Ipar

A természetmegőrzési területen ipari és bányászati tevékenység nem folyik.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A területen számos erdészeti nyiladék és néhány önálló helyrajzi számmal rendelkező út, továbbá csatorna és légvezeték halad keresztül. A területen néhány tanya található.

A Natura 2000 területet két különálló részre osztja a Nagykörös-Lajosmizse között húzódó közút, amely azonban nem része a tervezési területnek.

A tervezési terület déli részén várhatóan keresztül fog haladni az M8-as autópálya. A DINPI rendelkezésére álló információk szerint a tervezett nyomvonal természetvédelmi szempontból értékes élőhelyet nem fog érinteni, Natura 2000 jelölő élőhelyre, illetve jelölő fajra nem fog káros hatást gyakorolni.

1.3.3.8. Településrendezési eszközök

Csemő község területére az 1/2006. (I.25.) képviselő testületi határozattal elfogadott településszerkezeti terv (TSZT), valamint a 14/2013. (VIII.14.) számú önkormányzati rendelettel módosított 1/2006. (I.31.) számú önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat vonatkozik. A TSZT szerint a Natura 2000 hálózathoz tartozó területek erdő, korlátozott használatú mezőgazdasági és vízgazdálkodási övezetbe tartoznak.

Nagykörös város településszerkezeti tervét az 51/2011 (IV.28.) számú képviselőtestületi határozattal fogadták el. A város szerkezeti tervét és a helyi építési szabályzatát a többször módosított 15/2004. (VI.25.) Kt. rendelet tartalmazza. (Módosítások: 32/2006. (XI. 17.) önkormányzati rendelet - 43/2008. (X. 31.) önkormányzati rendelet - 21/2011. (IV. 29.) önkormányzati rendelet - 19/2015. (VI. 25.) önkormányzati rendelet.)

A Natura 2000 hálózat részét képező erdőterületek nagyrészt védelmi erdő (Ev-1), kisebb részben gazdasági erdő (Eg), valamint parkerdő (Ep) övezetbe tartoznak. A mezőgazdasági területek természetvédelmi mezőgazdasági övezetbe (Má-2) tartoznak, Vízgazdálkodási övezetbe tartoznak a csatornák (Gógány-ér, Körös-ér, Kürtilaposi-csatorna, Nyárkútréti csatorna, Kígyós-csatorna) és parti sávjaik, az övezetre vonatkozóan nem tartalmaz előírásokat a terv.

A településrendezési eszközök megfelelően biztosítják a Natura 2000 értékek fenntartását.

2. Felhasznált irodalom

- Földművelésügyi Minisztérium (szerk.) (2018. február): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. Budapest (kézirat)
- Kun András (2014): A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó program Nagykőrös R5x5_117 megnevezésű mintavételi kvadrátjának megismételt élőhelytérképezése
- Molnár, Zs., Bölöni, J., és Horváth, F. (2008): Threatening factors encountered: actual endangerment of the Hungarian (semi-)natural habitats. – Acta Botanica Hungarica 50 (suppl): 199-217.
- Dövényi Zoltán (2010): Magyarország kistájainak katasztere. MTA Földrajztudományi Intézet, Budapest: 62-66.
- Gál A. (2011): A tartós szegfű (*Dianthus diutinus*) felmérése a Kiskunsági és a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságok területén - Rosalia 6 (2011), pp. 269–277.
- Bérces S. (2014): Védett edényes növényfajok monitorozása- NBmR jelentés
- Haraszthy L. (szerk.) 2014: Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár
- Szalkay József Magyar Lepkészetű Egyesület (2016): Kutatási jelentés: A szarvas álganéjtúró (*Bolbelasmus unicornis*) állományok előfordulási adatainak gyűjtése a Nagykőrösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 területen (Kézirat)
- Szalkay József Magyar Lepkészetű Egyesület (2016): Kutatási jelentés a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak felméréséről a nagykőrösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 területen (Kézirat)
- Szalkay József Magyar Lepkészetű Egyesület (2016): Kutatási jelentés: A skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) állományok előfordulási adatainak gyűjtése a Nagykőrösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 területen (Kézirat)
- Estók P.(2016): A Nagykőrösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület denevérfaunájának felmérési eredményei (Kézirat)
- Verő Gy. (szerk.) 2011: Rosalia 6. Természetvédelem és kutatás a Duna-Tisza közti homokhátságon Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest

Internetes oldalak:

A magyar állami természetvédelem hivatalos honlapja: www.termeszetvedelem.hu

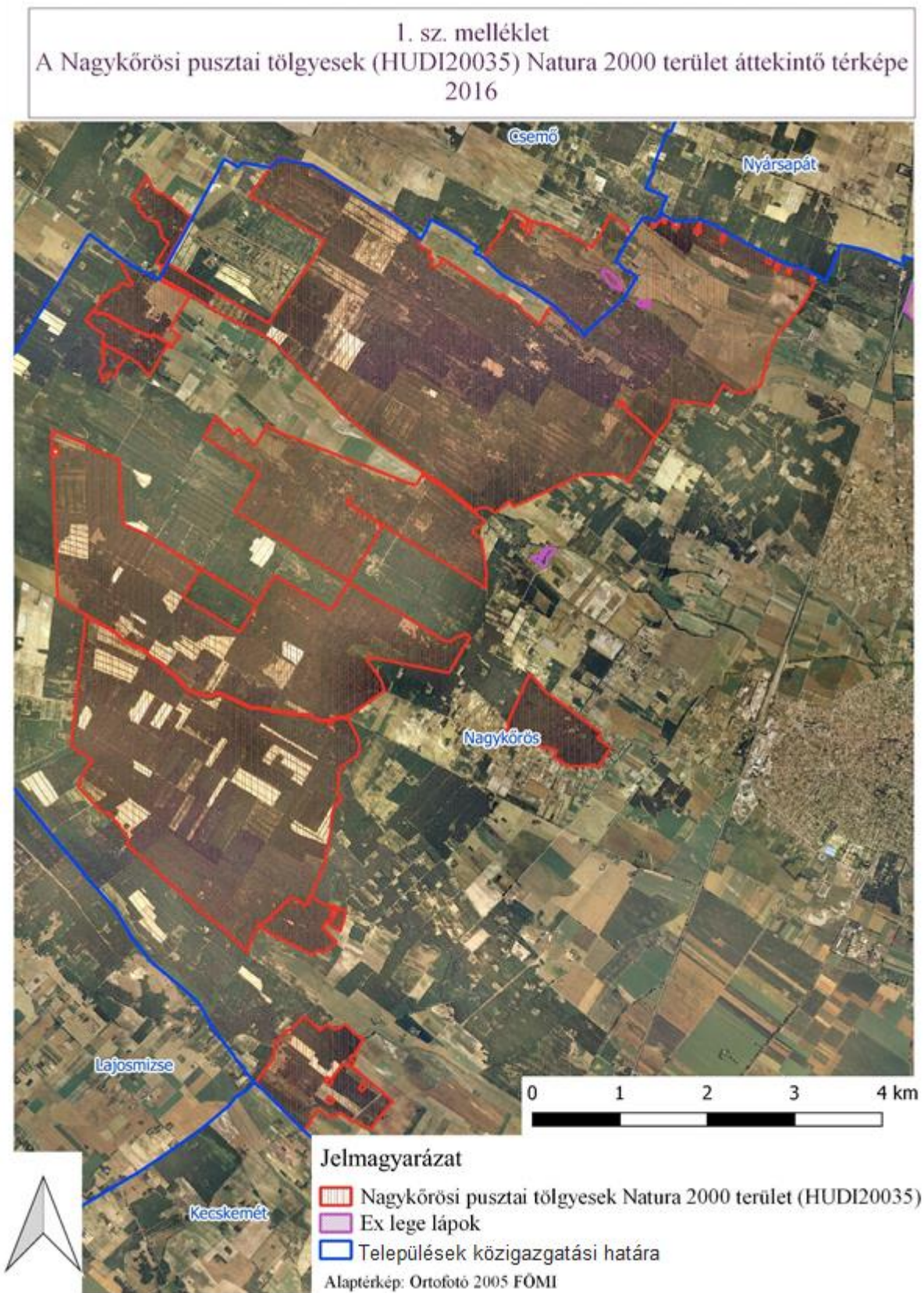
A Natura 2000 hálózat magyar honlapja: www.natura.2000.hu

Magyarország Élőhelyeinek Térképi Adatbázisa: www.novenyeterkep.hu

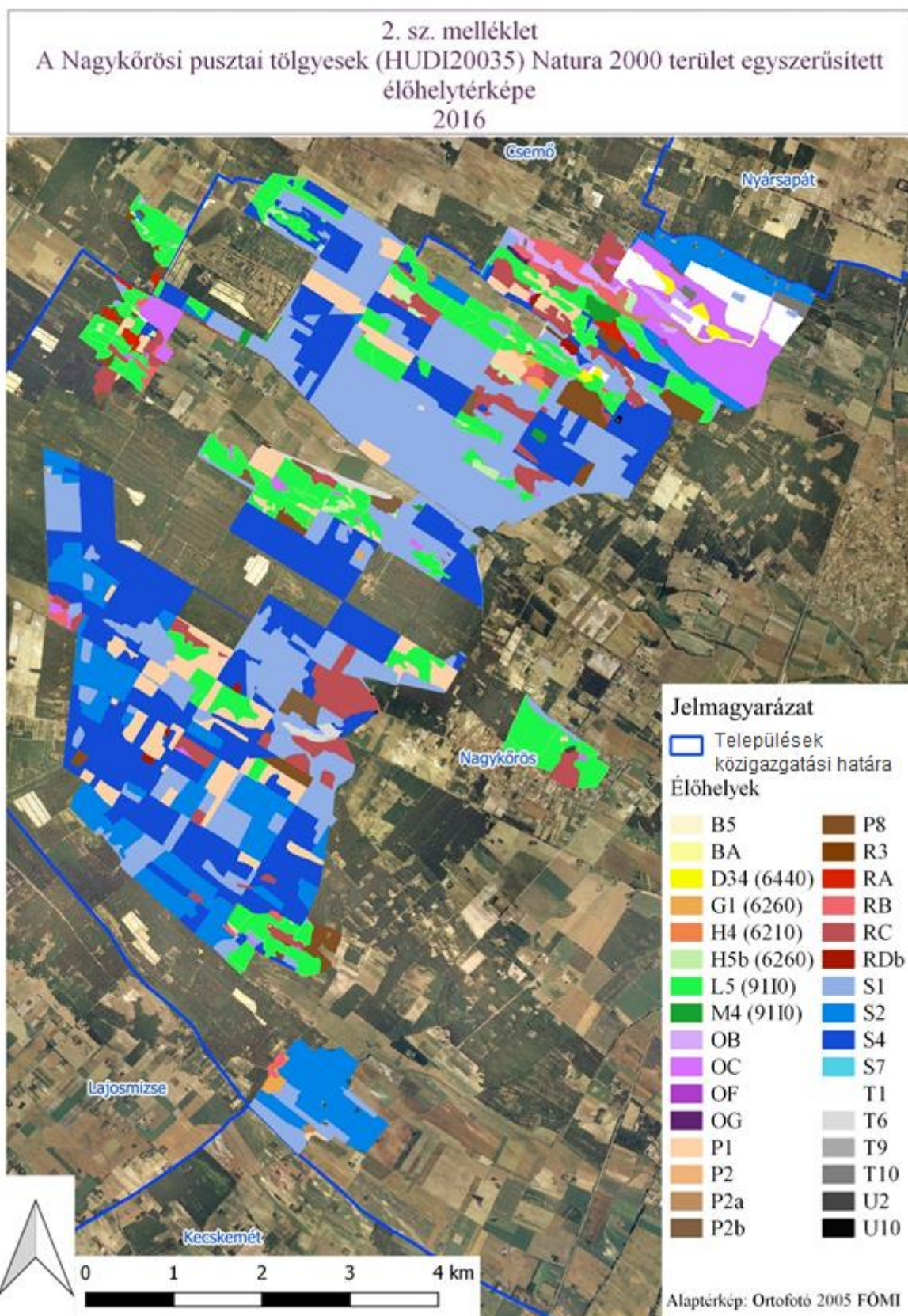
3. Térképek és melléletek

1. számú melléklet: Nagykörösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 terület átnézeti térképe
2. számú melléklet: Nagykörösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 terület élőhelytérképe
3. számú melléklet: Nagykörösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 terület kezelési egység térképe
4. számú melléklet: Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)
5. számú melléklet: Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

1. melléklet: Nagykörösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 terület átnézeti térképe

2. melléklet Nagykörösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 terület élőhelytérképe

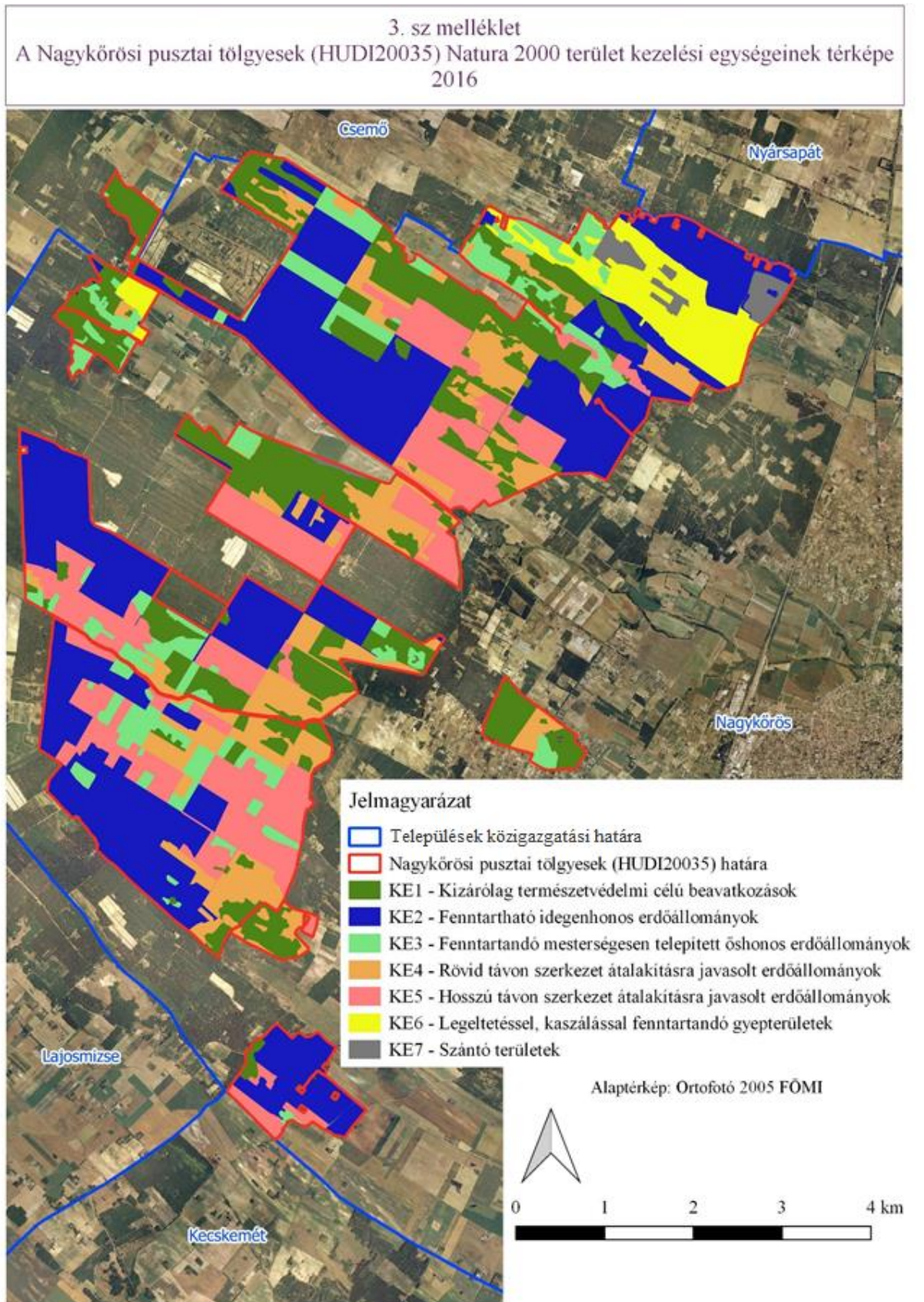

<i>Á-NÉR kód</i>	<i>Á-NÉR élőhelytípus rövid elnevezése</i>	<i>Natura 2000 kód</i>	<i>Natura2000 élőhely elnevezése</i>
B5	Nem zsombékoló magassárrétek	-	-
BA	Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjánál	-	-
D34	Mocsárrétek	6440	Ártéri mocsárrétek
G1	Nyílt homokpusztagyepek	6260	Pannon homoki gyepek
H4	Erdősztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok	6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia)
H5b	Homoki sztyepprétek	6260	Pannon homoki gyepek
L5	Alföldi zárt kocsányos tölgyesek	9110	Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (Quercus spp.)
M4	Nyílt homoki tölgyesek	9110	Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (Quercus spp.)
OB	Jellegtelen üde gyepek	-	-
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek	-	-
OF	Magaskórós ruderalis gyomnövényzet	-	-
OG	Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet	-	-
P1	Őshonos fafajú fiatalosok	-	-
P2a	Üde és nedves cserjések	-	-
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	-	-
P8	Vágásterületek	-	-
R3	Jellegtelen telepített erdők részben betelepült cserje- és gyepszinttel	-	-
RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	-	-
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	-	-
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	-	-
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	-	-

S1	Ültetett akácok	-	-
S2	Nemesnyárasok	-	-
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek	-	-
S7	Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok, fasorok	-	-
T1	Egyéves intenzív szántóföldi kultúrák	-	-
T10	Fiatal parlag és ugar	-	-
T6	Extenzív szántók	-	-
T9	Kiskertek	-	-
U10	Tanyák, családi gazdaságok	-	-
U2	Kertvárosok, szabadidős létesítmények	-	-

3. melléklet: Nagykörösi pusztai tölgyesek (HUDI20035) Natura 2000 terület kezelési egység térképe

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (fahasználati mód)

Helység: 5584 Nagykőrös

Tag	Részlet	Terület	Jogi jelleg	Élőhely kódja	Védettség foka	Rezervátum típusa	Természetesség	Rendeltetés			M ű v e l e t						
								Elsődleges	További I.	További II.	1. használati mód	Sürgösség	2. használati mód	Sürgösség	3. használati mód	Sürgösség	
202	O 1	0,34			NV		6	FT									
202	P	5,93			NV		6	FT			TKGY	2					
202	Q	5,40			NV		6	FT									
202	R	7,89			NV		6	FT									
202	S	0,91			NV		3	FT									
202	T	0,91			NV		5	TAV									
301	D	2,17	I		NV		5	FT									
301	E	0,23	I		NV		5	TAV			TI	1					
378	A	3,20	I		NV		3	FT			EÜ	1					
378	B	1,53	I		NV		4	FT									
378	C 1	5,91	I		NV		4	FT									
378	C 2	0,98	I		NV		5	FT			TRV	2					
378	D	9,47	I		NV		3	FT									
378	F	0,99	I		NV		2	FT			TKGY	2					
378	G	0,82	I		NV		5	FT			TRV	3					
378	I	0,34	I		NV		5	FT									
378	J	0,52	I		NV		5	FT			NFGY	1					
390	G	1,49	I		NV		5	FT			TRV	1					

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykőrös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
1	A	10,1		4							
1	B	3,30		5							
2	A	0,52		5	TRV	MEST	A-HNY				
2	B	8,07		4							
2	C	5,89		5							
2	D	5,18		5							
3	A	11,1		3							
3	B	3,31		5							
3	C	5,74		3							
4	A	5,81		4							
4	B	1,01		5							
4	C	3,62		5							
5	A	2,29		5							
5	B	7,55		3							
6	A	8,97		5							
6	B	19,1		4							
7	A	24,3		4							
7	B	3,41		5							
8	A	13,1		5							
8	B	14,3		5							
9	A	19,9		4							
9	B	8,25		5							
9	C	0,32		5							
9	D	0,21		3							
11	A	14,4		5							
11	B	14,5		4							
12	A	8,79		5							
12	B	6,86		5							
12	C	6,03		3							
12	D	0,50		3	TRV	MEST	HNY				
12	E	4,54		5							
12	F	1,18		4							
13	A	0,81		5							
13	B	17,0		5							
13	C	9,89		4	TRV	MEST	HNY	MEST	HNY-A	MAK	
14	A	7,58		5							
14	B	2,64		3							
14	C	14,1		5							
14	D	0,75		5	TRV	MEST	HNY-A	MEST	HNY		
14	E	2,56		5							
15	A	10,0		4							
15	B	3,41		4							

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykőrös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
49	H	1,42		3							
49	I	1,90		6							
49	J	6,15		5							
49	L	4,36		6							
49	M	0,68		3							
50	A	3,03		5							
50	B	1,88		5	TRV	MEST	HNY-A				
50	C	1,54		5							
50	D	0,42		5							
50	E	13,0		5							
51	A	5,26		5							
51	B	22,5		5							
52	A	20,7		5							
52	B	2,98		5							
52	C	3,10		3							
53	A	6,26		5	TRV	MEST	NNY-HNY			SZNY	
53	B	2,52		5	TRV	MEST	KST-EL	MEST	HNY-EL		
53	C	1,11		3	TRV	MEST	KST-EL	MEST	KST	SZNY	SZNY
53	D	0,90		5							
53	E	4,15		5	TRV	MEST	NNY			SZNY	
54	A	9,73		5							
54	B	2,51		5							
54	C	0,90		5							
54	D	4,47		5							
54	E	0,66		5							
54	F	4,31		3							
54	G	4,11		5							
55	A	1,94		5							
55	B	9,74		3							
55	C	4,83		5							
55	D	1,27		3							
55	E	2,35		5							
55	F	0,47		3							
55	G	7,91		3							
56	A	3,81		3							
56	B	1,62		3							
57	A	13,6		5							
58	A	9,80		3							
58	B	3,23		5							
58	C	6,72		5	TRV	MEST	A-HNY	MEST	NNY		
58	D	2,48		5							
58	E	2,69		5							
58	F	2,95		4							

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykőrös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
59	A	0,59		5							
59	B	7,27		5	TRV	MEST	A-HNY	MEST	HNY-A		
59	C	6,84		4	TRV	MEST	HNY-A				
59	D	1,43		3	TRV	MEST	KST-HNY			SZNY	
59	E	10,2		5							
59	F	1,06		5							
60	A	2,90		5							
60	B	4,10		3	TRV	MEST	KST	MEST	HNY	KST SZNY	SZNY KST
60	C	12,8		5							
60	D	3,59		5							
60	F	1,18		3							
60	G	1,18		5							
60	H	0,55		5							
61	A	3,62		6							
61	B	5,52		4	TRV	MEST	A-HNY	MEST	HNY-A		
61	C	2,44		5							
61	D	2,66		5							
61	E	7,44		5							
61	F	10,4		5							
63	A	1,11		5							
63	B	1,05		6							
63	C	3,85		6							
63	D	3,98		5							
63	E	2,03		5							
63	F	1,98		5							
63	G	1,94		5							
63	H	0,37		4							
64	A	0,92		5							
64	B	1,22		5							
64	C	0,79		5							
64	D	5,07		4	TRV	MEST	KST	MEST	HNY	SZNY	KST
64	F	4,21		5							
64	G	4,16		3							
64	H	3,37		5							
64	J	1,07		5							
64	K	0,89		4	TRV	MEST	HNY-A				
64	L	2,35		5							
64	M	0,81		5							
64	N	1,75		5							
64	O	1,31		3							
65	A	5,34		3							
65	B	2,36		5							
65	C	8,20		5	TRV	MEST	A-HNY	MEST	HNY-A		

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykőrös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
65	D	8,93		5	TRV	MEST	A-HNY	MEST	HNY-A		
65	E	3,01		5							
66	A	8,79		6							
66	B	1,66		5							
66	C	2,64		5							
66	D	10,0		5							
66	F	4,46		5							
67	A	2,34		5							
67	B	4,44		5							
67	C	4,85		5							
67	D	2,18		5							
67	E	2,01		5							
67	F	3,34		5							
69	A	17,8		5							
69	B	1,51		5							
69	C	3,79		3	TRV	MEST	KST	MEST	KST-EL	SZNY, A	A, SZNY, NYO
69	D	1,89		5							
70	A	15,7		5							
70	B	12,4		6							
71	A	1,24		5							
71	B	4,72		5							
71	C	2,45		3	TRV	MEST	KST-HNY				
71	D	5,03		6							
71	F	2,43		6							
71	G	3,49		5							
71	H	1,82		3							
71	I	2,17		3	TRV	MEST	KST				
71	J	0,39		4	TRV	MEST	KST	MEST	HNY	KJ	
71	K	2,47		5							
71	L	2,17		5	TRV	TFSARJ	A	MEST	NNY-HNY		
72	A	4,74		5							
72	B	16,8		5							
72	C	1,51		5							
72	D	2,71		5							
72	E	2,47		5							
73	A	11,8		5							
73	B	1,11		5							
73	C	2,49		5							
73	D	1,82		5							
73	E	4,25		5							
74	A	4,27		5							
74	B	1,20		4	TRV	MEST	A	MEST	HNY-A		
74	C	3,91		5							

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykőrös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
74	D	4,61		5	TRV	MEST	A-HNY	MEST	HNY-A		
74	E	4,87		5							
74	F	1,94		5							
74	G	2,66		5							
75	A	1,91		5							
75	B	13,7		5							
75	C	3,38		5							
75	D	4,86		5							
75	E	6,15		5							
75	F	2,16		5							
76	A	1,97		5							
76	B	4,42		5							
76	C	3,69		5							
76	D	3,83		5							
76	E	2,34		5							
76	F	2,77		3	TRV	MEST	KST-HNY			SZNY	
76	G	3,85		5							
76	H	2,40		6							
76	I	5,89		5							
76	J	1,72		5							
76	K	3,72		6	TRV	MEST	NNY				
76	L	1,90		5							
76	M	0,30		3							
76	N	2,56		5							
77	A	18,9		5							
77	B	3,62		6							
77	C	1,61		3							
77	D	2,75		6							
77	E	0,29		3							
77	F	0,49		5							
79	A	8,90		5							
79	B	15,0		3							
79	C	3,05		3							
79	D	0,60		5							
79	E	0,93		5							
79	F	1,22		5	TRV	MEST	KST-EL				
79	G	0,74		5							
79	I	0,42		3	TRV	MEST	HNY-KST				
79	J	0,10		3	TRV	MEST	HNY			KST	
79	K	0,98		5	TRV	MEST	KST-EL			KJ	
79	L	0,87		5	TRV	MEST	KST	MEST	KST-EL		KJ, CS
79	M	0,78		5							
80	A	9,61		6							

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykörös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
80	B	4,25		5							
80	C	1,08		5							
80	D	3,92		3							
80	E	0,81		5							
80	F	1,14		5							
81	A	7,72		5	TRV	MEST	NNY	MEST	A-HNY		
81	B	4,37		5							
81	C	4,17		5							
81	D	0,82		3							
81	E	3,43		6							
81	F	0,82		5							
81	G	5,09		5	TRV	MEST	NNY	MEST	A-HNY		SZNY
81	H	7,46		6							
81	I	0,28		3							
81	J	9,60		6							
81	K	0,30		3							
82	A	1,73		5							
82	C	8,23		6							
82	D	12,0		5							
82	F	5,31		6							
82	G	1,45		6							
82	H	0,30		5							
83	C	2,05		5							
83	E	7,34		6							
83	K	7,70		6							
91	A	26,3		3							
91	B	1,10		5	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
91	C	12,5		4							
91	D	3,42		3							
91	E	7,17		5							
91	F	8,86		4							
93	A	1,34		4							
93	B	8,15		3							
93	C	6,18		5							
93	D	3,64		5							
93	E	0,58		3	TRV	MEST	HNY-EL	MEST	KST-EL	MJ,MSZ,MK	MJ,MSZ,MK
93	F	7,20		4	TRV	MEST	HNY-KST	MEST	KST		SZNY
93	G	1,29		4	TRV	MEST	KST-EL	MEST	HNY-KST		
93	H	10,6		5							
93	I	2,41		4							
93	J	2,19		5							
94	A	1,82		5							
94	B	12,2		5	TRV	MEST	HNY-KST	MEST	A-EL	MSZ, KT, AL	SZNY MSZ

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykörös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
94	C 1	1,00		5	TRV	MEST	A-EL	MEST	A	SZNY KM MSZ	
94	C 2	3,67		5	TRV	MEST	A-EL	MEST	A	SZNY KM MSZ	
94	D	16,1		5	TRV	MEST	HNY-KST			MSZ KT AL	
95	C	3,67		3							
95	D	5,02		5	TRV	MEST	HNY				
96	A	1,90		5							
96	B	1,80		4							
96	C	4,22		3							
96	E	2,31		3							
96	F	0,49		2							
96	G	0,38		5							
97	B	1,14		5							
97	C	1,79		3							
97	D	0,85		2							
97	E	0,30		2							
97	F	8,20		3							
98	A	14,8		5	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST	SZNY	SZNY
98	B	2,63		3							
98	C	1,49		5	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST	SZNY	SZNY
98	D	4,00		3							
98	E	0,50		3							
99	A	17,5		5	TRV	MEST	A-EL	TFSARJ	A		
99	B	0,56		5	TRV	MEST	HNY-EL				
99	C	9,60		5							
100	A	6,74		5	TRV	MEST	HNY-A	MEST	A-HNY	TUSZ	
100	E	5,00		5							
100	F	3,25		4	TRV	MEST	HNY-EL				
100	G 1	0,63		3	TRV	MEST	A	MEST	HNY-A		
100	G 2	4,92		5							
100	H	2,46		5	TRV	MEST	A-HNY				
101	A	0,72		5							
101	B	4,63		5							
101	C	5,41		5							
101	D	3,61		5							
101	E	8,28		5							
102	A	0,96		4							
102	B	2,12		5	TRV	MEST	A-HNY				
102	C	13,4		5							
102	D	3,71		5	TRV	MEST	A-HNY				
102	E	1,87		5	TRV	MEST	A	MEST	HNY-A		
102	F	2,03		5	TRV	MEST	A	TFSMK	A		
102	G	1,27		5							
102	H	2,17		5							

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykörös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
127	B	21,6		5							
128	A	17,1		3							
128	B	3,30		4	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
128	C	2,55		2	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
128	E	3,06		5							
128	F	2,68		2	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
131	A	10,7		5	TRV	MEST	KST-EL			MSZ KJ KD	
131	B	11,0		3	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
131	D	9,38		5							
132	A	21,0		5							
132	B	2,62		5	TRV	MEST	EKL	MEST	A	MSZ NYO KD	
132	C	3,97		5							
135	A 1	1,46		5	TRV	MEST	A-EL			MSZ KM SZNY	
135	A 2	1,41		5	TRV	MEST	A-EL			MSZ KM SZNY	
135	A 3	3,73		5	TRV	MEST	A-EL			MSZ KM SZNY	
135	A 4	2,81		5	TRV	MEST	A-EL			MSZ KM SZNY	
135	B 1	2,81		5	TRV	MEST	KST-EL			MSZ KJ KT SZNY	
135	B 2	1,94		5	TRV	MEST	A-EL	MEST	A	MSZ KM SZNY	
135	B 3	3,55		5	TRV	MEST	A-EL	MEST	A	MSZ KM SZNY	
135	B 4	1,26		5	TRV	MEST	A-EL	MEST	A	MSZ KM SZNY	
135	B 5	2,48		5	TRV	MEST	A-EL	MEST	A	MSZ KM SZNY	
135	C	2,45		5							
135	D	1,43		5							
135	E	2,36		5							
135	F	0,48		5							
136	A	2,30		4	TRV	MEST	KST-EL	MEST	HNY-KST	KT KD AL	
136	B	5,69		5							
136	C	23,6		4	TRV	MEST	KST-EL	MEST	HNY-KST	MSZ KT KD AL	
136	D	5,10		5							
137	A	11,0		5	TRV	MEST	KST-EL	MEST	HNY-EL	KT AL MSZ	MSZ KD
137	B	1,00		5							
137	C	10,6		5							
137	D	1,44		4	TRV	MEST	KST-EL			AL KT MSZ	
137	F	4,59		3							
137	G	1,95		4	TRV	MEST	KST-EL			MSZ KT KD	
138	A	17,7		5							
138	B	8,58		5							
138	C	0,66		3							
139	A	1,87		5	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
139	B	10,0		3							
139	C	3,78		2							
139	D	6,71		3							
139	E	4,83		2							

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykőrös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s						
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok	
										I.	II.
140	B	16,2		3	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
140	C	2,19		2							
140	D	1,49		5							
140	E	2,85		5							
141	A	2,22		3							
141	B	1,20		5	TRV	MEST	A-EL	TFSARJ	A	KM,GL	
141	C	0,93		5							
141	D	8,59		5	TRV	MEST	HNY-KST	MEST	KST-HNY		
141	E	5,42		2	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
141	F	0,74		3							
141	G	1,70		5	TRV	MEST	HNY-KST	MEST	KST-HNY		
141	H	0,75		5	TRV	MEST	HNY-KST	MEST	KST-HNY	EKEM	
141	I	0,94		5							
141	J	3,41		3							
141	K	1,33		5							
142	A	0,91		5	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
142	B	10,5		5	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
145	A	6,08		6	TRV	MEST	NNY				
145	B	15,4		6	TRV	MEST	NNY				
145	C	5,69		6	TRV	MEST	NNY				
145	D	13,7		6	TRV	MEST	NNY				
145	E	4,50		6	TRV	MEST	NNY				
145	G	1,08		5							
146	A	8,31		6	TRV	MEST	NNY	MEST	A-EL		
146	B	9,02		6	TRV	MEST	NNY	MEST	A-EL		
173	K	0,92		5	TRV	MEST	KST-HNY	MEST	HNY-KST		
173	L	6,39		3							
202	A	9,21		5							
202	A 1	0,88		3							
202	B	4,60		5	TRV	MEST	NNY	MEST	A-HNY		SZNY
202	C	2,05		5	TRV	MEST	NNY	MEST	A		
202	D	2,96		6							
202	E	3,48		6							
202	F	0,65		5	TRV	TFSARJ	A			SZNY	
202	G	15,1		6	TRV	MEST	NNY				
202	H	7,09		6							
202	I	1,00		5							
202	K	5,90		6							
202	L	3,92		5							
202	M	9,17		6							
202	N	10,8		5							
202	O	12,1		6							
202	O 1	0,34		6							

Natura 2000 területek részletes területkimutatása (erdősítés)

Helység: 5584 Nagykőrös

Tag	Részlet	Terület	Élőhely kódja	Természetesség	E r d ő s í t é s							
					Jellege	Módja I.	Célállománya I.	Módja II.	Célállománya II.	Elegy fafajok		
										I.	II.	
202	P	5,93		6								
202	Q	5,40		6								
202	R	7,89		6								
202	S	0,91		3								
202	T	0,91		5								
301	D	2,17		5								
301	E	0,23		5								
378	A	3,20		3								
378	B	1,53		4	TRV	MEST	A-HNY					
378	C 1	5,91		4	TRV	MEST	HNY					
378	C 2	0,98		5	TRV	MEST	HNY					
378	D	9,47		3								
378	F	0,99		2								
378	G	0,82		5	TRV	MEST	NNY	MEST	A			
378	I	0,34		5								
378	J	0,52		5								
390	G	1,49		5	TRV	TFSARJ	HNY-A	MEST	A	SZNY		